

## Täysistunto

**Tiistai 21.3.2017 klo 13.59—19.04**

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 19.04.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (13.59—16.01 ja 18.00—19.04) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.01—18.00).

### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

### 2. Ilmoituksia

#### 2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 16.3.2017 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 26-28/2017 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asiasta U 26 hallintovaliokunnan, asiasta U 27 sivistysvaliokunnan ja asiasta U 28 ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

### 3. Olli Immosen vapautuspyyntö puolustusvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 16/2017 vp

*Ainoa käsittely*

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 22.3.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 22.3.2017 kello 11.

### 4. Jari Ronkaisen vapautuspyyntö puolustusvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 17/2017 vp

*Ainoa käsittely*

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 22.3.2017 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 22.3.2017 kello 11.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

### 5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2017 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Puhemies Maria Lohela:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Siirrytään keskusteluun. Ensimmäisenä edustaja Kalmari, ja pyydän muuta salia nyt hiljentymään.

#### *Keskustelu*

**14.01 Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Julkisten ruokahankintojen tulisi puhuttaa tänä aikana enemmän kuin monen muun asian. On irvokasta, että horecan kautta eli ravintoloittemme kautta esimerkiksi mädäntynyt brassiliha on päätynyt monen kuluttajan suuhun — tai ainakin sillä on ollut mahdollisuus päätyä monen kuluttajan suuhun, sillä kerran Eurooppaan tuotu liha on sisämarkkinoilla oleva eläinperäinen tuote ja sen jälkeen sitä ei oikeastaan valvota juuri mitenkään, minne se leviää, ja me emme edes ravintoloissa saa tietää lihan alkuperää. Siksi vetoan tähänkin porukkaan, että nyt, kun kunnallisvaalit ovat lähestymässä, [Hälinää — Puhemies koputtaa] tehdään siellä kunnissa niitä aloitteita kestävästä ruokahankinnoista ja käytetään kotimaista, turvallista ja puhdasta ruokaa.

Mutta tämä esitys varsinaisesti koskee sitä positiivista asiaa, että Eurooppa haluaa kannustaa terveellisen ruuan käyttöön kouluissa. Tuki, joka siellä pitkään on ollut voimassa, on nimeltään koulumaidon ja kouluhedelmän tuki, ja siinä yksinkertaisesti julkiset ruokahankkijat saavat kannustinta siihen, jos he käyttävät koulussa [Hälinää — Puhemies koputtaa] maitoa tai hedelmiä. Suomessa tämä asia on fiksusti nyt järjestetty niin, että koska nämä hedelmät eivät pääosin olisi kotimaisia, niin tätä on levitetty vihanneksien osalle myöskin ja painotettu niin, että saisimme luomulle enemmän käyttöä, joten luomumaito-tuki on 27 senttiä ja tavanomaisen maidon 9 senttiä. Meillä toki maito kouluruokaan on kiinteästi kuulunut jo ilman tukeakin. Meidän tulee huolehtia siitä, että tämä tuki [Puhemies koputtaa] kohdistetaan sesongin mukaisesti niin, että silloin kun suomalaisia vihanneksia saa, [Puhemies koputtaa] käytetään tätä tukea.

**14.04 Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tässä on kyse siis koulumaitotuesta ja hedelmien ja vihannesten käytön tuesta ja lisäämisestä koululaisten ruoka-annoksiin. Maito on tärkeä osa ruokaa ennen muuta lapsille luuston ja kasvun kannalta, ja hedelmät ovat tietysti parempia kuin makeiset. Mutta ehkä tässä nyt on syytä myös hieman vakavoitua yleensäkin tämän ruokakysymyksen äärelle. Onko se ruoka varmasti puhdasta, mitä esimerkiksi isojen keskuskeittiöiden kautta ruokalautasille annetaan, ja onko tämä ruokaketju läpinäkyvä ja jäljitettävä? Eli terveellisen ruuan rinnalla on myös syytä pohtia sitä, onko ruoka myös puhdasta.

Viime viikon perjantainahan maailmalta levisi palaneen lihan käryä Brasiliasta, kun suuret brasilialaiset lihantuottajat joutuivat epäilyn kohteeksi, että he ovat tuoneet korrup-tion kautta, lahjonnan kautta, maailmalle mätää lihaa ja salmonellaa sisältävää lihaa, ja myös Brazilian suurimmat lihayhtiöt BRF ja JBS joutuivat tämän tutkinnan kohteiksi

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Heikko liha -poliisioperaatiossa. Viranomaisten epäillään siis Brasiliassa katsoneen läpi sormien pilaantuneen ja jopa salmonellaa sisältävän lihan vientiä. Poliisi ratsasi kaiken kaikkiaan 21 lihantuotantolaitosta Brasiliassa, ja Brasiliahan vei viime vuonna naudan- ja broilerinlihaa 12 miljardin dollarin edestä yli 150 maahan, muun muassa EU-alueelle ja myös Suomeen.

Arvoisa puhemies! Nyt jo 30 maata on kieltänyt tai kieltämässä lihan tuonnin Brasiliasta. Meidän pitää saada myös Suomessa vakuus siitä, että jos lihaa Brasiliasta Suomeen tuodaan ja jos sitä täällä ravintoloissa taikka koululaisille, mistä tässä nyt on kyse, tarjoillaan, ne tuotteet ovat takuuvarmasti turvallisia. EU-komissio on onneksi jo pyytänyt Brasilialta toimenpiteitä ja myös lopettamaan tämän tuonnin, ja Brasilia on vastannut lopettamalla tuonnin kaikkiaan 21:ltä tutkinnan kohteena olevalta laitokselta.

Meillä Suomessahan muun muassa S-ketjun valikoimista löytyy brasilialaista naudan sisä- ja ulkofilettä, ja olen ymmärtänyt, että ketju on ryhtynyt jo selvittämään jäljitettävyyttä ja sitä, onko mahdollista, että siellä olisi myös tätä korruption saastuttamaa lihaa. Brasilialaiset lihantuottajat ovat siis vuosien ajan lahjoneet omia viranomaisiaan ja jopa paikallisia poliitikkoja, jotta nämä eivät olisi puuttuneet tämän mädän ruuan ja salmonellaa sisältävän lihan vientiin ulkomaille. Brasilialaista broilerinlihaahan on Suomessa myös lukuisissa ravintoloissa käytössä, ja aikanaan myös Fazer käytti sitä, mutta onneksi esimerkiksi siellä nyt on tehty valintoja suomalaisen ruuan puolesta ja siirrytty suomalaiseen lihaan. Silloin ainakin välttyy tällaisilta epäilyiltä.

Itse toivoisin, että nyt tämä Brazilian tapaus viimeistään herättäisi meidät vaatimaan myös kouluruokaan, ravintolaruokaan läpinäkyviä, yksiselitteisiä ruuan alkuperämerkintöjä. Minun mielestäni lapsilla on oikeus tietää, mistä se heidän ruokansa sinne tulee, ja jos ei se lapsia vielä kiinnosta, niin aivan takuuvarmasti se kiinnostaa heidän vanhempiaan, minkälaisista maitoa, minkälaisista lihaa, mitä muita tuotteita koulussa tarjoillaan. Itse toivon, että ahkeraksi ja aikaansaavaksi tunnettu maatalousministerimme Kimmo Tiilikainen ottaa jälleen seuraavan askeleen tässä ruuan alkuperämerkintätyössä, joka nyt on tällä kaudella ottanut isoja askeleita eteenpäin ja ottaa niitä myös aivan tässä lähiaikoina. Seuraava askel mielestäni on se, että myös ravintolaruokaan tulee saada alkuperämerkinnät näkyville, sillä tämä Brazilian ruokakorruptio, mädäntyneen ja salmonellaruokan levittäminen maailmalle, on sellainen esimerkki, missä pitäisi merkitä myös ruokalistoihin ruuan alkuperämerkinnät.

Arvoisa puhemies! Tietysti kaikista takuuvarminta on, kun tekee itse valintoja, eli omilla ostopäätöksillä voi varmimmin varmistaa sitä, että ruoka on hyvää, suomalaista ja puhdasta, tilalle suoraan jäljitettävää ja yleensä myös sellaista, mistä tiedetään tarkasti, mitä eläimille on syötetty taikka minkälaisissa olosuhteissa kasvit ovat saaneet kasvaa. Se on tietysti se varmin, mutta kun emme rajojamme pysty sulkemaan ainakaan pysyvästi niin, että tänne ei tulisi myös ulkomaalaista lihaa ja ruuantuotantoa, niin silloin on oikeus ja kohtuus, että lapsilla, ravintola-asiakkailla, työpaikkaruokailijoilla on tieto siitä, mistä ruoka tulee. On anteeksiantamatonta, jos tällaista korruption saastuttamaa, mätää ruokaa joutuisi esimerkiksi meidän lasten broileripastaan taikka johonkin muuhun heidän suosikkiruokaansa, ja sitäköön valitettavasti emme nyt voi poissulkea.

**14.10 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys pyrkii muuttamaan pari vuosikymmentä vanhaa koulumaitotukea. Tuen tarkoitus on ollut varmistaa maidon ja piimän

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

käyttöä kouluissa ja päivähoidossa, ja hyvä onkin näin, koska ne juomat ovat huomattavasti sokerisia juomia terveellisempi ja parempi vaihtoehto.

Tuen piirissä on ollut noin 90 prosenttia päivähoidossa ja koulussa olevista lapsista, ja esityksessä tuen piiriin ollaan lisäämässä kouluhedelmätuki, mikä aiemmin ei ole ollut Suomessa käytössä, ja tämä on mielestäni hyvä lisäys. Erityisesti, kun viime vuosina nestemäisten maitotuotteiden käyttö on vähentynyt, koulumaitotuki ja kouluhedelmätuki ovat esimerkkejä sellaisista tukimuodoista, joiden olemassaolo on erittäin perusteltua. Näiden tukimuotojen tarkoitus on edistää terveellisiä ruokailutottumuksia nimenomaan lasten ja nuorten keskuudessa, ja kuten tiedämme, ne tavat on parasta opetella juurikin lapsuudessa, niin että ne jatkuvat vielä myöhemminkin.

Soisin koulujen hankinnoista vastaavien valitsevan aina mahdollisuuksien mukaan kotimaisia tuotteita tämän tukimuodon puitteissa. Aivan kuten edelliset puhujat jo totesivatkin, viime aikojen tapahtumat osoittavat suomalaisen ruuan olevan turvallista.

**14.11 Mikko Alatalo kesk:** Arvoisa puhemies! Tällä maatalouden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisella on tärkeä tehtävä sikäli, että siinä tehdään helpommaksi käyttää julkisissa hankinnoissa hedelmiä ja myös kotimaisia vihanneksia ja maitotuotteita. Näin terveellisempiä ruokia saadaan tuen kautta kouluihin ja päiväkoteihin ja voidaan näin päästä todellakin myös ruokakasvatukseen tässä mielessä.

Tuo brasilialaisen salmonellalihan tapaus on vakava esimerkki siitä, miten suuri elintarvikebisnes tekee edesvastuuttomasti rahaa välittämättä seurauksista kuluttajalle.

Sanoisin, että paitsi hyvää EU-ruokaa, ennen kaikkea tässä on mahdollisuus puolustaa myös suomalaista lähiruokaa. Maailmallahan on sellainen trendi, että ravintoloissa esimerkiksi jopa kerrotaan, miltä tilalta tämäkin ruoka on peräisin, eli kyllä ihmiset osaavat jo vaatia, ja myös meidän täytyisi vaatia hyvää kotimaista ruokaa. Tässä mielessä tämä lakimuutos on erittäin tärkeä, jotta julkisissa hankinnoissa päästään tukemaan terveellistä ruokaa lapsille ja nuorille.

**14.12 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys laajentaa tätä paljon aikaisemmin käytössä ollutta koulumaitotukea myös vihannesten ja hedelmien puolelle, ja on erittäin hyvä asia, että Euroopan unionissa on tällaiseen kiinnitetty huomiota ja tätä varten on saatavissa myös rahallista panosta. Tämä on positiivinen asia. Mutta näin ruokaturvallisuuden luvattuna aikana uskaltaa rohkeasti sanoa — tänä päivänä, kun on paljastunut tämä brasilialainen lihatapaus, jossa kelvotonta tuotetta on Eurooppaan ilmeisesti markkinoitu ihan määrätietoisesti ja pyritty vielä peittämään jäljet, että kuluttaja ei vain huomaisi, mimmoista moskaa sieltä tulee — että tähän on ihan selkeästi sellainen asia, johon Euroopan unionin ja Suomenkin pitää puuttua, niin että tässä maassa saadaan kuntoon kotimaisuusmerkinnät kotimaisille elintarvikkeille.

Ja toinen asia on sitten se, että kun esimerkiksi Etelä-Amerikasta tuodaan tänne elintarvikkeita, niin siellähän käytetään lähes estotta näitä erilaisia hormoneja ja antibiootteja. Muistan kun kävimme aikanaan maa- ja metsätalousvaliokunnan matkalla Argentiinassa, että siellä oli suuressa tavaratalossa hyllymetreittäin, valtava määrä erilaisia kasvuhormoneja ja antibiootteja ja jokaisella tilalla meille vakuutettiin, ettei siellä tällaisia aineita käytetä. Tuli mieleeni siellä itse nähneenä ne paikat, että ilmeisesti nämä kyseiset tuotteet olivat näytteillä kaupan hyllyllä, koska niitä ei kuulemma mihinkään käytetä. Varmaan se oli

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

sitten joku maatalousnäyttely, kun ne olivat siellä hyllyllä vapaasti ostettavissa, paikallisessa K-Marketissa, joka oli tavattoman iso halli.

On hyvä asia, että Euroopan unioni kiinnittää huomiota terveellisiin ruokatottumuksiin, mutta toivon, että kun näihin kiinnitetään huomiota, niin ihan aidosti päästäisiin siihen tilanteeseen tässä maassa, että kotimaisella, puhtaalla, luonnontuotteesta valmistetulla ruualla on kotimaisuusmerkintä, yksiselitteisen selkeä merkintä, ja tällaiselle ulkomailta tulevalle tuotannolle löytyy myös asianomaiset merkinnät. [Hälinää]

**Puhemies Maria Lohela:** Pyydän edustajia siirtämään nämä muut keskustelut tuonne salin ulkopuolelle, kun tuntuu, että täällä on monta puhujaa pitämässä puhetta yhtä aikaa.

**14.15 Anne Kalmari kesk:** Arvoisa puhemies! Olen mielissäni siitä, että niin monessa puheenvuorossa tuettiin jatkotoimia alkuperämerkinnän ilmoittamisesta, nimenomaan myös ravintoloissa. Uskon vahvasti, että tämä lähiruokakerhon pitkäaikainen vaatimus etenee, kun tunnen ministerin ottautuneen tälle asialle. Meillä on pakollinen alkuperämerkintä nimenomaan lihassa alkaa ensi syksystä tulla voimaan, ja sen toivottavasti voi fiksusti merkitä joutsenlippumerkillä, jota on nykyäänkin käytetty.

Suomalaisen lihan vahvuudethan ovat eittämättömät. Meillä suomalaisen possun sapa-roa ei typistetä, ja meillä ei käytetä antibiootteja kasvun edisteenä vaan niitä käytetään vain sairauksien hoidossa. Itse asiassa tämä antibioottien kasvun edisteenä käyttäminen on yksi syy siihen, että saadaan erittäin heikoissa olosuhteissa tuotettua lihaa, ja yksi syy siihen, että sen jälkeen se liha entistä helpommin pilaantuu. Eurooppaanhan on tuotu myös lihaa, joka on klooripestyä sen takia, että se ruho säilyy sitten kauemmin, kun se käsitellään tällä lailla, että bakteerit siitä pinnalta kuolevat.

Moni puhuja oli mielissään myös siitä, että tämä tuki on nyt kohdistettu vihannesten puolelle. Itsekin olen siitä mielissäni, mutta vielä haluan korostaa sitä, että meidän tulee hoitaa tämä asia niin, että se ei sotke meidän vihannesmarkkinoitamme ja kohdistetaan se nimenomaan sesongin alkuun.

Haluan vielä lisätä myös sen asian, että kun luomua on monesti moitittu, että meillä on paljon peltopinta-alaa mutta ei tuotteita [Puhemies koputtaa] ja nykypäivänä esimerkiksi meidän maidosta menee tavallisen maidon joukkoon osa, niin on ihan hyvä luoda markkinoita tälläkin keinolla.

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Kalmari, haluatteko jatkaa täältä edestä? — Ette. — Edustaja Eestilä seuraavaksi.

**14.17 Markku Eestilä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä, koska se tähtää siihen, että nuoret alkavat jo koulussa syömään terveellisesti ja monipuolisesti, ja tietysti on vielä liikunnan edistäminen. Nehän eivät tunnetusti tuputtamalla edisty, mutta tämä on askel oikeaan suuntaan ja tasapainoiseen ruokavalioon.

Sen verran tästä Brasilian lihaskandaalista, että julkiset hankinnat ja niissä lähiruuan ottaminen huomioon tulevat entistä tärkeämmäksi, ja sen takia tämä hallitus on nyt muuttanut hankintalakia niin, että hankinnat voidaan jakaa pienempiin osiin, jolloin pienemmille tuottajille tulee mahdollisuus osallistua näihin kilpailutuksiin ja samalla myös he voivat suunnitella ja yhdessä tilaajan kanssa pohtia, mitkä ovat ne kriteerit, mitkä pystytään toteuttamaan.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Mutta yhden asian huomioiden: Suomi ei voi panna rajoja kiinni, ja me emme voi lähteä eristäytymään. Ja toinen juttu on, että hankintalakia ei pidä myöskään kunnissa käsittää väärin, sillä siellä on pilkkomiskielto, että hankintaa ei voi sillä tavalla välttää, että pilkootaan hankinta osiin.

**14.18 Antti Rantakangas kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä brasilialaisen pilaantuneen lihan tuonnin paljastuminen oli erittäin kova juttu ja toisaalta myös tärkeä juttu. Se kertoo siitä, että ei pidä olla sinisilmäinen tuontielintarvikkeitten osalta, ajatella sitä, että kun siellä on joku leima papereissa, niin se riittää. Mielestäni Euroopan unionin pitää olla tässä kyllä lujana ja tiukkana, ja pelkät selitykset eivät riitä, että miksi näin on käynyt, vaan pitää vaatia myöskin toimenpiteitä, sanktioita siltä osin, että jos tuonti jatkuu, niin se ei voi tällä tavalla toimia, ottaen huomioon, että tässä taustalla on korruptio, jonka kitkeminen ei helpolla onnistu. Kun tiedetään se, mitenkä suomalaisten ja EU:n elintarvikkeitten viennillä on kovat ehdot, niin tässä mielessä pitää olla lujana.

On hyvä, että kotimaisen ruuan arvostus toivon mukaan tästä kasvaa. Se on varmin tae sille, että suomalaiset saavat puhtaita, terveitä elintarvikkeita, ja sen takia näitten erilaisten alkuperämerkintöjen yleistäminen ja saaminen aikaan — myöskin ravintolaruokaan ja valmiskeittoitten elintarvikkeisiin — on välttämätöntä osana näitä kokonaistoimenpiteitä.

**14.19 Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Tälle järjestelmälle EU:n asettama tavoite, terveiden ruokailutottumusten edistäminen, on erittäin kannatettava, ja nyt meillä on käsittelyssä sen yksi osa. Tuen maksaminen koulumaidolle ja -hedelmille on hyvä askel tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Toki toivon ja oletan ja teen työtä sen eteen, että kotimaista maitoa kouluissa on tarjolla ilman tätä tukeakin, niinä aikoina, kun tukea ei ole mahdollista saada.

Pidän hyvänä, että esitetyssä muodossa tuki voidaan kohdistaa vahvasti satokausiajattelun mukaisesti käytettäväksi, esimerkiksi syksyllä parhaan satokauden aikaan. Tällöin siitä saadaan paras hyöty irti kotimaiselle elintarvikeketjulle ja paikallistaloudelle. Tukea marjoille ja hedelmille lienee mahdollista käyttää esimerkiksi erityisen lähiruokapäivän järjestämiseen vaikkapa kouluissa ja päiväkodeissa. Kannustankin kaikkia kuntia käyttämään näitä mahdollisuuksia hyväkseen, nojaamaan paikallisiin, kotimaisiin vahvuuksiin ja hyödyntämään tämänkin tuen mahdollisuudet terveiden, puhtaiden kotimaisten elintarvikkeiden tarjoamiseksi koululaisille.

**14.21 Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä edustaja Viljanen näkemyksiin koskien tätä esillä olevaa hallituksen esitystä. Todellakin ruuan laatu ja eettisyys ovat meille tärkeitä asioita. EU-tasolla nyt on mahdollista suorittaa EU-maista tuodun ruuan tarkastusta. Kiinnitän huomiota siihen, että se perustuu satunnaisotantaan ja riskitarkastuksiin, se ei koskaan voi olla kattavaa, eli aina on riski olemassa, jos vaikka otat jostain EU-maasta ruokaa. Sen sijaan, kun tuodaan EU:n ulkopuolelta, joudumme luottamaan Tullin tarkastuksiin, ja sekään ei ole kattavaa. Näin ollen ainoa ja oikea johtopäätös, mikä tässä keskustelussa on tehty, on se, että meidän kannattaa, niin tähän lakiesitykseen liittyen kuin laajemminkin, suosia suomalaista ruokaa, ja tämä sanoma pitäisi saada nyt laajemmin perille. Toisaalta, kun teemme sen kansainvälisten säännösten puitteissa, suomalaisen ruuan puhtaus tarjoaa meille mielestäni myöskin lisääntyviä vientimahdollisuuksia, ja se on totta kai hyvin tärkeää tässä tilanteessa.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

14.22 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hyviä puheenvuoroja juuri siitä, että hallituksen esitystä pitää ehdottomasti kannattaa ja viedä sitä yhdessä rintamassa suomalaisen parlamentarismien hengessä.

Edustajat Viljanen ja Kalmari toivat hyvin esille sen käytön sesonkituotteisiin. Meillä on oikeastaan onnenpotku se, että meillä koulut alkavat syksyisin ja meillä sato korjataan ja on kaikkein parhaimmillaan juuri syksyllä, niin vihannesten kuin myös kotimaisten hedelmien osalta. Nämä kaksi yhdessä mahdollistavat todella hyvän julkisten hankintojen ketjun mahdollisuuden, niin että kun se keskittyy sesonkiin, niin se on mahdollista tehdä tuottajillekin kannattavasti ja sitä kautta me saamme hyvää palvelua.

Varmasti tässä eduskunnassa kansanedustajat tietävät, mitä mieltä edustaja Myllykoski on brasilialaisen lihan osalta, kun tuli laitettua se nyt sitten kaikille jakoon, että mitä eduskunnan pitäisi kysyä. Joten tässä kohtaa toivon, että kansliapäällikkö Husu-Kallio erittäin ponnekaasti... Täältä lähetän semmoisia terveisiä nyt tämän EU-rajojen valvonnan osalta, että kun meille kerran tänne rajojen sisälle pääsee joitakin tuotteita, niin ne ovat täällä sisämarkkinatuotteita. Kun me keskustelemme paljon siitä, kuinka Evira on toiminut — ja varmaan siitä tuolla valiokunnassa tullaan kuulemaan, toivottavasti jo tällä viikolla — niin nyt on tärkeää kohdistaa koko EU:hun tänne tulevan elintarvikkeen valvonnan pitävyyttä, sillä nyt me emme vain tiedä, mitä on tapahtunut. Minun mielestäni — olen kyllä edustaja Eestilän kanssa sitä mieltä — (Puhemies koputtaa) jos me meinaamme viedä täältä jotakin, niin meidän pitää myös pystyä tänne tuomaan. Me emme ole kaikilta osin aivan riippumattomia, niin etteikö meille voitaisi myös jotain tuoda.

14.24 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Eilen kotosalla laitoimme poron kuivalihat suolaan ja lähipäivinä kuivumaan ja siinä sitten mietimme sitä, mitä kaikkia töitä meidän pitäisi tehdä, että me saisimme tämän kotimaisen ruuan käytön ihan toiseen mitatakaavaan kuin se tällä hetkellä on. Meillä todella turhan paljon tuodaan vieläkin ulkomailta ruokaa.

Tämä hallituksen esitys on hyvä siitä, että kouluruoka olisi ainakin kotimaista ja nämä maitotuotteet ja muut, mitä siinä esityksessä on. Tämä on hyvä alku, mutta meidän pitää miettiä paljon uusia toimenpiteitä, miten me viemme näitä asioita myöskin eteenpäin, muita vastaavia rahoituksia, tempauksia. Meidän kaikkien rooli ja tehtävä on tehdä töitä eikä vain puhua tämän asian eteen.

Kala on meillä Suomessa todella ongelma sen takia, että vain viidesosa Suomessa syödystä kalasta on kotimaista. Kouluruokana oleva kala on lähes kaikki ulkomaalaista, koska meillä ei ole semmoista massamittakaavaista kalatuotetta paljoakaan saatu käyttöön. Siinä meillä olisi paljon töitä, että me saisimme kotimaisen kalan — puhutaan roskakalasta, mutta se on kuitenkin käytännössä määrällisesti kala, mitä meillä on hyvinkin paljon — tuotannon kunnolla liikkeelle, että me saisimme myös koululaisille ja kaikille muille kalaa kunnolla pöytään.

Toinen tällainen asia on, että meillä on isot määrät luonnontuotteita metsissä huonolla käytöllä. Meillä on valtavat määrät marjoja ja sieniä, eri kasveja, joita voisimme saada kotimaassakin hyvin paljon enemmän käyttöön ja jotka olisivat terveellisiä tuotteita meille kaikille käytettäväksi.

Vielä sitten yksi kiitos: tämä Syödään yhdessä -kampanja on todella hyvä. Osallistutaan kaikki näihin Syödään yhdessä -tilaisuuksiin.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

**14.26 Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä koulumaito- ja -hedelmätuki on laajentunut tässä erittäin hyväksi keskusteluksi kotimaisesta ruuasta, ruuan-tuotannosta, sen arvostamisesta ja siitä, mitä tuon asian eteen olisi tehtävissä.

Täällä mainittiin muun muassa sesonkien hyödyntäminen. En malta tässä yhteydessä olla tuomatta esille sitä, että oma kotikuntani Kiuruvesi tuli Suomalaisen Työn Liiton puitteissa palkituksi siitä, että se on erityisen hyvä hankintaosaaja ja pystyy julkisia hankintoja tekemään niin, että hankinnoissa näkyvät ja toteutuvat paikalliset tuotteet, luomutuotteet, suomalaiset raaka-aineet. Ja nimenomaan Kiuruvedellä se on konkretisoitunut siihen tah-totilaan, että halutaan pitäjässä, joka elää maataloudesta, tukea paikallisia yrittäjiä ja toteut-taa se, että lasten ja vanhusten suuhun tulee tervettä ruokaa.

Tässä ei ole, arvoisa puhemies, hyvin pienestä asiasta kyse. Vuonna 2015 suomalaisissa ravintoloissa, kahviloissa, baareissa ja hotelleissa tarjottiin 424 miljoonaa ateriaa, julkisel-la puolella sairaaloissa, oppilaitoksissa, päiväkodeissa, hoivakodeissa 383 miljoonaa ate-riaa. Jos nämä ateriat koostuisivat edes muutama kymmenen prosenttia enemmän kotimai-sista raaka-aineista, niin voi vain kuvitella, mitä se merkitsisi suomalaiselle ruuantuotan-nolle. Avaimet ovat meidän käsissämme — meillä on uusittu hankintalaki. Tuota osaamis-ta pitää viedä. Olen toivonutkin, että oma kotikuntani Kiuruvesi tuotteistaisi tuon osaami-sen ja kertoisi muillekin, miten se on tehtävissä Suomessa ilman uutta lainsäädäntöä, vain painottamalla ja päättämällä, että näin me haluamme toimia. [Ben Zyskowicz: Hyvä, Kiu-ruvesi!] — Eikö vain.

**14.28 Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että nuoriso opetetaan nauttimaan hevistä heti nuorena — sen minkä nuorena oppii, sen vanha-na taitaa. Eli lautasmallissa on puhuttu siitä, ja se vanha lautasmalli meillä toimiikin, että on sopiva määrä heviä mutta myös sitten lihatuotteita.

Tämä uusittu julkisten hankintojen hankintalaki antaa todellakin mahdollisuuden siihen-kin, että hevi-tuottajien kanssa neuvotellaan enemmän, vaikka ryhmissä, ja että varsinkin nämä sesonkituotteet otetaan silloin huomioon. Siinä on mahdollisuus katsoa myös ympä-ristöasiat, työllisyysasiat ja innovaatiot. Eli on tämäkin lähtökohta, että kunnissa ja julki-sissa toimijoissa otettaisiin vahvasti tämä uusi hankintalaki huomioon, käytäisiin se henki-löstön kanssa ja näitten hankintatilaajien kanssa läpi, ja yhtä lailla sitten niin, että poliiti-koilla ja tulevilla uusilla kunnanvaltuutetuilla on vahva rooli katsoa perään, että millä ta-valla käytetään alueen omia tuotteita ja siitä ympäristöstä lähteviä tuotteita.

Tämä maitotuki koskee myös luomua, ja on erinomainen asia, että luomutuotannolle saadaan enemmän pohjaa myös julkisten hankintojen kautta. Itse olen luomutuottaja ollut ja varsinkin mansikanviljelijänä, ja siinä, jos missä — hedelmä-, vihannes-linjassa, mar-joissa — maistuu se luomu, eli ne nesteet ja ravinteet tulevat suoraan maaperästä niihin tuotteisiin. Ja sen eron kyllä huomaa, jos on vahvasti lannoitettuja tuotteita, mitä ovat tällä hetkellä esimerkiksi meille ulkomailta tulleet mansikatkin: niissä suorastaan maistuvat nämä lisäaineet, kasvinsuojeluaineet ja muut.

Mutta toivotaan, että näillä kahdella toimenpiteellä, mitä tässä on esillä, me saamme ter-veellisempiä ruokia kouluille ja että myös nuoret oppivat käyttämään enemmän heviä.

**14.30 Jari Leppä kesk:** Rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys maataloustuotteiden markkinajärjestelystä on hyvä ja kannatettava. Se, että meillä erityisesti koululaisille, mei-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

dän lapsillemme ja nuorillemme, tulee kausituotteita, tulee suomalaisia tuotteita, tulee enemmän hedelmiä ja vihanneksia, on erittäin mainio asia.

Yleensäkin on tärkeätä, että me tiedämme, mistä se ruoka oikeasti tulee. Meillä on Suomessakin aivan liian paljon suomalaisiksi pesua elintarvikkeissa, ja tämä ei ole reilua. Se ei ole reilua ketään kohtaan, vähiten kuluttajaa kohtaan, joka ei välttämättä tiedä, mistä hänen ruokansa on kotoisin. Tästä ollaan hyvä oppitunti saatu nyt tämän Brasilian lihakohun myötä, lihaskandaalin myötä, että mitä tämä kaikki merkitsee kaikkein häikäilemättömillään. Tämä, jos mikä, on tehotuotantoa pahimmillaan, jota suomalainen tuotanto ei ole. Siksi on hyvä, että on valtioneuvoston periaatepäätös siitä, että kaikissa valtion julkisissa ruokahankinnoissa pitää noudattaa sellaisia ohjeita, että ne tuotteet, joita hankitaan, täyttävät suomalaisen tuotannon kriteerit, se on äärimmäisen tärkeä asia.

Tässä on nyt hyvä sauma meillä, hyvät kollegat, kun kunnallisvaalit tulevat: Tehdään tämä kaikki sama myöskin jokaisessa Suomen kunnassa, jokaisessa joukkoruokailussa ja vaaditaan myös julkisilta ravintolapalveluilta, että näin tapahtuu. Se on erittäin tärkeä asia myös suomalaisen elintarvikeketjun toimivuuden kannalta, oikeudenmukaisuuden kannalta, ja sen myötä, kun markkinat tulevat reilummiksi, yhteiset pelisäännöt yhteisille markkinoille, myös suomalainen alkutuottaja pärjää.

Puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta saa ensi torstaina elikkä ylihuomenna selvityksen tästä Brasilian lihaskandaalista. Me haluamme tietää, mitä on tapahtunut, miten mikäkin taho on toiminut, mikä on Euroopan unionin rooli, mikä on suomalaisten viranomaisten rooli, miten aiotaan tästä eteenpäin varmistaa, että tämänkaltaiset asiat eivät toistu. Siksi on oleellisen tärkeää, että nyt tehdään myöskin hyvä selvitystyö ja sen myötä on toimenpiteet siitä, mitä meidän pitää uudistaa alkuperämerkintöjen ja muiden osalta, jotta tällaiset eivät ole tulevaisuudessa mahdollisia.

**14.32 Anne Kalmari kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski otti mielestäni erittäin tärkeän seikan esiin: sen, mitä meidän tulee tehdä EU:ssa, että tämä tilanne ei voisi toistua. Kuten jo avauspuheenvuorossani sanoin, meillähän sisämarkkinasäännökset toimivat niin, että jos vaikka liha tulee Romaniaan sieltä Brasiliasta, se on sen jälkeen sisämarkkinoilla. Meidän tulisikin vaatia, että EU:ssa tämä raja pitää kaikilta osin ja ne pelisäännöt ovat samat koko EU:ssa. Tiedämme, miten tarkkaa elintarvikevalvonta on, kun se koskee meidän omia pieniä ja isoja toimijoita, ja on todella väärin, jos koirat eivät perään hauku, vaikka minkälaista vilunkituotetta tänne Eurooppaan tulisi.

Haluan vielä muistuttaa tätä porukkaa siitä torstain tilaisuudesta, minkä lähiruokakerho järjestää. Se koskee julkisia ruokahankintoja. Jälleen kerran kerrataan se, miten julkiset ruokahankinnat voi kilpailuttaa niin, että ne kestävät hankintalain kriteerit. Sieltä saatte valmiita valtuustoaloitepohjia kestävien ruokahankintojen tekemiseksi, sillä kaikkihan lähtee siitä, että valtuusto on antanut selkänöjan ruokahankkijoille, ja sen jälkeen hankkijat voivat niissä keittiöissä toimia ja kilpailuttaa niin, että tuloksena on kestävä ruokaa. Kuten edustaja Pirttilahti mainitsi, nyt hankintalainsäädäntö antaa hyvät eväät sille Kimmo Tiilikaisen valtioneuvoston periaatepäätökselle, joka koskee julkisia ruokahankintoja valtiolla, mutta se antaa nyt myös kunnille hyvän mahdollisuuden toimia samoin kunnissa. Kuntiahan me emme voi holhota, heillä on itsemääräämisoikeus, mutta esimerkiksi avoin neuvottelumenettely on erittäin varteenotettava keino näissä hankinnoissa.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

14.34 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Itse asiaan vielä palatakseni: nyt hän tässä on todella tärkeätä, että kun se kotimainen ruoka kaiken kaikkiaan on gmo-vaapaata, meillä kasvinsuojeluaineita käytetään vähemmän jopa tuotettuihin määriin tai hehtaarikohtaisesti, niin terveys on kuitenkin tässä nyt avainasemassa. Minun mielestäni EU:ssa on tehty oikeita johtopäätöksiä siitä, ja juuri nyt on se hetki, että ei tavallaan hukuteta tätä brasilialaiseen lihaan, vaan puhutaan siitä, että nyt on meillä kouluihin mahdollisuus tuoda kasviksia enemmän, tehokkaammin ja paremmin, ja se on tärkeätä.

Meidän kouluruokailut ovat keskittyneet siihen ja välillä vähän riitelyyn siitä, pitääkö olla yksi kasvisruokapäivä viikossa, mutta nyt on tärkeämpää kyllä se, että tämä antaa mahdollisuuden laajamittaiseen keskusteluun siitä, olisiko aina, jokaisena päivänä, myös kasvisvaihtoehto. Nyt tämä tulee tälle sesonkikaudelle mahdolliseksi niin, että siinä voi kohdata terveydellisyys sen, että eittämättä sitä kautta kotimaisen lähiruuan tuottajille tulee mahdollisuus tehdä yhteisöjä niin, että useampi viljelijä takaa sen vaikkapa sitten tässä maakuntauudistuksessa. Minä kehottaisinkin, kun ehkä tehdään kunnissa näitä, nyt ulottamaan tämän meidän viestimme sinne sote- ja maakuntauudistukseen niin, että alueella pystytään keskittymään siihen, että meillä tämä terveellinen ruokakulttuuri edistyy. Tämä on yksi askel siihen, joka mahdollistaa tämän kaiken, sillä kyllä terveyden pitää olla myös tässä maakuntauudistuksessa ja sotessa kärjessä.

14.36 **Pekka Puska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tärkeästä asiasta käytetty tärkeitä puheenvuoroja.

EU:n aikaisempien vaihtelevien koulumaitotoimien sijaan on hyvä, että nyt on yhtenäisempi säädös koulumaidosta sekä -hedelmistä ja -vihanneksista. Ja on muistettava, että kun puhutaan hedelmistä kansainvälisesti ja EU:ssa, niin ne sisältävät myös meidän kotimaiset arvokkaat marjat.

Kouluruokailu on todella, niin kuin täällä on sanottu, erittäin tärkeää lasten sekä tämän hetkiselletä tulevalle terveydelle ja hyvinvoinnille. Pyysin puheenvuoron korostaakseni tämän lakiehdotuksen 33 §:n säädöstä siitä, että koulujakelutukeen kelpoisista tuotteista annetaan asetuksella säännökset ravitsemussuosittelun huomioon ottamisesta. Eli toivon, että tässä pohjana ovat valtion ravitsemusneuvottelukunnan suositukset — maa- ja metsätalousministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen neuvottelukunta, jonka suositukset pohjautuvat laajaan kansainväliseen tutkimustietoon ja pohjoismaisiin suosituksiin. Koululaisten terveyden kannalta on tärkeää, että ruokavalion pohjana on vahva, tutkittu tieto.

14.38 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Viitaten edellä käytyyn keskusteluun saastuneesta brasilialaisesta lihasta totean, että yksikin epäily ruuan turvallisuudesta on liikaa. Meidän pitää tehdä kaikkemme, jotta suomalaiset kuluttajat voivat nauttia ruuastaan ilman huolta sen turvallisuudesta. Kohu saastuneesta brasilialaisesta lihasta on valitettava. Samalla se on taas yksi osoitus siitä, että tällä hetkellä varmin vakuus, minkä voit ruokasi turvallisuudesta saada, on sen kotimaisuus.

Tietääksesi mitä ostat, tarjoat tai syöt on siis syytä varmistaa ruuan kotimaisuus. Jotta tämä olisi mahdollista, on erittäin tärkeää, että kuluttajilla on aina käytettävissä kiistaton tieto ruuan alkuperästä. Alkuperä on saatava helposti selville niin ruokien raaka-aineiden kuin jalosteidenkin osalta. Siksi on erittäin hyvä, että ministeri Tiilikainen on tarttunut kolmen keskustalaisen kansanedustajan aloitteeseen ruuan alkuperämerkintäpakon laajenta-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

miseksi myös liha- ja maitojalosteisiin — siis koskemaan myös jalosteita, joihin ulkomaiset lihat pitkälti Suomessa käytetään.

Arvoisa puhemies! Tämä valitettava ulkomaista lihaa koskeva kohu osoittaa myös sen, että laatu maksaa, emmekä ruuassakaan voi olettaa, että maailman puhtain suomalainen ruoka olisi myös maailman halvinta. Tässäkään asiassa Mersua ei voi saada Mossen hinnalla.

**14.39 Antti Rantakangas kesk:** Arvoisa puhemies! Voi hyvin pitkälle yhtyä edellisen puhujan johtopäätöksiin, ja tämä brasilialaisen saastuneen lihan tuonnin paljastuminenhan on todennäköisesti vain jäävuoren huippu. Se kertoo siitä, että valitettavasti kaikkien maitten viranomaisten toimintaan ei pystytä luottamaan, ja kun se luottamus puuttuu, niin sehän tässä huolestuttavaa onkin. Niin kuin edellä sanoin, ei riitä, että leimat ovat olemassa, kun niihin ei voi luottaa. Tämän takia tämä on todella vakava asia koko Euroopan unionille siinä, millä tavalla pystytään toimimaan siinä, että ainakin omalta osalta pannaan painetta siihen, että tällainen toiminta ei voisi jatkua. Voi olla vielä paljon muitakin maita, joissa samalla tavalla toimitaan.

Minusta oli erittäin hyvä, että maa- ja metsätalousministeriön lisäksi maa- ja metsätalousvaliokunta puheenjohtaja Lepän johdolla on ottanut tämän asian erittäin vakavasti, koska lihantuottajien palaute on ollut todella huolestuttavaa. He ovat sanoneet, että he toimivat täysin eettisesti ja kaikkien lainsäädännön säädösten ja ohjeitten mukaisesti ja tuottavat puhtaita, kotimaisia elintarvikkeita, ja sitten tulee näitä vilunginpelaajia tänne samoille markkinoille, polkevat hintoja ja antavat ymmärtää, että kuluttajaa voidaan suoraan sanottuna huijata. Tässä mielessä tämän parlamentin yhtenäinen kanta, mikä nyt on tulossa — ymmärrän näin — on erittäin tärkeä viesti myöskin meidän lihantuottajille ja viljelijöille laajemminkin. Ja se on meille kaikille myös viesti siitä, että meidän on huolehdittava kotimaisen tuotannon kannattavuudesta ja siitä, että meillä on edellytyksiä sille, että meidän omavaraisuus päätuotteissa pystytään turvaamaan jatkossa. Siinä tarvitaan myöskin sitä kansallista itsekkyyttä huolehtia huoltovarmuudesta ja tulevaisuudesta, puhtaista elintarvikkeista.

Kaupan merkitys korostuu, ja toivon kyllä, että kauppakin ryhdistäytyy ja ottaa entistä vahvemman kotimaisuutta suosivan linjan, vaikka siltä ei aina näytä.

**14.41 Peter Östman kd:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn edustaja Viljasen näkemyksiin ja sanon vielä kerran, että me suomalaiset emme tarvitse brasilialaista lihaa, kun meillä on omasta takaa Mersun laatuista lihaa. Siitä hintatasosta voitaisiin varmaan käydä pitkä keskustelu — minun mielestäni suomalaisten ei edes tarvitse maksaa suomalaisesta hyvästä, laadukkaasta lihasta Mersun verran. Löytyy nimittäin kuusi hyvää syytä, miksi valita ruokaa Suomesta: Suomen elintarviketeollisuus työllistää yli 300 000 ihmistä. Eläinten hyvinvointi on hyvällä tolalla täällä Suomessa. Kuluttajat tietävät yleensä aika hyvin, mistä ruoka tulee, miten se tuotetaan. Sitten me myöskin kannamme vastuuta ilmastonmuutoksesta. Ja niin kuin tässä monessa puheenvuorossa on tullut esille, me valmistamme puhdasta ruokaa, puhtainta ruokaa, mitä maailmassa voidaan tehdä, koska me käytämme vähiten antibiootteja.

Det finns åtminstone sex goda orsaker att välja mat från Finland: det är ett av de länder som använder minst antibiotika i världen, vi har världens renaste mat, det är bättre för klimatet,

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

konsumenten vet varifrån maten kommer, djuren mår bra och den finländska matkedjan skapar över 300 000 jobb. Välj mat från Finland, valitse ruokaa siis Suomesta.

**14.43 Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kunnat suosivat hankinnoissaan kotimaista lähiruokaa muun muassa korostamalla ruuan turvallisuutta, terveellisyyttä ja lyhyitä kuljetusmatkoja, niin että saamme lapsillemme ja vanhuksille parasta. Kotikaupunkini Espoo on tiedottanut, että Espoossa ei käytetä brasilialaista lihaa. Kannatan lämpimästi sitä, että ruuan alkuperämerkinnät ovat selkeästi näkyvillä.

Mutta haluan nostaa esiin sen, että edustaja Myllykoski nosti esiin tärkeän seikan: nimitäin terveellisyyden ja myös kasvisruoan. Sen osuutta onkin todella syytä lisätä jo ilmastosyistäkin kotimaisissa hankinnoissa. Kasvisruokapäivä olisi tähän hyvin kestävä keino. Esimerkiksi Espoossa on nyt juuri se tilanne, että meillä ei ole kasvisruokapäivää kouluissa mutta on kasvisruokavaihtoehto sitä toivoville. Se tarkoittaa sitä, että jos on valinnut lihavaihtoehdon, ei voi koskaan edes maistaa kasvisvaihtoehtoa, vaikka näin haluaisi. Sen takia olisi järkevää totuttaa lapsia uusiin, hyviin makuihin — Härkikseen, Nyhtökauraan — ja sallia kaikille yksi kasvisruokapäivä viikossa.

Sitten vielä mitä tulee eläinten hyvinvointiin ja oikeuksiin, niin eläinsuojelulaki pitää uudistaa, jotta tuotantoeläimillä on enemmän tilaa liikkua ja mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen, ja myös luomutuotanto takaa eläimille paremmat olot. Että kyllä meillä on kotimaassakin toki vielä asioita parannettavana.

**14.45 Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! On todellakin korkea aika nostaa suomalaisen ruuan ja koko ruokakulttuurin arvostusta. Ruoka tulee liian läheltä — monet eivät huomaa sen laatua ja sitä, että se on maailman puhtainta. Mutta miten tuota voitaisiin edistää? Minusta meidän ruokapoliittisessa selonteossa kerrotaan aika olennainen asia, että pitäisi sisällyttää ruokakasvatusta, ruoka- ja ravitsemusnäkökulmaa ja kestävä kehityksen näkökulmaa vahvemmin koulutukseen, jopa varhaiskasvatukseen, peruskoulun ja lukion oppiaineisiin, opettajankoulutukseen ja toisen asteen ammatilliseen koulutukseen ja oppilaitosten käytäntöihin. Ehdottomasti olen myös sitä mieltä, että tuetaan kuluttajaosaamista, josta tässäkin keskustelussa on puhuttu, erilaisin ruoka- ja ostotietoisuutta lisäävin kampanjoin ja paitsi nostetaan ruuan arvostusta myös ymmärretään kotimaisen talousveden arvostus, brändätään se ja tehdään siitäkin kunnon kampanjoita. Kyllä se siitä lähtee.

**14.46 Harry Wallin sd:** Arvoisa puhemies! Olen seurannut tätä keskustelua ihan tarkoituksella tänne loppuvaiheeseen asti, ja on todella hienoa, että täällä on ollut tämä yksituumaisuus kotimaisten elintarvikkeiden puolesta. Tämä jatkaa sitä samaa eduskunnan mieliä pidettä, mitä kesällä käytiin keskusteluja välikysymyskeskustelussa. Olen myöskin samaa mieltä kuin Myllykoski ja Eestilä, että rajoja emme voi sulkea, vaan kyllä tänne jatkossakin tuotetaan elintarvikkeita ja mahdollisesti lihaakin. Se on tärkeää sen takia, että meiltä viedään, ja tämä Arian päänavaus Kiinan-vientiin sianlihan osalta on hieno asia, myös HK-broilerit Japaniin, niitä emme saa unohtaa.

Oikeastaan tämä, minkä edustaja Paloniemi lainasi ruokapoliittisesta selonteosta: Minä uskon, että nyt tämä ruokapoliittinen selonteko, joka on meillä vireillä oleva asia maa- ja metsätalousvaliokunnassa, saa aivan uuden aselman sen käsittelyssä. Kyllä tämä Brasilian lihan kriisi tulee jättämään selvästi jälkensä meidän hallintoomme ja ajatustapaamme,

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

ja sen takia ruokapoliittisen selonteon käsittelyn siirtyminen vielä keväämmälle on ollut hyvä asia.

Tästä hankintamenettelystä sanoisin sen, että Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, jossa on 200 000 asukasta, teki päätöksen — siis hallituksen päätöksellä hankinnan osalta — että hankimme vain sellaisia elintarvikkeita, jotka täyttävät suomalaisen tuotannon kriteerit.

Lopuksi sanoisin tähän hallituksen esitykseen liittyen, että kotimaisen, hyvän pihvin lisäksi sopii aina yksi kolmasosa hyviä kotimaisia vihanneksia.

**14.48 Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että tätä keskustelua käydään, vaikkakin ehkä vähän ohi tuon hallituksen esityksen.

Ilman muuta on tärkeää, että vihannesten ja marjojen käyttöä kouluruokailussa lisätään ja tätä kautta myös opetetaan lapsia käyttämään niitä ruoka-aineita, jotka ovat meillä lähellä. Tämä tarkoittaa silloin myöskin sitä, että kouluihin hankitaan lähiruokaa.

Täällä on puhuttu ruokaturvallisuudesta — se on tärkeä osa koko elintarvikeketjun turvallisuutta — ja myöskin kysytty sitä, pitäisikö Suomeen tuoda ja Suomesta viedä elintarvikkeita. Suomi on todellakin EU:n sisämarkkina-alue. EU:n lainsäädännössä ruokaturvallisuudella on erittäin iso merkitys. Senhän olemme huomanneet esimerkiksi näissä vapaa-kauppaneuvotteluissa, joissa on ollut äärimmäisen tärkeää se, että eurooppalainen ruoka on turvallista ja että tänne ei tuoda myöskään kauppasopimusten kautta muuta kuin turvallista ruokaa. Suomen pitää myös vaikuttaa Euroopan unionin ruokaturvallisuuslainsäädäntöön, tuoda sinne sisälle niitä asioita, jotka ovat meille tärkeitä, jotta me pystymme myöskin entistä paremmin viemään omia elintarvikkeitamme — ajattelenpa vaikka metsissä olevia sieniä, marjoja. Tällä hetkellä näyttää, että naapurimaamme Ruotsi on se, joka brändää mustikan, ja toivottavasti ei nyt kuitenkaan tatteja brändää, koska toivottavasti se on vielä kuitenkin suomalainen tuote. Mutta on todellakin tärkeää, että me ymmärrämme, että olemme myöskin Euroopan unionin sisämarkkinoilla, me saamme sieltä myöskin hyviä elintarvikkeita, mutta meidän pitää entistä enemmän viedä omia elintarvikkeitamme ja nimenomaan jalostettuina.

**14.50 Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Jaoston puheenjohtaja Wallin nosti tässä ruokapoliittisen selonteon esille, ja haluan siitä poimia yhden faktan, ja se koskee suomalaista vettä. Todellakin Suomeen tuodaan pullotettua vettä enemmän kuin me viemme pullotettua vettä Suomesta ulkomaille. Se tuntuu aivan käsittämättömältä, koska kuten selonteossakin sanotaan, suomalainen kraanavesi monissa kunnissa, kuten esimerkiksi Helsingissä, on parempilaatuista kuin pullotettu tuontivesi. Toivoisin esimerkiksi Panimoliiton, jolla on erinomaiset lobbauskoneistot ja erinomainen tuotekehitys, panostavan tähän asiaan ja kiinnittävän huomiota kotimaisen pulloveden vientiponnisteluihin.

**14.51 Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että tämä kouluja-kelutuki nyt yksinkertaistuu ja että meillä Suomessakin otetaan tämä kouluhedelmätuki tämän jo aiemmin käytössä olleen koulumaitotuen rinnalla käyttöön.

Silloin kun olin Euroopan parlamentissa, niin keskustelua käytiin koulumaitotuesta ja todettiin, että se on omalla tavallaan byrokraattinen ja kankea. On ollut todellakin tärkeää, että nyt tätä järjestelmää on muutettu sillä tavoin, että tämä tulee helpommaksi käyttää, ja

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

erityisesti niin, että Suomenkin kannattaa nyt tämä kouluhedelmätuki ottaa käyttöön, koska tämä kouluhedelmätuki on aiemmin — muistelen niin — vaatinut myöskin kansallisen rahoitusosuuden, ja se on myöskin lisäksi ollut varsin byrokraattinen, ja Suomessa sitä ei sen tähden aiemmin haluttu ottaa käyttöön. Nyt, kun nämä kaksi tukimuotoa on pystytty yhdistämään, tämä varmasti kannustaa ja järkevöittää tämän tuen käyttöön ottamista.

Erityisen hyvää on myöskin se, että täällä on otettu selkeästi kantaa siihen, että lähiruokaa ja myöskin alueellista ruokatuotantoa pystytään suosimaan. Toivotaan, että se näkyisi näissä hankinnoissa, joita kouluihin tehdään. Siinä mielessä täytyy sanoa, että on hyvä, että tätä tukimuotoa on tosiaankin saatu siellä EU-tasolla järkevöitettyä ja sitä kautta se on tullut paremmaksi käyttää myöskin kansallisella tasolla. Muistelen juuri sitä keskustelua, mitä käytiin, että vaikka sinällensä tämä tavoite on aina ollut hyvä, niin tämä oli hyvin tyyppillinen EU-tuki, eli sen käytöstä oli tehty niin kankea ja vaikea, että monet jäsenmaat ovat senkin takia olleet sitä käyttämättä.

Mutta hyvä, että on saatu parannuksia aikaiseksi, ja erityisesti tärkeää on se, että lasten ja nuorten ruokavalioon pystytään tätä kautta vaikuttamaan, että se muuttuu terveellisempään suuntaan. Toivon mukaan jo koulussa saadaan oikeat opit terveelliseen ruokavalioon ja sitä kautta se näkyy omassa ravitsemuksessa.

**14.53 Jari Leppä kesk:** Rouva puhemies! On hyvä, että tässä keskustelussa nousivat esille myöskin kansanterveysvaikutukset, joita meidän ravinnollamme on. Olkoon se ravinto mitä tahansa laatua, se on äärimmäisen tärkeä terveyden lähde myöskin. Maailmalla on kriisejä kriisin perään erilaisista asioista, nousevia sellaisia. Suomalainen tapa tuottaa ruokaa on nimenomaan sellainen — laaja yhteistyö koko ketjun välillä, luotettava viranomais-toiminta ja niin edelleen — joka tukee kansanterveystyötä myöskin tältä osin.

Se avaa myöskin sen toisen tärkeän näkökulman, joka sekin tuli esille, ja se on se viennin mahdollisuus, eli meillä ruoka-ala kasvaisi. Siihen ei ole viime aikoina oikein näkymää ollut. Nyt siihen on avautumassa sellainen, ja tähän meidän pitää tarttua. Se on myöskin mainittu hallituksen ohjelmassa: 500 miljoonalla eurolla meidän ruokatasettamme, viinoa ruokatasettamme, halutaan oikaista, ja siihen meillä kaikki mahdollisuudet on — se on selvä.

Mutta kaikki lähtee siitä, että meillä täällä tuotanto on kannattavaa. Ja halpuuttaminen ei kyllä tue millään tavalla tätä asetelmaa. Se ei tue myöskään sitä, että eläinten hyvinvointia voidaan kohentaa, se ei tue sitä, että otetaanpa entistä paremmin ympäristöasiat huomioon, se ei tue sitä, että me pyrimme yhä pienempään ruokahävikkiin, puhumattakaan siitä kannattavuudesta.

Eli kyllä meidän pitää myös uudelleen miettiä koko ketjun kanssa nyt sitä, miten tämä asia hoidetaan niin, että kaikki nämä hyvät asiat, mitä tässäkin keskustelussa esille on tullut, saadaan hoidettua meidän yhteiseksi hyväksemme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

### 6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 22/2017 vp

#### *Lähetekeskustelu*

**Puhemies Maria Lohela:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

#### *Keskustelu*

**14.55 Mikko Alatalo kesk:** Arvoisa puhemies! Tosiaankin tässä tieliikennelain muutoksessa on kysymys nimenomaan EU:n muutosdirektiivistä. Se edellyttää tavarankuljetusajoneuvojen painojen automaattista valvontaa ja pakollista tietojenvaihtoa konttien ja vaihtokorin painosta. Nythän on tilanne se, että ylipainolla ajaminen vaarantaa liikenneturvallisuutta ja vahingoittaa tien pintaa ja rakennetta. Me veronmaksajat täällä Suomessakin maksamme aika ison summan siitä, että täällä myös ulkomainen liikenne kuluttaa meidän teitämme kotimaisen lisäksi.

Todellakin painojen valvontaan halutaan tehostusta, ja muun muassa rahdinantajan ja liikenteenharjoittajan velvollisuudet lisääntyvät tietojen antamisesta tästä rahdin painosta. EU:n sisäinen kabotaasiliikennehän lisääntyy, ja moni kuski ei välttämättä edes tiedä, paljonko tavaraa hänellä on päällä. Verkkokaupan myötä myös pakettiautojen liikenne lisääntyy, kansainvälisestikin, ja ajoneuvojen painojen etätunnistusjärjestelmä olisi saatava painoja valvomaan. Liikenteen virrasta voidaan tällöin erottaa tarkastukseen ajoneuvot, joiden paino saattaa ylittää sallitun, ja näin ei häiritä sitä liikenteen virtaa. Tämä asia auttaa tietysti myös kuljettajaa ylipainojen estämisessä — eihän kuljettaja välttämättä tiedä, paljonko ne kontit painavat. Tämä muutosdirektiivi on tärkeä myös kotimaisen rekkaliikenteen kannalta, koska näin saadaan vähennettyä epätervettä kilpailua ylilasteilla. En väitä, että suomalaiset eivät ajaisi ollenkaan ylilastia, mutta tällä voidaan ennen kaikkea estää myös sellaista epätervettä kilpailua, mitä muualta tänne Suomeen tulee.

**14.56 Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Alatalo toi yhden yksittäisen seikan esille tässä, ja se on se, että tällä myös turvataan suomalaisen palkkatyökykyä ajavan kuljettajan oikeusturvaa paremmin. Tällä hetkellä, jos ylikuormasta jäät muutaman kerran kiinni ja siellä on joku muu liikennesrikkomus, suomalaiselta autonkuljettajalta menee ajokortti ja hän ei, omasta syystään, tällä tuottamuksella, saa ansiosidonnaista päivärahaa siltä ajalta, kun hän on estynyt harjoittamasta ammattia. Minun mielestäni tässä olisi nyt hyvä, että tähän kohtaan kiinnitettäisiin erityistä huomiota ja pystyttäisiin tällä seikalla myös tuomaan nyt sitten sitä yrityksen vastuuta siihen, kun kuljettaja, joka on sen kuorman kanssa ja ilmoittanut tästä, kun näkee niitten tunnisteiden avulla, että on ylikuormaa, ilmoittaa, että hän ei suostu sitä ajamaan — tulisi joku turva siihen, kuinka menetellään, koska hän on kuitenkin sen työnantajan direktiivin alla ja määräysvallan alla, että nyt ajetaan. Tämä olisi nyt erityisen tärkeää huomata tämän yhteydessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

**7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merilain, aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain 2 §:n ja merityösopimuslain 11 luvun 4 §:n muuttamisesta sekä Kansainvälisen merenkulkujärjestön eräiden yleissopimusten eräiden liitteiden muutosten hyväksymisestä ja laiksi sopimusmuutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Hallituksen esitys HE 23/2017 vp

### *Lähetekeskustelu*

**Puhemies Maria Lohela:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

### *Keskustelu*

14.58 **Mats Löfström r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että aluksen päiväkirjoja koskevat merilain säännökset uudistettaisiin ja lakiin lisättäisiin säännökset onnettomuuksista ja vaaratilanteista ilmoittamisesta. Digitalisaatiota edistettäisiin mahdollistamalla aluksen päiväkirjojen pitäminen sähköisessä muodossa. Tämä ei ole erittäin suuri muutos, mutta tosi tärkeä, koska Suomi on nyt ainoa maa EU:ssa, missä ei ole mahdollista käyttää sähköistä päiväkirjaa merenkulussa. Siksi olen iloinen, että tämä lakiesitys on nyt täällä eduskunnassa. Se on hyvä esitys, ja esitys on tärkeä Suomen merenkululle.

Värderade talman! Jag välkomnar det här förslaget, det har diskuterats redan sedan år 2012, och Finland är nu det enda landet i EU som inte har infört möjligheten till elektroniska dagböcker. Det är verkligen viktigt för den finländska sjöfarten att vi kan ta dem i bruk. Jag är därför glad att vi har det här förslaget nu i riksdagen, det är ett bra förslag och jag hoppas att vi snabbt kan behandla förslaget färdigt i kommunikationsutskottet så att ändringarna kan stadfästas.

14.59 **Mikko Alatalo kesk:** Arvoisa puhemies! Kyse on siis aluksen päiväkirjoja koskevista tiedoista ja siitä, että ne saadaan digitaaliseksi, ja se on tässä tärkeä edistysaskel. Sannottakoon se, että IMO tulee myös tarkistamaan nämä asiat, että muutokset näin tehdään. Aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annettuun lakiin ja merityösopimuslakiin esitetään näitä muutoksia. Tavoitteena on todellakin edistää digitalisaatiota, ja kyllähän tällä myös halutaan valvoa monenlaista ulkomaistenkin laivojen liikennettä Suomessa paremmin. Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, ja liitteiden muutosten voimaantulosta säädetään sitten valtioneuvoston asetuksella.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

### 8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 251/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2017 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

#### *Keskustelu*

15.01 **Satu Hassi vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kuudes maankäyttö- ja rakennuslain muutosesitys, jota tämä eduskunta käsittelee. Valiokunnan mietintö on erimielinen, mutta yksi asia, josta valiokunta on yksimielinen, on se, että tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus.

Tässä esityksessä puututaan moniin maankäyttö- ja rakennuslain yksityiskohtiin, joista merkittävimäksi vaikutuksiltaan on arvioitu se, että vähittäiskaupan suuryksikön kokorajaa esitetään nostettavaksi 2 000:sta 4 000 kerrosneliömetriin, sekä se, että poistetaan velvoite osoittaa maakuntakaavan keskustatoimintojen alueella vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus. Lisäksi luovutaan velvoitteesta ottaa huomioon kaupan laatu sijoitettaessa vähittäiskaupan suuryksikkö muualle kuin keskusta-alueelle.

Toinen keskeinen muutos tässä on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten eli ely-keskusten roolin muuttuminen. Se koskee sekä näiden neuvontatehtävää että valitusoikeutta kaava-asioissa. Sekä neuvottelutehtävää että valitusoikeutta rajataan asioihin ja kaavoihin, jotka koskevat vaikutuksiltaan valtakunnallisia tai merkittäviä maakunnallisia asioita tai liittyvät kyseisen valtion viranomaisen viranomaistehtävän toteutumiseen. Tämä vaikutus tulee kuitenkin olemaan lyhytaikainen, koska koko tämä aluehallintohan tullaan mylläämään sote-uudistukseen liittyvässä maakuntahallinnon perustamisessa.

Muut, pienemmät muutokset liittyvät yleiskaavan merkitykseen, maaseuturakentamiseen, rantoihin sekä metsätalousalueihin ja vapaa-ajan asutukseen. Hallitus esittää, että silloin, kun yleiskaava on ilmeisen vanhentunut, asemakaavan voi perustellusta syystä laatia vastoin tätä yleiskaavaa. Valiokunta toteaa, että tällöin pitää kuitenkin huolehtia siitä, että asemakaava sopeutuu yleiskaavan kokonaisuuksiin ja otetaan huomioon se, mitä laki sanoo yleiskaavan sisältövaatimuksista.

Toisaalta yleiskaavan käyttöä rakennusluvan perusteena laajennetaan. Aikaisemmin se on ollut mahdollista ranta-alueilla sekä eräin edellytyksin suunnittelutarvealueilla. Nyt lisätään yleiskaavan käyttöä rakennusluvan perusteena muunkin kuin enintään kaksiasuntoisen asuinrakennuksen rakennusluvan myöntämiselle. Valiokunta toteaa, että määräys ei voi koskea aluetta, jolla maankäytön ohjaustarve edellyttää asemakaavan laatimista. Kuitenkin pykälästä poistuu nykyinen edellytys, jossa sanotaan, että rajausta voi koskea vain kyläaluetta, johon ei kohdistu merkittävää rakennuspainetta.

Edelleen tässä muutetaan vapaa-ajanasuntojen käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyviä säädöksiä eli mahdollistetaan se, että kunnan rakennusjärjestyksessä osoitetaan alueita, joilla vapaa-ajanasunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi voitaisiin ratkaista suoraan rakennusluvalla. Valiokunta korostaa, että tällöin ei voi kuitenkaan tinkiä niistä tek-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

nisistä vaatimuksista, joita pysyvän asumisen rakennukselle asetetaan. Valiokunta myös muistuttaa siitä, että pysyvä asutus tarkoittaa kunnalle velvoitteita palveluiden järjestämiseksi ja näin ollen myöskin suunnitelmallisuus on hyvä muistaa.

Metsänhakkuihin liittyvää maisematyölupaa koskevia säädöksiä muutetaan. Tällähän hetkellä ranta-asemakaava-alueilla maisematyölupavaatimus on voimassa ilman muuta. Sitä muutetaan niin, että maisematyölupavaatimus on voimassa ranta-asemakaava-alueilla vain, jos kaavassa niin määrätään. M-alkuisilla alueilla eli maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, jotka ovat samalla ulkoilualueita, ja sitten ympäristössä, johon liittyy erityisiä ympäristöarvoja, eli MU- ja MY-alueilla, ei enää kaavassa voida edellyttää tätä maisematyölupaa. Valiokunta kuitenkin toteaa, että edelleen yleiskaavassa on mahdollista asettaa suojelumääräyksellä metsänkäsittelyyn liittyviä rajoituksia, joilla kuitenkin pitää olla selkeä peruste, ja ne voivat koskea vain rajattuja, suhteellisen pienialaisia alueita.

Aurinkopaneelien ja -keräimien asentamista koskevia lupavaatimuksia yhtenäistetään. Tätä ovat jotkut asiantuntijat lausunnoissaan vastustaneet lupavaatimusten lisäämisestä. Kuitenkin valiokunta näki, että tässä on kysymys yhtenäistämisestä, eli jatkossa tulee olemaan niin, että tarvitaan toimenpidelupa aurinkopaneelin tai -keräimen asentamiseen silloin, kun on kyse kaupunkikuvaan tai ympäristöön merkittävästi vaikuttavan paneelin tai keräimen asentamisesta tai rakentamisesta.

Arvoisa puhemies! Kuten mainitsin, tämä mietintö on erimielinen. Mietintöön sisältyy hylkäävä vastalause ja myöskin pykälävastalause, jonka olen itse allekirjoittanut, ja myöhemmin pitämässäni puheenvuorossa selostan sille perustelut.

**15.08 Silvia Modig vas:** Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Puheenjohtaja Hassi kävi ansiokkaasti läpi kyseisen lakimuutoksen.

Käsittelyssä oleva maankäyttö- ja rakennuslain muutos on esimerkki siitä, miksi me tarvitsemme kokonaisuudistuksen maankäyttö- ja rakennuslakiin. MRL on jo kohta 20 vuotta vanha, ja siihen on vuosien saatossa tehty lukuisia yksittäisiä muutoksia, pelkästään tällä kaudella kuusi. Siksi olemme ilolla tervehtineet tietoa ympäristöministeriöstä, että ministeriö aloittaa kokonaisuudistuksen valmistelun. Tarkoitus on kerätä tietopohjaa, jonka pohjalta voidaan luoda periaatteet, minkä pohjalta maankäyttö- ja rakennuslakia tullaan uudistamaan. Itse näkisin, että periaatteisiin on kuuluttava se, että maankäyttö- ja rakennuslain on vastattava nopeasti kasvavien kaupunkiseutujen tarpeisiin, mutta ehdottomasti periaatteisiin tulee kuulua se, että se tukee Suomen energia- ja ilmastopolitiikkaa, toisin kuin tämä tänään käsittelyssä oleva esitys tekee.

Puhemies! Nostaisin esiin muutaman huomion ja huolen.

Ensimmäisenä suuryksikkösääntelyn muutos. Tämä on merkittävin suuri muutos, mitä tämä esitys pitää sisällään, ja sen vaikutus yhdyskuntarakenteeseen on näkemykseni mukaan negatiivinen. Kun kaupan koko kasvaa ja laadullakaan ei ole enää merkitystä, niin tämä muutos kyllä heikentää kuntien mahdollisuutta ohjata järkevää kaupunkirakennetta. Se voi myös johtaa keskustojen näivettymiseen palveluiden karatessa suuryksiköiden mukana keskustojen ulkopuolelle. Jos kaupunkilaisena, helsinkiläisenä, katson kysymystä, niin näen, että sillä voi myös olla negatiivinen vaikutus lähiöiden palveluihin, kun myös ne karkaavat suuryksiköiden perässä ja täten lähiöiden palvelut heikentyvät. Tämä kaikki osaltaan lisää autoilun tarvetta, joka taas on meidän ilmasto- ja muiden ympäristötavoittemme vastaista. Näkisin, että kaupan alan kehitystä voidaan tukea ilman, että rikotaan yhdyskuntarakennetta, ja ilman, että toimitaan Suomen ilmastotavoitteiden vastaisesti.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Toinen huolenaihe on yleiskaava rakennusluvan perusteella. Se, että pelkän yleiskaavan pohjalta voitaisiin antaa rakennuslupa, tarkoittaa sitä, että meiltä jää yksi olennainen suunnittelun vaihe väliin. Yleiskaava on nimensä mukainen yleinen kaava, ja monia asioita ei edes pyritä ratkaisemaan vielä yleiskaavassa, vaan se tehdään asemakaavavaiheessa. Näkisin, että tämä esitys voi osaltaan heikentää tasokasta alueiden suunnittelua. Perusteluna tälle muutokselle on esitetty kaavaprosessin nopeuttamista. Kaavaprosessin nopeuttamisen pitää olla meidän yhteinen tavoitteemme, mutta mielestäni tässä kohtaa perustelu on tuu, sillä tämä uusi tilanne, jossa siis yleiskaavan perusteella saa rakennusluvan, aivan varmasti johtaa tulkintaerimielisyyksiin ja siten valituksiin. Eli pahimmillaan lisääntyvät valitukset voivat itse asiassa hidastaa kaavaprosessia, jolloin tämä muutos toimisi tavoitteen vastaisesti. [Susanna Huovinen: Näin tulee käymään!]

Myöskään maisematyöluvan poistaminen ei nauti vasemmistoliiton kannatusta. Mikäli maisematyölupa poistettaisiin, lisääntyisivät metsien avohakkuut ja kuntalaiset menettäisivät mahdollisuuden vaikuttaa virkistymetsien tulevaisuuteen. Maisematyölupa tuleekin säilyttää yleiskaavan M-alueella aivan kuten aiemmin ja aivan kuten vastalauseessa numero 1 valiokunnassa on tehty.

Arvoisa puhemies! Edellä puhumani perusteella sanoisin, että tätä esitystä ei voi hyväksyä. Siihen voidaan tehdä parannuksia pykälämuutoksilla, ja siksi esittäisin käsittelyn pohjaksi vastalauseen numero 2.

**15.12 Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä näkee, että puolueilla on vahvoja eroja siinä, halutaanko antaa ihmisille asumisen vapaus myös maaseudulla vai eikö haluta. [Susanna Huovinen: Ei tässä siitä ole kyse!] Tässä salissa on paljon ihmisiä, jotka haluavat eheän yhdyskuntarakenteen nimissä keskittää väet suuriin keskuksiin. Viime hallituskaudella oli linjauksia, ettei annettu rakennuslupia yli 5 kilometrin päähän lähimmästä koulusta, koska ajateltiin, että siitä voisi vaikka tulla kustannuksia, vaikka koulukyyti menee vierestä. Minusta kunnat ovat juuri oikeita yksiköitä päättämään, mikä missäkin kunnassa on järkevää rakentamista. Keskusta tekee sen, minkä lupasi: se purkaa normeja, mahdollistaa lisärakentamisen maaseudulla entistä helpommin, mahdollistaa sen, että ne, jotka haluavat muuttaa vapaa-ajanasuntonsa pysyväksi asunnoksi, pystyvät tekemään sen entistä joustavammin, [Jari Myllykosken välihuuto — Mats Nylund: Oikein!] huolehtii siitä, että ylipäätään kaavoittaminen ja rakentaminen menevät lähemmäksi asiakasta.

En ole ymmärtänyt koskaan sitä, että Suomen kaltaisessa maassa, missä meillä tilaa on, ajatellaan, että sen pitäisi olla tavoitetila, että väki pakataan suuriin keskuksiin. [Susanna Huovinen: Kuka täällä niin on sanonut?] — Tässä juuri edellisessä puheenvuorossakin todettiin se, että tämä vaurioittaa eheää yhdyskuntarakennetta. — Sillä ei ole minkäänlaista tieteellistä näyttöä, että tällainen tiivis ihmisten pakkaaminen veisi kasvihuonekaasupäästöjä pienemmiksi. Itse asiassa Jukka Heinosen tutkimus Aalto-yliopistolta todistaa juuri päinvastoin: siellä, missä on vähän harvempia yksiköitä, sopivan kokoisia kyliä, pystytään esimerkiksi uusiutuvaa energiaa lämmittämiseen käyttämään paljon järkevämmiin ja tehokkaammin kuin keskitetyissä yksiköissä. Tiedän, että täällä on väkeä, joiden mielestä vain ratojen varteen tai raitiovaunujen viereen pitäisi ihmisten asuttautua, mutta mielestäni on loistavaa, että nyt tämä hallitusohjelma vie eteenpäin sitä mahdollisuutta, että jokaisella Suomen kansalaisella on entistä helpommin mahdollisuus elää ja yrittää siellä, missä haluaa.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Myöskin tämä kaupan suuryksikön kokorajamuutos oli positiivinen. Muistatte, miten outoa oli viime hallituskaudella se — vaikkei se meidän maakuntaamme edes koskenut — että ajateltiin, että venäläisten turistien on pakko matkata tänne pääkaupunkiseudulle kulluttamaan, eikä ollut mahdollisuutta pysähtyä tuohon välille, koska ympäristöministeriön silloiset virkamiehet näkivät, että tänne väki on tuotava. Siitä nousivatkin melkoiset myrskyt maakunnissa, ja nyt tämäkin asia tulee muuttumaan.

Kyläkeskusten kyläkaavat saavat entistä suuremman merkityksen. Minusta on hienoa, että niitä tehdään. Minusta on hieno se asia, että turhista maisematyöluvista, jotka ovat vaatineet turhaa käsittelyä sekä asiakkaalta että hallinnossa ja maksaneet maltaita, joissakin tapauksissa luovutaan.

Kaiken kaikkiaan tämä esitys on loistava, [Susanna Huovinen: Ei todella ole loistava!] ja kiitän ministeriä siitä, että byrokratiaa oikeasti puretaan — vaikka koirat haukkuvat, niin karavaani onneksi kulkee. [Susanna Huovinen: Täällä ei onneksi ole koiria, täällä on kansanedustajia!]

**15.16 Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kalmari ilmeisesti ymmärsi minua väärin. Hän sanoi puheenvuorossaan, että olisin vaatinut, että kaikkien pitää pakkautua muutama kaupunkiin elämään ahtaasti toistensa pakokaasuissa. En missään nimessä sitä esittänyt enkä sellaista vaadi. Minä kannatan ihmisten oikeutta vapaasti valita, missä he haluavat asua. Mutta tosiasia on se, että esimerkiksi meille Helsinkiin muuttaa valtavasti uutta väestöä ja loppua ei näy. Se tapahtuu monista syistä: tänne tullaan opiskelun perässä, tänne tullaan työn perässä, tänne tullaan rakkauden perässä. Ja helsinkiläisenä minä sanon teille uusille helsinkiläisille, että tervetuloa. Emme me voi vaatia ja pakottaa ihmisiä asumaan tietyssä paikassa. Kun me tiedämme, että pääkaupunkiseutu vastaa noin 25 prosentista koko maan bruttokansantuotteesta, sillä, mikä on tämän alueen työllisyys, mikä on tämän alueen talouden kunto, on merkitystä koko Suomelle. Ei meidän tarvitsisi asettaa tässä maaseutua ja kaupunkia vastakkain. On mielestäni täysin mahdollista uudistaa maankäyttö- ja rakennuslaki siten, että se palvelee näitä molempia kestäväällä tavalla.

**Puhemies Maria Lohela:** Tässä oli useampia vastauspuheenvuoron pyytäjiä. Sen painikkeen kautta voi nyt ilmoittautua. Pyydän tekemään niin, jolloin kaikki tulevat huomioiksi.

**15.18 Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys todellakin sisältää useita erityyppisiä kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyviä sujuvoittamistoimenpiteitä. Ne ovat erittäin hyviä. Ne parantavat rakentamisen edellytyksiä niin maaseudulla, haja-asutusalueella kuin myöskin kaupungeissa. Kun asiantuntijoita ympäristövaliokunnassa kuultiin, niin täytyy todeta, että myöskin Helsingin kaupungin edustaja asiantuntijana totesi, että tämä lakiesitys, hallituksen esitys, on hyvä ja auttaa myöskin Helsinkiä kaavoituksessa.

Kaiken kaikkiaan tämä on erittäin hyvä. Tämä antaa myöskin enemmän mahdollisuuksia kuntapäätäjille kunnissa tehdä niitä päätöksiä, mihin saa rakentaa ja millaisia rakennuksia saa rakentaa. Kaiken kaikkiaan itse lämpimästi sitä kannatan. Tämä hallituksen esitys parantaa myöskin vapaa-ajan asuntojen käyttötarkoituksen muuttamista pysyväan asu-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

miseen. Se on erittäin hyvä. Myöskin aurinkopaneelien ja -keräimien asentaminen ja rakentaminen helpottuu tulevaisuudessa.

**15.19 Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin täytyy todeta sama, minkä valiokunnan puheenjohtaja täällä aivan oikein mainitsi, että tämä on kuudes kerta, kun maankäyttö- ja rakennuslakia tällä eduskuntakaudella muutetaan. Valiokunnassa kuulumme lukuisten asiantuntijoiden huolen paitsi näistä muutoksista, joita tässä esitetään, myös siitä, että tämä kokonaisuus menee sillä tavoin pirstaleiseksi, että tässä ei kohta pysy kukaan kyydissä. Olisi ollut järkevämpää tehdä kokonaisuudistusta, ryhtyä valmistelemaan sitä, eikä lähteä jälleen kerran hosumaan, tekemään erilaisten normien purkua, joka on sitten vähän mitä sun sattuu. Meillä valiokunnassa on ihan vakavasti otettavia lausunnonantajia käynyt esittämässä huolensa, ja kun täällä edellinen puhuja sisäisesti ristiriitaisessa puheenvuorossaan kertoi, että kyllä kunnille täytyy tulla lisää mahdollisuuksia, niin meillä on Kuntaliiton lausunto, joka kertoo, että he vastustavat esimerkiksi tätä kaupan suuryksikköasiaa sen vuoksi, että kunnilta nimenomaan viedään ohjausmahdollisuuksia. Koettakaa nyt päättää, minkälaista [Puhemies koputtaa] norminpurkua täällä tehdään.

**15.20 Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen itse ollut kuntatyöntekijä. Luotan kunnan virkamiehiin ja heidän osaamiseensa. Yksi asia, joka tässä on noussut ja nousee keskusteluun ihan varmasti, on ely-keskusten valitusoikeus, joka on nyt rajattu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin kohteisiin. Tavoitteena on sujuvoittaa. Tiedämme kyllä, että ely-keskusten valitukset ovat menestyneet hyvin eli eivät ole aiheetta valittaneet. [Susanna Huovinen: Aivan, ei todellakaan!] Toisaalta kyllä luotan, että kun vastuuta annetaan kuntiin lisää, niin kuntatyöntekijät tekevät vastuullisesti sitä työtä, mihin ovat koulutuksensa saaneet ja mistä vastuun virkamiesvastuulla kantavat.

Tässä laissa on huomioitu myös maaseutuelinkeinot. Liitännäiselinkeino-sana lisättiin sinne, mikä oli hyvä täydennys. Maisematyölupa herätti intohimoja ainakin itselläni, ja se on nyt täällä [Puhemies koputtaa] mietinnössä hyvin huomioitu, että sitä voidaan edelleen ohjata.

**15.21 Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kyseinen maankäyttö- ja rakennuslain muutosesitys tuli todella tarpeeseen. Olen kiitollinen siitä, että tämä saatiin menemään nytten asianmukaisesti ja oikealla tavalla läpi. Se, että tämä on ollut monessa palasessa, ei ole haitaksi sille, vaan tarkoittaa sitä, että teemme suunnitelmallisesti tätä hallitusohjelman mukaista toimintaa. Hallitusohjelman mukaan on saatu purettua paljon byrokratiaa, on saatu käytännöllisesti asiat toimimaan eteenpäin.

Esimerkiksi kyllähän tämä maaseudulla eläminen tehdään tämän avulla helpommaksi, koska aikaisemmin eduskunnassa on säädetty hyvin paljon erinäköisiä säädöksiä, jotka ovat tähänneet siihen, että maaseudulla eläminen olisi vaikeampaa ja vaikeampaa. Nyt me luotamme entistä enemmän kuntien päätösvaltaan. Kunnat itse osaavat tehdä päätöksensä, millaista esimerkiksi siellä pienessä pitäjässä on eläminen ja mihinkä on järkevää rakentaa ja vaikuttaa asioissa.

**15.22 Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Huovinen jo totesi, että tämä esitys kaikkein merkittävimmissä asiassa eli tässä kaupan suuryksik-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

köasiassa vie kunnilta valtaa, vie kunnilta mahdollisuuden ohjata kaupan suuryksikköjen sijoittumista ja myöskin kaupan laatua. Suomen ympäristökeskus lausunnossaan toteaa sen, että tämä tulee todennäköisesti lisäämään ilmastopäästöjä, se vie palveluita entistä kauemmas sieltä, missä ihmiset asuvat, ja huonontaa siis lähipalveluita. On vaikea nähdä, millä tavalla tässä olisi kyse nimenomaan maaseudun ihmisten asian ajamisesta. Minusta vaikutus on aivan päinvastainen tällä hallituksen esityksellä.

Vielä haluan tuoda esille sen, että korkein hallinto-oikeus omassa lausunnossaan totesi, että tämä esitys toteutuessaan tulee lisäämään [Puhemies koputtaa] sisällöltään lainvastaisia kaavoja kunnissa.

**15.23 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kylä todella hämmästynyt, kun opposition puolelta esitetään sitä, että tässä nyt maailma on kaatumassa. Ja kaikkein eniten ihmettelen sitä, että kun tässä nyt maankäyttö- ja rakennuslakia ollaan muuttamassa suuntaan, jossa maaseudun kuntien oma päätösvalta aidosti ratkaisee, minne rakennetaan — niin että jos esimerkiksi poikkeuslupaa anotaan vaikkapa kesämökin muuttamisesta pysyväksi asumukseksi, niin sehän on erittäin hyvä asia: saadaan nopeasti ja turhia valituksia pois — niin demarit ja varsinkin vasemmistoliiton edustajat ovat tässä puolustamassa sitä, että keskitetään kaikki tänne Etelä-Suomeen. Tämähän on kaikista kallein vaihtoehto. [Susanna Huovinen: Kukaan ei ole täällä tällä lailla sanonut, te keksitte näitä!] Te olette puolustamassa muun muassa sitä menettelyä, että Helsingissä omistaa sen niminen ruotsalainen miljardööri kuin Erik Selin 4 000 asuntoa, kiskoo sillä valtavat vuokratuotot, ja me maksamme sitten valtion budjetin kautta kymmeniä miljoonia tälle ruotsalaiselle miljardöörille asumistukina. Tätäkö te haluatte? Kyllä minä olen vallan suuresti hämmästynyt, että esimerkiksi vasemmistoliitto ja demarit puolustavat miljardöörin oikeuksia kerätä rahaa valtion kustannuksella. Ihmettelen suuresti.

**15.24 Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieman vaikea ymmärtää, miten tuo Hoskonen puheenvuoro liittyy tähän lainsäädäntöön. [Hannu Hoskonen: Minä kerron kohta, miten se on! — Susanna Huovinen: Ei liity!]

Todellakin tarvitsemme kokonaisuudistusta maankäyttö- ja rakennuslakiin. Meillä on tulossa iso maakuntauudistus, ja tämä on se paikka, jossa myöskin näitä säädöksiä, joita tässä on käsitelty, olisi ollut järkevä käsitellä.

Täällä sanottiin, että puretaan byrokratiaa. [Hannu Hoskonen: Näin tehdään!] Näinhän ei tapahdu. Päinvastoin, kun nämä säädökset ovat epämääräisiä, tulee tilanteita, jolloin tarvitaan ja kuormitetaan oikeuslaitosta, ja tätä kautta byrokratia lisääntyy. Myöskään se, että tällä keskitettäisiin pääkaupunkiseudulle tai kasvukeskuksiin, ei pidä paikkaansa. Päinvastoin ongelma on se, että tämä kaupan suuryksiköitten laajamittainen rakentaminen kaupunkien ulkopuolelle tulee viemään palveluja myöskin sieltä [Puhemies koputtaa] haja-asutusalueilta, ja tämä on todella valitettava asia.

**15.26 Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä hallituksen esitystä hyvänä ja erityisesti tätä kohtaa, jossa kunta saa päättää rakennusjärjestyksessä niistä alueista, missä vapaa-ajan asunto voidaan sitten rakennusluvalla muuttaa ympärivuotiseen asumiseen kelpaavaksi, tietysti säännöksiä noudattaen.

Mutta kun täällä on valiokunnan jäseniä ja puheenjohtaja ja yksi asia on itselleni hieman epäselvä, niin voitteko valistaa minua: kun rakennusjärjestys on käsittääkseni kaavalle

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

alisteinen asiakirja, se ei voi mennä kaavan ohi eikä yli, niin jos tämä vapaa-ajanasunto sijaitsee kaava-alueella, niin mitä tapahtuu kunnassa, onko edelleen oikeus rakennusjärjestyksen kautta sitten niille ihmisille suoda se mahdollisuus muuttaa tämä vapaa-ajanasunto ympärivuotiseen asumiseen kelpaavaksi? Tämä on hyvin yksinkertainen kysymys. Uskon, että saan siihen vastauksen.

**15.27 Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erityisesti ely-keskusten roolin muuttuminen on yksi tärkeitä asioita tässä lainsäädäntömuutoksessa. Kuten jo totesin, kunta on paras yksikkö tietämään, mikä siellä kunnassa on edullista, minne kannattaa rakennuslupia myöntää ja missä esimerkiksi kunnallistekniikan järjestäminen olisi kohtuutonta, ellei asiakas itse sitä sitten pysty järjestämään. On tärkeää, että ely-keskusten rooli muuttuu konsultoivaksi ja ne eivät enää jatkossa ohjaa alueitten käyttöä ja rakennustoimien järjestämistä, ellei sitten ole kyseessä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä kohteita. [Riitta Myller: Kuka sen määrittelee?] Eli kyllä jatkossakin pidetään siitä huoli, että esimerkiksi inventoidut kohteet pysyvät viihtyisinä ja kauniina katsella, mutta täytyy myös muistaa ihan maisemankäytön kohdaltakin, että niitä kauniita maisema-alueita, kulttuurimaisemia, ei olisi tullut ilman ihmistä. Tällä hetkellä [Puhemies koputtaa] ajattelumaailma on ollut, edellisellä hallituskaudella, että niitä ihmisiä rangaistaan, jotka ovat maiseman tehneet.

**15.28 Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Edustaja Eestilä nosti esille hyvän asian: tämä on väärä paikka määritellä tämä poikkeama rakennusjärjestyksestä.

Edustaja Hoskonen sanoi, että tämä karsii turhia valituksia. Itse asiassa asiantuntijakuulemisten pohjalta tilanne on juuri päinvastainen. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä, just näin!] Tämä lisää huonojen valitusten määrää, tämä kuormittaa oikeusasteita.

Mutta onhan tässä sinänsä hyviäkin asioita: on hyvä, että maaseutuelinkeinon liittyvää rakentamista helpotetaan, ja on hyvä, että lisärakentamista helpotetaan, ja saattaa olla joku muukin hyvä asia.

Kun valiokunnassa kysyin ministeriöiden edustajilta, onko kukaan sitä mieltä, että tämä vähentää laittomien rakentamispäätösten määrää, niin kukaan ei ollut sitä mieltä. Kun kysyin, onko joku sitä mieltä, että tämä vie meitä lähemmäs Pariisin sopimuksen päämääriä, kukaan ei ollut sitä mieltä. [Susanna Huovinen: Juuri niin!]

Tämä kaupan suuryksiköiden laadun poistaminen eli sen, että saisi määrittää, minkälaisista kauppaa tulee, ei ole järkevää, kestävää yhteiskuntakehitystä, koska on eri asia, onko kauppa autokauppa, [Puhemies koputtaa] rautakauppa vai ruokakauppa. Sen lisäksi kokoyksikön poistaminen näivettää maaseutua, yksiselitteisesti.

**15.29 Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä edustaja Kalmarin puheenvuoro oli oikein hyvä ja kertoi paljon siitä, mistä tässä on kysymys. Ymmärrän, että on erilaisia mielipiteitä, ja varmasti tässä on asioita, joista asiantuntijatkin voivat olla eri mieltä, mutta kaiken kaikkiaan se, että me vapautamme rakentamista ja lisärakentamista, on minusta järkevää ja myös se, että tässä tarkastellaan ely-keskuksen roolia.

Kun täällä edustaja Modig nosti esille, että pääkaupunkiseudulla tuotetaan 25 prosenttia bkt:stä, niin pitää muistaa, että pitää katsoa vähän laajempaa aluetta. Jos me katsomme

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

koko Uuttamaata, joka on sen työssäkäyntialueena, ja vähän kauemmaksikin, niin itse asiassa Uudenmaan alueella se bkt per asukas on sama kuin koko Suomessa keskimäärin. Meillä on paljon semmoisia alueita — vaikkapa Meri-Lapin alue, missä itse asiassa asuu noin 60 000 asukasta ja tuotetaan 7 prosenttia koko valtakunnan bkt:stä — eli tätä ei pidä näin yksisilmäisesti katsoa, mutta tässä ei pidä myöskään asettaa vastakkain kaupunkeja ja maaseutua, [Silvia Modig: Ei niin!] vaan pitää lähteä siitä, että ihmiset saavat valita, missä he haluavat asua.

**15.30 Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen edustaja Lohen kanssa aivan samaa mieltä siinä, että minä myös vastustan tätä vastakkainasettelua maaseudun ja kaupungin välillä, joka yhä uudestaan keskustan toimesta tässä salissa nousee.

Haluan oikaista edustaja Torniaisen puheenvuoroa siitä, kun hän sanoi Helsingin kannattaneen kokonaisuutena tätä muutosta. Kuten Helsingin lausunnosta on kaikkien luettavissa, kaupan suuryksikön muutos nähdään Helsingin näkökulmasta riskinä ja haitallisena yhdyskuntarakenteelle, koska se rikkoo järkevän yhdyskuntarakenteen, näivettää keskustan ja lisää autoilun tarvetta. Ei kasvavaa kaupunkia voi rakentaa kasvavan yksityisautoilun varaan. Jos me näin teemme, silloin edustaja Kalmarin aiemmin esittämä dystopia toteutuu. Kohta me emme mitään muuta tee kuin olemme kuin sillit purkissa ja hengitämme toistemme pakokaasuja.

Edustaja Hoskoselle haluan todeta, kun te puhuitte tästä minulle tuntemattomasta miljonnäristä: teidän keskustalainen ministeri on juuri luonut kymmenen vuoden korkotuen, joka on lottovoitto näille miljonnärigryndereille, ja sen laskun maksaa tavallinen vuokralainen. Keskustalle kokonaisuudessaan haluan todeta: Maaseudun elinvoimaisuus ja se, että ihmiset voivat asua omilla paikkakunnillaan, koostuu varmasti monesta asiasta: onko siellä hyvät, laadukkaat palvelut saatavilla, [Puhemies koputtaa] onko opiskelupaikkoja. Toivottavasti kannatte tästä huolta myös muissa hallituksen esityksissä.

**15.31 Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maaseutua ja kaupunkiasutusta ei missään tapauksessa pidä asettaa vastakkain, vaan ne täydentävät toisiaan ja molempia tarvitaan. Se on tosiasia. [Välihuuto] — Se on tosiasia.

Täällä on useissa puheenvuoroissa nostettu esille maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus. Se on todellakin tarpeen, me kaikki tiedämme sen, ja täytyy sanoa, että ympäristövaliokunta oli täysin yksimielinen myöskin tästä asiasta, ja me tiedämme, että ministeri Tiilikainen on jo omalta osaltaan viemässä asiaa eteenpäin, että maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus saadaan käyntiin. Se on pitkä prosessi, ja siksi on hyvä, että tämä hallituksen esitys menee nytten eteenpäin. Tämä sujuvoittaa rakentamista. Kyllä valiokuntakäsittelyssä tuli selkeästi esille, että asiantuntijat olivat kuitenkin sitä mieltä, että vaikka tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus, niin myöskin tämä parantaa rakentamista tulevaisuudessa.

**15.33 Mikko Alatalo kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä ehdotus on hyvä, ja tässä on nimenomaan idea se, että rakentaminen on vapaampaa ja todellakin maaseudulle on helpompaa rakentaa maatilan lisärakennuksia ja kesämökkejä, mutta tähän koskettaa myös kaupungeissa tehtäviä kerrostalojen peruskorjauksia ja esteettömyyshankkeita. Nyt tässä on tällainen mittakaavavirhe, että muutama prosenttihan on vain maaseudulle rakentamista ja suurin osa gryndaamisestahan tapahtuu täällä kaupungeissa,

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

eli kun vapautetaan rakentamista maaseudulla, niin ei tämä nyt maailman ilmastoa kaada, eliikkä kyllä siellä ihan hyvää rakentamista varmasti tehdään ja ekologista. [Satu Hassi: Ne kauppakeskukset!] Kesä mökin taikka loma-asunnon kun laittaa kuntoon, se on monessa tapauksessa ihan energiatehokas ja näin. Että ei siinä mitään suurta vaaraa siinä mielessä tule.

Hyvä, että lupa-asioissa siirrytään yhden luukun palvelumalliin. Se on myös loistava asia. Sitä paitsi, mitä tulee elyn tehtäviin, niin neidän jatkuvat maakunnissa, ja elyllä on paljon hyviäkin esityksiä. Muun muassa Tampereella, missä valtopoliitikot haluavat tuhota hienon Eteläpuiston ja rakentaa mustaa asfalttia ja betonilaatikoita sinne, elyhän on muisuttanut tämän tärkeän puiston [Puhemies koputtaa] historiallisista ja kulttuurisista arvoista. Siinä mielessä kyllä varmasti tulevaisuuden maakuntahallinnoillakin on merkitystä näissä asioissa.

**15.34 Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puutun vielä tähän täällä keskustelussa esiin nousseeseen ely-keskusten rooliin ja siihen, että tämä esitys nyt käytännössä vie näitä edustaja Alatalonkin mainitsemia elyn mahdollisuuksia vaikuttaa käytännössä näihin asioihin. Kun täällä on niin hankalaa hallituspuolueitten edustajilla uskoa meitä opposition edustajia ja meidän huoliamme, niin minäpä nyt luen ihan suoran sitaatin yhdyskuntasuunnittelun professori Juho Rajaniemen lausunnosta. Hän sanoo: "Nämä ely-keskusten valitusoikeuden muutokset, joita hallitus esittää, ovat vastaus ongelmaan, jota ei ole olemassa." Näin hän kirjoittaa. Esimerkiksi kaavavalituksissa ely-keskusten osuus on vain 4 prosenttia, ja ely-keskusten valitukset menevät huomattavan usein, siis noin 80-prosenttisesti, läpi, eli ely-keskukset valittavat harvoin ja pääsääntöisesti sellaisista päätöksistä, joista valittaminen on ollut hallinto-oikeuksien mielestä perusteltua. Tämän mahdollisuuden ely-keskuksilta hallituksen esitys nyt vie.

**15.35 Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koskien kaupan suuryksiköiden sääntelyä keskustassa ja keskusta-alueiden ulkopuolella kiinnittäisin huomiota siihen, että Suomi on kuitenkin hyvin laaja maa ja meillä alueet ovat erilaisia. On pakko nostaa esiin kaakkoisen Suomen alue, missä rajakaupan merkitys on erittäin suuri ja jopa 4 000:kin neliometriä, joka nyt myymälälle sallitaan, on siinä mittakaavassa pieni. Olisi tietysti hienoa, että nämä erityisolosuhteet eri puolilla Suomea huomioitaisiin laajasti, jotta voitaisiin tilanteen mukaan rakentaa myös isompia yksiköitä.

On huomattava, että kun näitä suurempia yksiköitä mahdollisesti rakennetaan, niin ei-hän niitä yhteiskunnan varoilla tehdä vaan yleensä taustalla ovat sijoittajat, jotka omaa rahaa laittavat näihin kiinni ja tavallaan kantavat riskiä ja omalla rahallaan vastaavat siitä, kannattaako toiminta vai ei.

Totta kai on varmistettava myös se, että taajama-alueilla ja kaupunkilaisilla on mahdollisuudet käydä ostoksilla ilman ylenpalttista autoilua maaseudulla.

**15.36 Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on juuri näin kuin edustaja Kopra sanoi, että erityisolosuhteet eri paikoissa on huomioitava, ja se huomioiminen tapahtuu mielestäni parhaiten siten, että kunnille itselleen annetaan näissä asioissa päätösvaltaa. En nyt oikein ymmärrä opposition näkemyksiä siitä, että kunnat ikään kuin tahallaan kaavoittaisivat laittomia kaavoja tai veisivät tahallaan palveluita pois ihmisten luota. Mihin nämä väitteet oikein perustuvat? Ovatko mielestänne kuntien valtuutetut ja vir-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

kamiehet nyt sitten yksinkertaisia vai pahantahtoisia? Onko tämä se viesti, minkä te haluatte lähettää kuntavaaliehdokkaille tulevissa kuntavaaleissa, että heihin ei luoteta ja heidän osaamistaan, kompetenssiaan ja motiivejaan kyseenalaistetaan?

**15.37 Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä väärinymmärryksen ilmapiiriä nyt halutaan tietoisesti tässä ylläpitää, niin totean vielä kerran, että esimerkiksi tästä kaupan suuryksikköasiasta, josta täällä on monta puheenvuoroa jo käyty, totesin jo aikaisemmin: Kuntaliiton lausunnossa vastustetaan tätä, koska tämä muutos nimenomaan vie kunnilta mahdollisuuksia tehdä niitä ratkaisuja, joita te täällä peräänkuulutat. Emme me ole täällä sanoneet, että kunnat eivät osaa tehdä päätöksiä, vaan me olemme vedonneet siihen, mitä Kuntaliitto — joka kai nyt edelleen edustaa kuntia — on todennut valiokunnan asiantuntijakuulemisessa. Näitä lappuja kannattaa lukea eikä esittää täällä näkemyksiä, jotka perustuvat puhtaalle uskomukselle jostakin.

**15.38 Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä maankäyttö- ja rakennuslaki on hyvä ja tarpeellinen. Se myös tunnistaa sen, että meillä on erilaisia alueita, niillä on erilaisia tarpeita ja niillä on erilaisia vetovoimatekijöitä. Kaupungissa ne ovat ihan erilaisia kuin maaseudulla, ja molempia tarvitaan, molemmissa tarvitaan rakentamista. Molemmissa on ongelmia tällä hetkellä, ehkä vähän toisinpäin — ainakin jossakin määrin niin, että maaseudulla ei ainakaan liikaa rakenneta, vaan päinvastoin, aivan liian vähän. Me olemme kaikki olleet lukuisissa eri keskusteluissa tässäkin salissa sitä mieltä, että maaseudun elinvoimasta pitää pitää huolta. Rakentaminen on yksi kaikkein tärkeimpiä asioita, että siellä voi asua ja elää.

Uskon myöskin kuntien haluun järjestää palveluita — en siihen, että nyt tämä jollain tavalla heikentää sinne tulevien uusien asukkaiden palveluja, enkä myöskään siihen, että kesäasuntoja muutetaan vakituiseksi, enkä myöskään siihen, että me tuprutamme toisemme hengiltä, niin kuin taisi joku kollega tässä todeta. Teknologia edistyy, meidän liikkumismme muoto tulee aivan totaalisesti muuttumaan seuraavien vuosikymmenien aikana.

Nyt me valmistaudumme tällä rakentamisella siihen, että joka puolella Suomea myöskin [Puhemies koputtaa] voi asua ja elää ja yrittää.

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Rehn-Kivi, ja sen jälkeen puhujalistaan.

**15.39 Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tämän esityksen mukaan elyn toimivaltaa rajoitetaan ja poistetaan valitusoikeus muissa kuin valtakunnallisesti merkittävissä tai suojeluhankkeissa. Mielestäni on todella tärkeätä, että meillä on viranomaistaho, joka valvoo kuntien kaavoitustoimintaa ja myöskin sen lainmukaisuutta ja maakunnan tavoitteiden mukaisuutta. Valitettavasti kunnissa tehdään usein aika lyhytnäköisiä päätöksiä, kun on kiire saada joku toimija kuntaan, ja tämä ei auta siinä, mitä esimerkiksi isojen kauppakeskusten sijoittaminen keskusta-alueiden ulkopuolelle tulee aiheuttamaan näille kylille. On tärkeätä, että meillä on tämä viranomaistaho, ja kun se nyt esityksen mukaan poistetaan elyltä, niin tämä valvonta jää sitten muille toimijoille, esimerkiksi yksityishenkilöille. Mielestäni se ei ole oikein. [Susanna Huovinen: Ei olekaan!]

**Puhemies Maria Lohela:** Ja listalle.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

15.40 **Martti Mölsä ps:** Arvoisa rouva puhemies! Todetaan nyt vielä kerran, että käsitellyssä ovat maankäyttö- ja rakennuslain muutos ja ympäristövaliokunnan antama mietintö. Muutoksella toteutetaan hallitusohjelman kaavoituksen ja rakentamisen lupien sujuvoittamista koskevia toimenpiteitä. Muutosten tavoitteena on vähentää kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvää säätelyä, lisätä rakentamismahdollisuuksia sekä edistää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja toimivan kilpailun kehittymistä. Tähän väliin on hyvä todeta hallitusneuvotteluissa kolmessakin työryhmässä olleena, että neuvottelujen tulokset alkavat näkyä. Tulosta syntyy, Suomi nousee, kun maalla on toimiva hallitus. Toista oli viime kaudella.

Otan esiin nyt tässä tärkeimpiä kohtia. Esityksen mukaan yleiskaavan käyttöä rakennuslupan perusteena lisätään, samoin rakennuslupan erityisiä edellytyksiä suunnittelutarvealueella koskevia säännöksiä täsmennetään. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa 137 §:n 2 momentin muuttamista siten, että siihen lisätään maa- ja metsätalouden harjoittamisen ohella viittaus sen liitännäiselinkeinoon. Liitännäiselinkeinolla tarkoitetaan maa- ja metsätalouden harjoittamisen ohella harjoitettavaa, siihen kiinteästi liittyvää sivuelinkeinoa, kuten maaseutumatkailuun, hevostalouteen tai kiertotalouteen liittyvää toimintaa. Lisäksi maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista joustavoitetaan.

Asemakaavoitusta helpotetaan ja joustavoitetaan. Asemakaavan hyväksyy yleensä kunnanvaltuusto. Valtuuston päätösvaltaa voidaan kuitenkin siirtää johtosäännössä kunnanhallitukselle tai lautakunnalle. Hallituksen esityksen 52 §:ssä tämä siirtomahdollisuus laajennetaan koskemaan myös vaikutukseltaan merkittäviä kaavoja. Valiokunta katsoo, että lähtökohtaisesti kuntien tulisi pyrkiä kaavoituksessa mahdollisimman suureen avoimuuteen. Myös kunnan mahdollisuuksia päättää rakennusjärjestyksessä vapaa-ajanasuntojen käyttötarkoituksen muutosmahdollisuuksista lisätään — eli vapaa-ajanasuinrakennusten käyttötarkoituksen muuttamisesta pysyvään asumiseen. Samoin voidaan muuttaa rakennusjärjestystä.

Aurinkopaneelien ja -keräimien osalta toimenpidelupa tarvitaan lähtökohtaisesti vain silloin, kun kyse on kaupunkikuvaan tai ympäristöön merkittävästi vaikuttavan aurinkopaneelin tai -keräimen asentamisesta tai rakentamisesta. Vastaavasti maalämpökaivojen poraamisen siirtäminen ilmoitusmenettelyyn olisi suositeltavaa kaikilla alueilla, joilla toimenpidelupa ei tuota mitään lisäarvoa.

Arvoisa puhemies! Vähittäiskauppaa koskevan säätelyn osalta hallitus on esityksessään ehdottanut vähittäiskaupan suuryksikön kokorajan nostamista 2 000:sta 4 000 kerrosneliömetriin. Maakuntakaavassa vähittäiskaupan enimmäismitoitus pitää jatkossa osoittaa vain keskusta-alueen ulkopuolelle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kuntien aluekäytön suunnittelu- ja rakennustoimen järjestämistä koskeva ohjaustehtävä ehdotetaan poistettavaksi ja valitusoikeus rajattavaksi vaikutuksiltaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin asioihin. Kaavoitusta koskevien viranomaisneuvottelujen määrää vähennettäisiin.

Ympäristövaliokunta pitää muutosehdotuksia oikeansuuntaisina ja kannatettavina opposition valituksista huolimatta. Pääosa ehdotuksista on suhteellisen vähäisiä vaikutuksiltaan, mutta yhdessä ne kuitenkin toteuttavat tavoitetta lupamenettelyjen sujuvoittamisesta. Vähittäiskaupan suuryksikköjä koskevilla muutosehdotuksilla todetaan olevan selkeästi suurempi vaikutus. Hallituksen esityksen tavoitteena on, että ely-keskuksen rooli muuttuu ja painottuu valtakunnallisesti merkittäviin asioihin. Ne eivät jatkossa enää ohjaa kuntien

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

alueidenkäyttöä ja rakennustoimen järjestämistä, kun lain 80 §:ssä ehdotetaan poistettavaksi ohjaustoimivalta.

Tämä puheenvuoro oli helppo pitää, omatunto ei kolkuttanut. Ehkä oppositiolla saattaa kolkuttaa. [Välihuutoja vasemmalta]

**15.45 Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Meillä oli valiokunnassa tämän asian käsittelyn yhteydessä hyvin värikästä ja mielenkiintoista keskustelua. Nyt kun siellä olen kuullut asiantuntijat ja nyt kun tässä salissa olen kuullut tämän keskustelun, olen entistä enemmän vakuuttunut siitä, että oli erittäin hyvä, että tämä kyseisenlainen lakimuutos tehtiin — se oli todella tarpeellinen, ja siitä tuli ajan hengen mukaisesti oikeanlainen. Kyse on ennen kaikkea byrokratian purkamisesta, toimintojen sujuvoittamisesta ja hallitusohjelman mukaisten ratkaisujen tekemisestä.

Ensimmäinen asia, kun puhuttiin byrokratian purkamisesta, on maisematyölupa-asia. Aikaisemmin maisematyölupa on voitu määritellä yleiskaava-alueella myöskin M-alkuisille alueille. Mutta mitä tämä maisematyölupa M-alkuisille alueille on tarkoittanut? Asiantuntijoitten mukaan ensimmäistäkään kielteistä ratkaisua ei ole maisematyöluvulle tullut näillä M-alkuisilla alueille. Eli joka ikinen lupahakemus on käsitelty myönteisesti. Lupahakemus on maksanut kunnittain 100—1 000 euroa. Se on aiheuttanut valtavan määrän byrokratiaa, turhaa toimintaa — siitä on nytten päästy onneksi tämän avulla pois.

Lisäksi tämä maisematyölupa on asettanut ihmisille ylimääräistä luuloa ja kuvitelmaa, että sillä olisi ollut merkitystä. Nyt kun tässä laissa selvästi sanotaan, että näille M-alkuisille alueille ei maisematyölupa-asiaa tarvita, niin tässä toimitaan niin, että jo kaavantekovaiheessa huomioidaan nämä alueet, joihin kohdistuu erityisiä toiveita, niin että jos on esimerkiksi tavoite, ettei siellä avohakkuita tehdä, niin se kirjataan jo silloin kaavantekovaiheessa. Lisäksi meillä on olemassa uusi metsälaki, jossa on selvästi sanottu monia asioita, ja se kyllä auttaa hyvinkin paljon maisema-alueitten hoitamisessa.

Sitten muita asioita. Tämä toinen kohta, "Rakennusluvan erityiset edellytykset suunnittelutarvealueella": tästä pykälästä minä olen erittäin tyytyväinen, sillä olen ollut puheissa useammankin henkilön kanssa eri puolilta Suomea, jotka ovat tuskastelleet tämän asian kohdalla, kun suunnittelutarvealueelle ei ole joillakin alueille saanut rakentaa juuri mitään. Nyt onneksi tähän lakiin saatiin se, että "saa rakentaa jo olevaan asuntoon tai maatalaan kuuluvan talousrakennuksen sekä jo olevaan maaseutuyritykseen kuuluvan maa- ja metsätalouden tai sen liitännäiselinkeinon harjoittamista varten tarpeellisen rakennuksen". Tämä teksti on todella tarpeellinen, tämä auttaa maaseudun monimuotoista yritystoimintaa. Siitä olen myöskin valiokunnan jäsenille erittäin kiitollinen, että me saimme laajennettua tämän pykälän myöskin sellaiseksi, että se mahdollistaa monipuolisen yrittämisen.

Sitten tästä elyn valitusoikeusasiasta. Minusta on todella hyvä, että tämä rajaaminen tehtiin hallituksen esityksen ja meidän valiokuntamme päätöksen mukaisesti. Tässä on paljon käyty keskustelua siitä, miten elyn valitusoikeusialle käy. Nyt käsitykseni mukaan toimitaan niin, että jatkossa keskitytään enemmän sen varsinaisen päätöksen tekemiseen kerralla kunnolla sekä kuntatasolla tehdään päätökset huolellisesti loppuun asti, ja kun tiedetään, että siellä ei ole takaporttina sitä, että elyiltä voi saada kielteisen päätöksen, niin myöskään kunnissa ei voida käyttää tätä väärin. Toinen on se, että elyn rooli on nyt, niin kauan kun ely vielä on olemassa, enemmänkin keskusteleva. Eliikkä keskustellen käytetään voimavarat yhdessä, niin että saadaan kerralla kunnollinen ratkaisu ja päätös.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Tämä koko uudistushan on askel kohti maakuntahallintouudistusasiaa. On kysytty, tarvitaanko ja onko järkevää tehdä tätä päätöstä tässä vaiheessa. Mielestäni oli ehdottomasti hyvä, että se tehdään nytten, koska tässä maakuntahallintokokonaisuudessa on paljon asioita tulossa vielä eteenpäin. Että on kuitenkin selvästi hyväksytty asia tälle kokonaisuudelle olemassa.

Sitten vielä muutaman asian sanon vapaa-ajanasunnon muuttamisesta vakituiseksi asunnoksi. Tässä me emme välttämättä onnistuneet ihan niin hyvin kuin oli tavoitteena ja tarkoituksena, mutta askel tämäkin on kuitenkin eteenpäin, että pikkusen saimme helpotettua tätä asiaa. Vapaa-ajan asumisen osalta tavoitteena on ollut myöskin se, että jatkossa vapaa-ajanasujat voitaisiin enempää saada veronmaksajiksi kuntaan elikkä näille tulisi tällainen kaksoiskuntalaisuus. Miten tämä jatkossa saadaan tehtyä? Toivottavasti saamme maankäyttö- ja rakennuslakia ja verotuslakiuudistuksia kehitettyä sillä tavalla, että myöskin loma-asunnossa asuvat maksaisivat esimerkiksi osalta vuotta verot siihen kuntaan, missä asuvat todellisuudessa sillä hetkellä.

**15.51 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! On ollut hyvä kuulla näitä puheenvuoroja, erityisesti valiokunnassa istuvien ihmisten puheenvuoroja ja eri näkemyksiä tästä. En ehkä ole paras asiantuntija lausumaan tästä, mutta on tullut istuttua tuolla Espoossa kuitenkin 14 vuotta valtuustossa, jossa näitä kaavoja todella paljon käsitellään ja jossa pohditaan sitä, miten tätä kaavoitusmenetelmää voitaisiin kehittää ja parantaa.

En varmaan ole hirveän väärässä, jos totean, että ennen viime eduskuntavaaleja lähes kaikki ehdokkaat nostivat erilaisissa vaalikoneissa erityiseksi muutostarpeeksi kaavoituksen sujuvoittamisen, ja toinen asia oli valittamisoikeuden tarkastelu, jotta nämä valitukset vähenisivät. Tämä tuntui olevan sellainen yhteinen tahtotila siellä. Sen takia ehkä pikkasen ihmetyttää ja mietityttää se, että on niin kova vastustus tälle esitykselle, joka nyt on tuotu. Pidän itse hyvänä sitä, että tämä on tuotu, vaikka tämä olisi voitu tuoda jossain laajemmassa kokonaisuudessa ehkä vieläkin parempana ja toimivampana. Nostan muutaman asian tässä esille.

Tämä kaavoituksen sujuvoittaminen on kokonaisuudessaan hyvä tavoite. Tässä tavoitellaan asemakaavoituksen helpottamista erityisesti vaiheittaisen asemakaavan kautta, jossa voidaan selkeästi — kun nähdään, että joku alue asemakaavassa on semmoinen riitaherkkä alue — siinä suunnittelussa rajata se ulkopuolelle ja tuoda ne osat sitä asemakaavan muutostarvetta päätökseen, joissa se yksimielisyys siellä valtuustossa helpommin syntyisi ja niitä valituksia ei tulisi. Minusta tämä on hyvä muutos, koska se järkevöittää sitä kaavoituksen tekemistä. Espoossa, ihan näin kuriositeettina, ei ole ollenkaan harvinaista, että yhden kaavan läpivieminen siihen, että se rakentaminen lopulta alkaa, saattaa viedä viisi vuotta helposti. Kyllä se on kohtuutonta kaikille, jotka haluavat rakentaa ja olla investoimassa varsinkin kasvaviin kaupunkeihin.

Sitten käyttötarkoitusten muutosmahdollisuuksia lisätään. Myös se on tervetullut muutos. Maisematyöluvan soveltamisalaa rajataan, siihen tulee helpotuksia. Joskus on aivan käsittämättömiä näkemyseroja, jotka sitten viedään niin korkeisiin oikeusistuimiin kuin mahdollista, ja sillä tavalla 1,5—2 vuotta viivytetään jonkun muuten täysin selvän ja hyvän kaavan toteutumista.

Viranomaisneuvotteluja vähennetään. Tämäkin on ihan erinomainen muutos. Valitettavasti kotikaupunkini Espoo on huono esimerkki kaavoituksesta verrattuna esimerkiksi Vantaaseen ja Helsinkiin, joissa kaavoitus on paljon inhimillisempää ja joustavampaa.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Eräs ystäväni osti talon, jossa oli kylpyhuone ilman mitään lupia muutettu asuinhuoneeksi, kun sitä ei enää tarvittu. Ostaja oli rehellistä tyyppiä oleva henkilö ja meni ja haki sitten rakennuslupan tälle muutokselle, jossa lähinnä palautettiin oikeaan käyttöön tämä kylpyhuone. Espoo edellytti häneltä rakennustapaselostusta, arkkitehtipiirustuksia ja niin edelleen, ja lasku oli 5 000 euroa. On kyllä hyvä, että näihin asioihin tässä tuodaan jotain tolkkua.

Kaiken kaikkiaan tämä lisää kunnan harkintavaltaa kaavoituksen periaatteita luotaessa, ja siihen tämä tuo hyvän mahdollisuuden. Heikkoutena tässä esityksessä tosiaan näen tämän suuryksikkökaupan nostamisen 2 000 neliöstä 4 000 neliöön ja ylipäättään sen prosessin, mihin näitä suuryksiköitä sijoitetaan ja minkälaisia ne ovat. Ikään kuin sen vallan vieminen enemmän pois siltä valtuustolta — vaikka pelkästään sinne kunnanhallitukseen — on minusta huono muutos tässä. Muuten pidän tätä hyvin tervetulleena, ja varmaan tämäkin tästä sitten vuosien saatossa vielä paranee. — Kiitoksia.

**15.56 Thomas Blomqvist r:** Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Som helhet välkomnar jag regeringens strävan att förenkla, tydligaregöra regleringen i anslutning till planläggning och byggande. Det är bra att förhållandet till det grundlagsenliga ansvaret för miljön, och samtidigt egendomsskyddet och frågor kring det kommunala självstyret har beaktats — tycker jag — i den här lagstiftningen, och också förbättrats. En gynsam landsbygdsutveckling har positiva följder för miljön, för lantbruket som näring och för hela landsbygden. Jag stöder alltså en ökad kommunal bestämmanderätt i styrningen av områdesanvändningen och den begränsning som det här innehåller för ntm-centralens besvärserätt. Det stärker kommunens och den lokala demokratins möjligheter att påverka samhällsutvecklingen. Jag tycker att också de förändringar som gäller skogsbruket är välmotiverade. Till exempel det som är innehållet här, att slopa kravet på tillstånd för miljöåtgärder, är motiverat och välkommet.

Jag är glad över att regeringen i den här frågan valt att decentralisera beslutsfattandet, när man annars i många andra frågor valt att centralisera. Bra så här, besluten ska fattas nära människan, ute i kommunerna.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyen on hyvä todeta, että maatalous on ahdingossa ja joka päivä suomalaisia tiloja lopettaa toimintansa kokonaan. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että maaseudulle ja maaseutuelinkeinoille tarjotaan mahdollisuuksia kehittyä. Kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyy aika paljon sellaista byrokratiaa, joka estää tai ainakin hidastaa alueiden kehittymistä. Normien purku on siis minusta hyvä asia. Tämän lakiehdotuksen tarkoitus on vähentää kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvää sääntelyä keventämällä ja selkeyttämällä kaavoitusta ja rakentamista koskevia säännöksiä sekä lisätä rakentamismahdollisuuksia.

Kokonaisuutena siis kannatan tätä pyrkimystä ja näen tämän ehdotuksen, mikä meillä on käsittelyssä, niin, että siihen sisältyvät pyrkimykset ovat myönteisiä sekä kaavoitusprosessien sujuvoittamiseksi että alueiden kehittämisen esteiden purkamiseksi. Esitys sisältää muutosehdotuksia, joiden tavoitteena on juuri sujuvoittaa ja vähentää kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyvää sääntelyä, ja se on hyvä asia. Minusta myös se, että kuntien itsemääräämisoikeutta lisätään ja se vahvistuu, on hyvä asia. Päätökset pitää tehdä lähellä ihmistä ja demokraattisesti.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Tässä on tietysti myös yksityiskohtia, esimerkkinä tämä suuryksikkökauppa, joka minun mielestäni olisi voinut saada toisenlaisen muotoilun. Mutta kokonaisuutena pidän näitä muutosehdotuksia oikeansuuntaisia ja kannatettavina. — Kiitos.

**16.00 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys, tämä uudistus, tuo menettelyllisiä ja sisällöllisiä helpotuksia maankäytön suunnitteluun Suomessa. Helpotukset nopeuttavat kaavaprosesseja ja edistävät asuntorakentamista koko Suomessa, niin kaupungeissa kuin myöskin maaseudulla. Se on hyvä asia.

Muun muassa vapaa-ajanasuntojen käyttötarkoituksen muuttaminen pysyvään asumiseen helpottuu, ja se on tämän jälkeen kuntien ja kuntapäätäjien päätettävissä. Hyvä asia on myöskin se, että aurinkopaneelien ja -keräimien asentaminen ja rakentaminen helpottuu. Tietysti kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet ja rakennukset tulee ottaa hyvin huomioon.

Lähes turhaa byrokraattista maisematyölupamenettelyä muutetaan olennaisesti. Itse pidän sitä erittäin hyvänä, ja on hyvä myöskin se, että valiokunta omassa mietinnössään kirjasi myöskin, mitä ovat vähäiset toimenpiteet esimerkiksi metsähakkuissa. Siellä todetaan, että "vähäisillä toimenpiteillä tarkoitetaan esimerkiksi taimikon hoitotoimenpiteitä, kasvatushakkuista sekä myrsky- ja hyönteistuhojen korjaamista" eli ylipäänsä toimenpiteitä, joiden maisemalliset vaikutukset jäävät vähäisiksi. Tämä "vähäiset toimenpiteet" on aiheuttanut paljon keskustelua nimenomaan siitä, mitä ne tarkoittavat silloin, kun kunnissa tehdään yleiskaavoja.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys on omasta mielestäni hyvä, ja kun täällä on jo aikaisemmin otettu tämä maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus, niin itse vilpittömästi toivon, että sitä hanketta hallitus vie myöskin määrätietoisesti eteenpäin ja se toteutetaan. Tiedän, että se on pitkä prosessi: edellinen kokonaisuudistus taisi viedä 9 vuotta, mutta uskon, että nyt toteutettava kokonaisuudistus voidaan viedä nopeammin.

**16.02 Susanna Huovinen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty jo keskustelua tästä esityksestä ja valiokunnan mietinnöstä. Itse toteaisin kuitenkin, että nyt norminpurkua ja lupa-asioiden sujuvoittamista, jolle on varmasti laaja tuki myös täällä eduskunnassa, tehdään kyllä tässä esityksessä aika kyseenalaisin keinoin ja valitettavasti lapsi menee tässä, ainakin muutamissa kohdissa, pesuveden mukana.

Niin kuin tässä juuri edellinen puhuja totesi, maankäyttö- ja rakennuslaki todellakin tarvitsisi tällaisen jatkuvan osauudistusten sarjan sijaan kokonaisuudistusta, koska tämä 20 vuotta vanha laki ei kyllä vastaa nykypäivän alueidenkäytön suunnittelun tarpeita. Tässä on lukuisia ongelmia, keskeisimpinä ehkä kaavojen liian pitkät valmistumisaajat, kaavaprosessien jäykkyys, joustamattomuus ja myös kytkökset asuntotuotantoon, jotka ovat, niin kuin ymmärrämme täällä, hyvin merkittäviä.

Puhemies! Puutun tässä vain kahteen keskeisimpään ongelmakohtaan eli tähän ely-keskusten valitusoikeuden poistamiseen ja sitten tähän vähittäiskauppakysymykseen.

Niin kuin täällä jo totesin, meille on valiokunnassa vakuuttavalta taholta esitetty — yhdyskuntasuunnittelun professori Juho Rajaniemi esittänyt — että nimenomaan tämä ely-keskusten valitusoikeuden rajaaminen on asia, jossa on kyse muutoksesta, joka on vastaus ongelmaan, jota ei ole olemassakaan. Esimerkiksi näissä kaavavalituksissa ely-keskusten osuus on vain noin 4 prosenttia, siis 4 prosenttia. Kun täällä hirviteltiin tätä valitusten määrää, niin voisi siis sanoa, että nämä ely-keskukset, joilta nyt viedään tämä valitusoikeus, ei-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

vät ole tämän ongelman ydin ja siksi tämä ratkaisu, mikä tässä esitetään, on väärä tähän asiaan. Ely-keskusten valitukset ovat myös, niin kuin todettiin, menneet huomattavan usein läpi. Ely-keskukset siis valittavat vain harvoin ja pääsääntöisesti päätöksistä, joista valittaminen on hallinto-oikeuksien mielestä ollutkin perusteltua. No, täällä on keskustelun kuluessa tästä asiasta todettu, että jatkossa elyn rooli olisi mieluumminkin tällainen keskustelevala, mutta meille ei ole kyllä käynyt selville, kuka sitten jatkossa hoitaa tätä nyt ely-keskuksilla olevaa merkittävää tehtävää, kun kerran hallinto-oikeudetkin ovat katso-neet, että nämä ely-keskusten valitukset ovat olleet aivan perusteltuja. Eli kuka jatkossa te-kee tätä työtä? Vastaus ilmeisesti on, että tämä jää jatkossa kuntalaisten ja erilaisten järjes-töjen varaan. Tällaista valtion laillisuusvalvonnan siirtoa ei voida katsoa kannatettavaksi. Lisäksi tähän liittyy kysymys siitä, että kun ely-keskuksilla on ollut mahdollisuus kuiten-kin arvioida sitä, millä tavalla taloudellisten tekijöiden ja ympäristön välillä tasapainotel-laan, mitä ely-keskuksissa tehdään, ja sitä on perustellusti tehty hyvin harkiten, niin kenel-le jää tämä jatkossa. Pelkään, että alueelliset erot ja oikeudelliset tulkinnat tulevat vain li-sääntymään ja vaikeuttamaan osaltaan sitten tätä kokonaistyötä, jossa yhtenä osana tätä kokonaisuutta on nyt ollut keinovalikossa tämä ely-keskusten mahdollisuus puuttua räi-keimpiin tapauksiin.

Puhemies! Sitten totean vielä vähittäiskaupan osalta todellakin sen, että kun täällä mie-lestäni sisäisesti ristiriitaisesti tästä samasta MRL:n muutoksesta puhuttaessa osa edusta-jista kovasti vaati tätä kuntien mahdollisuuksien lisäämistä, niin tässä asiassa kunnilta vie-dään vaikutusmahdollisuuksia. Ja niin kuin totesin jo aiemmin, Kuntaliitto siis vastustaa tämän 71 e §:n kumoamista, koska kunnat ovat nyt tämän voimassa olevan säännöksen mukaan voineet antaa kaavamääräyksiä vähittäiskaupan laadusta ja koosta, silloin kun se kaupan palvelujen saatavuuden kannalta on ollut tarpeen — tämäkin on hyvä muistaa: ei missä tahansa asiassa, vaan silloin kun se on kaupan saatavuuden kannalta ollut tarpeen — ja tämä on tehty paikallisesti kunnan maankäytön ohjaustarpeen mukaan ja nyt tämä ei ole enää jatkossa sitten mahdollista. Kuntaliitto aivan oikein mielestäni toteaa: "Tämä muutos heikentää kuntien mahdollisuutta ohjata tarvittaessa kaupallisten palveluiden sijoittumista yhdyskuntarakenteessa muun muassa suhteessa asumiseen ja liikenneyhteyksiin. Palvelu-verkon ja liikenteen suunnittelun edellytysten heikentyminen vähentää yhdyskuntien ke-hittämisen hallittavuutta ja voi aiheuttaa merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kunnille, muun muassa ennakoimattomia liikenneverkon kehittämistarpeita ajatellen." Olisin tieten-kin toivonut, että kun näin painava sana Kuntaliitolta tulee, niin tätä olisi harkittu hieman pidempään, koska kaikki tiedämme, että meillä on melkoiset ilmastohaasteet sylissä ja täl-lä on valitettavasti kielteinen vaikutus myös näihin asioihin.

**16.08 Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva esitys maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi on kannatettava. Erityisesti Kaakkois-Suomen alueella on rajakauppa kärsinyt pitkään vähittäiskauppojen kauppakokoon liittyvistä rajoituksista. Nyt esityksessä kaupan suuryksiköiden sääntely kevenee merkittävästi muun muassa siten, että vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja nostetaan 2 000 neliöstä 4 000 kerrosneliömetriin. Tämä on hyvä muutos, mutta on todettava, ettei se 4 000 kerrosneliömetriä kovinkaan pal-joa ole vaan vastaa kooltaan keskikokoista supermarketia. On tärkeää, että sääntelyä ke-vennetään tältä osin, ja sitä voitaisiin keventää vieläkin enemmän. En tarkoita, että maa-seudulle tulisi rakentaa kauppakeskuksia joka paikkaan, mutta se tulisi kätevämmän sallia siellä, missä tarve ja asiakaspotentiaali ovat ilmeisiä. Erityisesti Kaakkois-Suomessa, jos-

sa rajakaupan kasvun mahdollisuudet ovat suuret, tulisi voida vieläkin vapaammin rakentaa mahdollisuuksia kaupankäynnin kehittymiselle. Nykysäännöstö ei ole tässä suhteessa ollut hyvä kaupankäynnin kehittymisen kannalta.

Ely-keskusten roolin muuttaminen konsultoivaksi on tervetullut muutos. Kun kunnan alueidenkäytön suunnittelua ja rakennustoimen järjestämistä koskeva ohjaustehtävä poistetaan, on odotettavissa, että hankkeiden laatu paranee ja aikataulut kehittämishankkeilla nopeutuvat. Aikomus rajata ely-keskusten valvontavaltaa ja valitusoikeutta siten, että ne valvovat kuntien alueidenkäyttöä ja rakentamista vain, jos ratkaisun vaikutukset ovat valtakunnallisia tai maakunnallisesti merkittäviä, on oikea. Valitusoikeuden rajaaminen jää mitä ilmeisimmin hyvin lyhyen ajan voimassa olevaksi sääntelyksi, sillä ely-keskukset lakannevat maakuntauudistuksen myötä. Tämä vähentää muutoksen käytännön merkitystä.

Yleiskaavan käytön laajentaminen on positiivista kehitystä. Rakentaminen haja-asutusalueilla helpottuu, kun yleiskaavan perusteella voidaan rakentaa ilman erillistä suunnittelutarveratkaisua myös sellaisissa kylissä, joissa on merkittävää rakentamispainetta. Voimassa oleva sääntely on johtanut siihen, että yleiskaavaa ei ole voitu käyttää rakentamisen suoraan ohjaamiseen sellaisilla kaupunkiseutuuihin kuuluvilla asemakaavan ulkopuolisilla alueilla, joille ei kannata tai ole tarkoituksenmukaista laatia asemakaavaa. Tervetullut on myös muutos, jonka myötä vapaa-ajanasunnot voidaan helpommin muuttaa pysyvään asumiseen. Jatkossa kunta voisi osoittaa rakennusjärjestyksessään sellaiset kaavoittamattomat alueet, joilla vapaa-ajanasunto voidaan muuttaa pysyvään asuinkäyttöön ilman, että tarvitaan poikkeamispäätöstä tai suunnittelutarveratkaisua. Tämä on oikea suunta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan nyt puheena oleva maankäyttö- ja rakennuslain muutos on oikeansuuntainen ja kannatettava.

**16.11 Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen siitä, että tämä maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen on edennyt päätösvaiheeseen ja saadaan voimaan huhtikuun alussa. Pidän hyvänä, että yleiskaavan käyttömahdollisuutta rakennusluvan perusteena lisätään ja tarvittaessa suunnittelutarveratkaisut voidaan tehdä jatkossa myös alueellisina. Tämä mahdollistaa nykyistä suunnitelmallisemman rakentamisen alueilla, joilla rakentamispaine ei ole niin merkittävää, jotta aluetta asemakaavoitettaisiin. Tämä kirjaus siis antaa mahdollisuuksia myös tietynlaiselle kyläkaavoitukselle eli suunnitelmalliselle mutta huomattavasti nykyistä vapaammalle rakentamiselle haja-asutusalueille. Tämä toki asettaa paineita yleiskaavoituksen kehittämiseen nykyistä vuorovaikutteisemmaksi prosessiksi, jotta turhilta valituksilta kaavoitusprosessissa vältytään, mutta jotta tämä toteutuu, kussakin kunnassa ja kaupungissa pitää myös voimassa olevan rakennusjärjestyksen tukea edellä mainitun kaltaista kehitystä. Esimerkiksi kotikunnassani teimme jo viime syksynä päätöksen koko kunnan kattavan yleiskaavan laatimisesta. Tämä oli hyvä päätös, mutta nyt tätä hyvää päätöstä yritetään vesittää rakennusjärjestyksen muutoksella, jolla koko kunta myös määriteltäisiin suunnittelutarvealueeksi, mikä todellakaan ei ole tarkoituksenmukaista.

Arvoisa puhemies! Kerroin tämän valitettavan esimerkin siksi, että kun näillä useilla muutoksilla kuntien valtaa rakentamisen ja kaavoituksen asioissa lisätään, päätösvaltaa tuodaan lähemmäs niitä, joita päätökset koskevat, niin nyt jos koskaan on entistäkin tärkeämpää se, millaisia luottamushenkilöitä paikallisessa päätöksenteossa on mukana, jotta nämäkin hyvät lakimuutokset saadaan hyödynnettyä.

**16.13 Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Tässä maankäyttö- ja rakennuslain muutosesityksessä on kyse isosta joukosta hyvin erimittaisia esityksiä. Ei ole mitään ongelmaa hyväksyä tällaista pienimuotoista lisärakentamista maaseudulla, mutta ongelman muodostaa se, että sitä ei ole juurikaan määritelty, mitä se pienimuotoinen rakentaminen on. Joka tapauksessa se ei ole ongelma, jos se pysyy pienimittaisena, ei myöskään se, että kesämökkejä muutetaan vakituiseksi asunnoiksi — siitä päättää kunta, ja kunta vastaa kustannuksista, jos niitä aiheutuu — ei myöskään se, että aurinkopaneeleja saadaan helpommin laitettua katoille. Kaikki nämä ovat ihan järkeviä muutoksia.

Mutta tämä laki pitää sisällään myös todella isoja muutoksia, joista kyllä pidän erittäin hankalana yleiskaavan käyttöä rakennuslupan perusteena erityisesti silloin, jos sitä käytetään ja kun sitä käytetään sellaisilla kasvavilla kaupunkialueilla, joilla on erityistä rakentamispainetta. Kuitenkin asemakaavalla kyetään ottamaan paremmin huomioon asumiseen, asumisviihtyvyyteen liittyvät erilaiset tarpeet, myöskin se, miten palveluja sijoitetaan tällaiselle kasvavalle alueelle. Eli yleiskaava ei toimi sellaisena välineenä, jolla kyetään erilaisia, ehkä ongelmatilanteitakin yhteensovittamaan ja ratkaisemaan asukkaiden parhaaksi.

Erittäin iso ongelma on ely-keskusten valvontatehtävien muuttaminen. Noissa lain perusteluissahan sanotaan selkeästi, että kuntien kaavoituksen laillisuusvalvonta jää järjestöjen ja kansalaisten tehtäväksi. On hyvin erilaisia kuntia ja hyvin erilaisia resursseja kansalaisilla ja järjestöillä tehdä tätä työtä, eikä missään oikeusvaltiossa ole tällaista toimenpidetä esitetty. Kyllä hallinnolla pitää olla myös toimiva laillisuusvalvonta. Täällä on jo monta kertaa sanottu, että elyt ovat tehneet valituksia vain silloin, kun ne ovat osoittautuneet tarpeelliseksi. Noin 4 prosenttia valituksista on ely-keskusten tekemiä, ja niistä noin 90 prosenttia on menestynyt, eli tämä on ollut tärkeä reitti saada asianmukaista ja oikeudenmukaista kaavoitusta aikaiseksi. Vielä on sitten se, että meidän emme todellakaan tiedä, miten näitä asioita tulevassa maakuntauudistuksessa ratkaistaan, ja sen vuoksi tämä kokonaisuus olisi ollut järkevä jättää tuon uudistuksen yhteydessä tehtäväksi.

Täällä on paljon puhuttu sujuvoittamisesta ja byrokratian purkamisesta. Nyt tuossa lakiehdotuksessa, joka on täällä käsittelyssä, sanotaan, että ely voi tulevaisuudessa valittaa sellaisista kaavoista, joilla on valtakunnallista merkitystä, mutta sitäkin ei ole määritelty millään tavalla, miten tämä valtakunnallisuus tulkitaan. Tämä on jo ensimmäinen vaihe, jossa sitten näitä oikeusasteita tarvitaan.

Täällä on paljon puhuttu myöskin kaupan suuryksiköitten sijoittamisesta. Tämähän on semmoinen asia, mistä monissa vaaleissa on ollut paljon puhetta, siinä on annettu lupauksia sinne ja lupauksia tänne, ja ehkäpä niitä lupauksia on myöskin vaadittu. Saattaa olla, ja itse ajattelen näin, että tämä muutos tulee siinä mielessä myöhässä, että kansalaisten ostokäyttäytyminen on sen verran muuttunut esimerkiksi digitaalisuuden ja verkkokaupan seurauksena, että välttämättä tällaisiin suuryksiköihin ei enää kuluttajilla ole tarvetta hakeutua niin suuressa määrin kuin arvioidaan. Vielä suurempi ongelma lyhyellä tähtäimellä, jos tätä mahdollisuutta lähdetään noudattamaan, on se, että se vie jostakin palveluja, ja se vie nimenomaan maaseudulta, haja-asutusalueelta, ja sitten vähentää siellä asuvien ihmisten mahdollisuutta saada lähipalveluja. Tämä on sellainen asia, mikä varmasti kannattaisi myöskin hallituspuolueitten kansanedustajien, jotka puhuvat maaseudun puolesta, ottaa huomioon.

**16.19 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! On mukava havaita, että tämä tärkeä ja odotettu esitys on käsitelty valiokunnassa ytimeltään säilyneenä.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Esitys on odotettu ja helpottaa monia asioita. Perussuomalaisille on tärkeää, että yritysten toimintaedellytykset paranevat. Se tuo suoraan työpaikkoja, ja rakentaminen vauhdittuu, ja ennen kaikkea kunnat voivat itse päättää paremmin asioistaan ja kehittää omia toimintojaan. Esimerkiksi kun äsken mainittiin, että jos suuryksiköille ei ole tarvetta, niin ei hän niitä enää kaavoiteta kunnan toimesta, tai jos tarvitaan, niin kaavoitetaan. Kaavoitus on jatkossa entistä keskeisempi osa kunnille jäävää tehtäväkenttää maakuntauudistuksen myötä.

Myöskin olennainen tehtäväkenttä kunnilla on elinkeinoelämän elinvoiman tukeminen ja mahdollistaminen, ja se tehdään osittain kaavoittamisen kautta. Ei ole suuri yllätys, että jälleen kerran sosiaalidemokraatit ja vasemmisto ovat tehneet vastalauseen esitykseen, joka lisäisi yritysten elinvoimaa ja maaseudun elinvoimaa ja antaisi kunnille mahdollisuuden kehittää omaa aluettaan. Tällainen ei-puolue-toiminta on yhteiskunnan suuri jarruvoima: kaikki yritetään vesittää vaatimalla kokonaisselvityksiä. Ei saa sammuttaa väärin — tämä on kai opposition keskeinen periaate. Kaikki lykättäisiin maakuntauudistuksen jälkeen, maakuntauudistuksen, jota osa oppositiosta kuulostaa vastustavan.

Vihreiden vastalause on ideologinen pohjaltaan. Kyse on pohjimmiltaan siitä, että haluttaisiin keskittää päätösvalta virastoihin ja että siellä asuisi suurempi viisaus kuin paikallistasolla. Erikoiseksi tämän tekee se, että vastalauseessa toinen viranomainen nostetaan toisen yläpuolelle, se mieluisampi viranomainen, jolta tulee ideologisesti sopivampia kannanottoja. Erikoista on myös vetoaminen Kuntaliiton melko ideologisen väritteiseen lausuntoon.

**16.21 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Maankäyttö- ja rakennuslain muutos on mielestäni yksi hallituksen tärkeimpiä lakihankkeita, mitä tällä vaalikaudella viedään eteenpäin. On selvä asia, että jos me haluamme tästä laman suosta ulos ja ylös, niin se tarkoittaa sitä, että meidän on saatava viriämään lisää taloustoimintaa tähän maahan. Siksi tämä lakiesitys nyt mietinnön muodossa on tullut tänne eduskuntakäsittelyyn, ja siksi tämä päivä ja tämä hetki ovat tärkeitä.

Kun Suomi on Euroopan unionin harvimmin asuttu maa, niin en jaksa kyllä millään ymmärtää näitä opposition puheenvuoroja siitä, miksi tänne ei saisi rakentaa enemmän. Jos me haluamme tähän maahan työtä ja toimeentuloa lisää, se armotta tarkoittaa sitä, että pitää pystyä rakentamaan uutta, koska siitä uuden luomisesta aina hyötyvät ensimmäisinä kunta ja valtio verotuloina. Miljoonan euron hankkeesta erilaiset verot ja maksut, jotka valtiolle ja kunnille tulevat, ovat noin 50 prosenttia siitä summasta eli 500 000 euroa miljoonan euron hankkeessa. Eli minä en ymmärrä tätä sosiaalidemokraattien vastustusta. Tehän vastustatte tässä nyt valtion tulojen lisäämistä, mikä ymmärtääkseni teillä himoverottajana on suurin haave, saada lisää veroja valtiolle. Toinen on sitten se, että kun te olette aina puolustaneet sitä, että pitäisi saada ihmisille töitä, niin tässähän sitä nyt ollaan tekemässä, työttömyyttä torjumassa, [Riitta Myller: Niin kuin millä tavalla?] ja sitten teille se ei käy. Käsittämätöntä ajatuksenjuoksua, ja sitten te olette puolustamassa suurmiljardöörejä, jotka valtion budjetin kautta ottavat asumistukina rahaa, kun kaikki ihmiset halutaan keskittää tänne etelään. Päinvastainen liikenne ei teille sovi mitenkään. Missä on teidän logiikkanne, kysyn vain. Tämä hallitus purkaa byrokratiaa, ja se on ihan oikea ja kunnianhimoinen ja hyvä tavoite, sitä kannatan lämpimästi.

Investointien liikkeelle saanti vaatii aina nimenomaan rakentamista. Meillä on tällä hetkellä investointeja niin sanotusti jonottamassa eri byrokratian rattaissa tuolla lupakäsitte-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

lyissä, arvoisat opposition kansanedustajat, noin 3 miljardin euron edestä. Kymmeniätuhansia työpaikkoja odottaa siellä toteutumistaan, ja te puhutte täällä, että joku ely-keskus ja virkamiehen herkkä nahka ovat tälle esteenä. Voi hyvänen aika teidän kanssanne, sanoisin minä. Joka ainoa uusi työpaikka tarvitsee sen oman rakentamisensa, se on selvä asia. Kun yrittäjä rakentaa navettaa tai konehallia tai kauppaa tai mitä tahansa, jossa ihmiset tekevät töitään, niin harva ne taivasalla tekee, aina tarvitaan rakentamista. Toivon, että tämän huomioisitte.

On selvä asia tämän päivän Suomessa, että asuminen muuttuu. Tämä on Euroopassa jo tapahtunut. Esimerkiksi Budapestin kaupunki Unkarissa on pienentynyt noin — jos oikein muistan sen luvun — 100 000 asukkaalla. He ovat muuttaneet siitä tunkkaisesta kaupungista maaseudulle ja rakentaneet sinne hienot talot ja asuvat siellä, käyvät töissä kaupungissa. Mitä tuomittavaa siinä on? En näe minä ainakaan mitään tuomittavaa. He ovat ratkaisseet omat asiansa näin. Eläkäämme me Suomessa niin kuin me haluamme.

Kun kunnat saavat nyt oikeutta päättää aidosti rakennusluvista, ely-keskusvalitusoikeuksia vähennetään ja poistetaan kokonaan, äärimmäisen viisasta politiikkaa. Samoin kaavoitusta virtaviivaistetaan, erittäin viisasta politiikkaa. Kyllä kunnat osaavat ratkaista omat asiansa parhaiten, se paikallistuntemus on siellä. Mitä tekee Helsingissä joku ympäristöministeriön virkamies ilomantsilaisen omakotitalon rakentamisessa? Ei yhtään mitään, koskaan ei ole edes käynyt koko paikalla. Jos kysytään, missä tämä kyseinen rakennus on, ei varmasti tiedä. Ja tällaiselle pitäisi teidän mielestänne antaa arvoa. Vaikea minun on löytää sitä järkevää perustetta, mutta näköjään teillä on keskittämisen suuret kuninkaat ja kuningattaret, teillä on tähän uskottavia selityksiä. Niitä ei minulle tarvitse selittää — selittää se maakunnissa, miksi te haluatte vastustaa suomalaisen yhteiskunnan kehittämistä. Kun kaavoitusta virtaviivaistetaan, se tarkoittaa sitä, että monen ihmisen unelma toteutuu, kun hän muuttaa sen kesäasuntonsa pysyväksi asumukseksi, omaksi omakotitalokseen. Voisin luetella lukuisia esimerkkejä, jotka odottavat nimenomaan tätä pykälää. Nimenomaan tätä pykälää. Mitä pahaa siinä on? En minä jaksa ymmärtää, mitä pahaa siinä olisi.

Rakentamisjärjestyksen merkitys kunnissa kasvaa, mutta siihenkin löytyy asiantuntemusta. Meillä on siellä kunnissa ne samat insinööritoimistot, Jaakko Pöyryä ja Rambollia ja montaa muuta insinööritoimistoa myöten, jotka suunnittelevat näitä asioita. Ei se maaseutukuntiin tehty työ ole sen huonompilaatuista kuin tänne kaupunkiin. Suomi on ehjä kokonaisuus, ja minä haluan sitä puolustaa enkä asettaa niitä vastakkain. En jaksa ymmärtää, minkä tautta Ilomantsiin rakennettu omakotitalo on jollakin lailla paheksuttavampi tai huonompi kuin Helsinkiin tai Joensuuhun rakennettu. Minä en ymmärrä tällaista ajattelua, mutta näköjään joku sen ymmärtää — mutta hän perustelkoon, minun sitä ei tarvitse perustella.

Suomi on tuhansien järvien maa, ja meillä on nostettu keskusteluun poliittiselle kentälle tänä päivänä se, pitäisikö siirtyä sellaiseen veromalliin, jossa kesäasukas maksaa osan tuloveroistaan kesäasumiskuntaansa. Esimerkiksi tiedän, että Saimaan ympäristössä on valtava määrä kesäasumuksia. Jos tällaiseen menettelyyn mennään, niin sitä lämpimästi kannatan. Tämä uudistus tuo menettelyllisiä ja sisällöllisiä helpotuksia maankäytön suunnitteluun. "Helpotukset nopeuttavat kaavaprosesseja ja edistävät asuntorakentamista" — näinhän on, ja tämän on sanonut Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluviraston virastopäällikkö. Kyseinen herra on tämän sanonut, ja sen asiantuntijalausannon otsikkona on tä-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

mä, ja te vastustatte täällä Helsingin kaupungin erittäin korkean virkamiehen sanomista. Ihmettelen suuresti.

Arvoisa herra puhemies! Lopuksi: On erittäin hyvä, että näin biotalouden luvattuna aikana, kun Suomi on muutakin kuin kaupunki, joka kehittyy — sitäkin pitää kehittää, sitäkin lämpimästi kannatan — biotalous on meidän mahdollisuutemme, metsiä pitää hakata, peltoja pitää hoitaa, maaperästä pitää ottaa rikkauksia ja niin edelleen. Sillä luodaan suomalaista kasvua. Kasvua ei ole se, että pelataan pörsseissä ja otetaan siellä oikein kunnolla takkiin ja sitten tullaan veronmaksajille laskua esittelemään, että teidän on maksettava tämä. Joka ainut euro on hankittava työllä, oikea kasvu syntyy vain lisäarvosta. Täällä vasemmisto vastustaa kynsin hampain sitä, että voisimme rakentaa muuallekin kuin suuriin kaupunkeihin. Jos ei ole elävää maaseutua, niin kohta ei ole eläviä kaupunkejakaan, näin se vain on.

**16.27 Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei täällä kyllä minun mielestäni ole mitään sellaista puhuttu, mitä tuossa äskeisessä puheenvuorossa kuultiin, mutta ehkä yritän ymmärtää, mitä siinä tarkoitettiin. Itse olen kritisoinut sitä, että elyjen valitusoikeutta rajataan. Kysymyshän on siitä, että elyt ovat valittaneet kuntien kaavojen lainmukaisuudesta — eivät sinällään siitä, onko joku rakennus jossakin paikassa vai ei, vaan lainmukaisuudesta. Nyt tämä jää kokonaan pois ja jää kansalaisten tehtäväksi valvoa tätä. Tätä ei voi pitää oikeana, ja tämä ei todellakaan ole ollut mikään ongelma kunnissa.

Sitten toinen asia on se, että haluamme maankäytön kokonaisuusudistuksen ja niin, että kyetään parantamaan kaavojen läpimenoa, parantamaan niitten laatua, mahdollistamaan parempi rakentaminen, mahdollistamaan parempi yhdyskuntasuunnittelu.

**16.28 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen kylä todella hämmästynyt, suorastaan puulla päähän lyöty, edustaja Myllerin puheenvuoroista. Onhan aivan käsittämätöntä, että hän vetoaa siihen, että laki on voimassa, on luotu valitusmahdollisuus. Nyt, kun tämä valitusmahdollisuus poistetaan, te kaipaatte takaisin lakia, joka palauttaa sen valitusmahdollisuuden. Onko tarkoitus palata jopa 1800-luvulle, vai minne asti palataan vanhassa lainsäädännössä, että voitte valittaa riittävän paljon ja riittävän pahasti estää hankkeita?

Kyllä minun mielestäni pitää tunnustaa tosiasiat ja antaa ihmisille mahdollisuus harjoittaa elinkeinoja, luoda niitä työpaikkoja, joita sosiaalidemokraatit ymmärtääkseni aina ovat lämpimästi kaivanneet. Olen tulkinnut, että meillä on tässä asiassa täydellinen yksimielisyys, että ihmisen pitää saada töitä. Vain työn kautta voimme luoda uutta kasvua ja uutta toimeentuloa tähän maahan. Ja te, arvoisa edustaja Myller, kannatatte kaikin käytettävissä olevin keinoin, että ylhäältä johdetun yhteiskunnan pitäisi kertoa suomalaisille ihmisille, mitä tässä maassa saa tehdä. Jos minulla olisi diktaattorivaltuudet, minä antaisin rakentaa vieläkin enemmän. Suomi on Euroopan harvimmin asuttu maa. Te haraatte vastaan, niin kuin entisaikana tehtiin, että kaiken pitää olla yhden päätösvallan alla ja yksi ihminen painaa nappia. Sitäkö te oikeasti haluatte?

**16.30 Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Modigin ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalause 2. Siinä tapauksessa, jos tämä hyväksytään, pidettäisiin nykyisellään ely-keskusten rooli, kaupan suuryksiköjä koskeva säätely, maisematyö-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

lupavaatimukset sekä se, että asemakaavat päättää kunnanvaltuusto, sitä ei voida delegoida kunnanhallitukselle.

Sitten tarkemmin näistä tämän lakiesityksen keskeisimmistä asioista.

Tässä keskustelussa joku on esittänyt, että nykyisessä laissa asetettu 2 000 neliömetrin raja kaupan suuryksikölle olisi jonkinlainen raja sille, minkä kokoisia kauppoja saa rakentaa — näinhän ei ole. Se ei ole kaupan koon yläraja, vaan kyse on siitä, minkä kokoista kauppaa tai mitä kokoa isompaa kauppaa koskee kaupan suuryksikkösäätely.

Edustaja Adlercreutz toi jo aikaisemmin keskustelussa esille sen, että hän valiokunnassa kysyi asiantuntijoilta, katsooko joku asiantuntija, että tämä muutos edesauttaisi Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden toteuttamista. Kukaan asiantuntija ei ilmoittautunut näin ajattelevaksi. Suomen ympäristökeskus onkin todennut, että se harventaisi palveluverkkoa entisestään, lisäksi pakkoa hoitaa arjen asioita autolla.

Suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella rakennetaan Suomen ympäristökeskuksen mukaan hyvin vähän yli 4 000 neliömetrin kauppoja, käytännössä ei ollenkaan. Toisin sanoen tämä tarkoittaisi sitä, että suurimmasta osasta Suomea kunnat menettäisivät sen mahdollisuuden ohjata maankäyttöä, joka tämänhetkisellä kaupan suuryksikkösäätelyllä kunnille on annettu, ja että tämä sijainninhajautusmahdollisuus heikkenisi erityisesti maaseudulla. Toisin sanoen 2 000—4 000 neliömetrin kokoluokkaan asettuvat kaupat voisivat sijoittua ihmisten kannalta hankalammin saavutettaviksi keskustojen ulkopuolelle, mikä heikentäisi keskustojen merkitystä edelleen.

Yritys nimeltä Citycon on tuonut valiokunnalle sen näkökohdan, että iso kauppa on yksinkertaisesti halvempi rakentaa keskustojen ulkopuolelle. Sen takia kaupan keskusliikkeet mieluusti suosivat tätä tapaa. Mutta keskustojen ulkopuolella oleviin kauppoihin on käytännössä vaikeaa, usein mahdotonta päästä julkisilla kulkuneuvoilla. Myös Hartolan kunta on lausunnossaan tuonut esille sen, että tällä kaupan suuryksikkösäätelyn muutoksella on kielteinen vaikutus pienten kuntien palvelujen säilymiseen.

No, sitten toiseksi tästä ely-keskusten roolista. Monet kollegat ovat jo todenneet sen, että ely-keskukset ovat kaavavalituksista tehneet hyvin pienen osan, 4 prosenttia kaikista valituksista. Ne ovat tehneet valituksia siis maltillisesti mutta aiheesta, koska 80 prosenttia niiden valituksista on hyväksytty, eli hallinto-oikeus on todennut, että asiassa kunnan tekemä kaavapäätös ei sisällöltään vastaa lain vaatimuksia. Kuten edustaja Huovinen jo totesi, tämä hallituksen esityksen muutos tarkoittaa sitä, että kaavojen sisällön laillisuuden valvonta käytännössä jää paljolti kansalaisille ja järjestöille.

Korkein hallinto-oikeus on lisäksi tuonut esille sen, että kun ely-keskusten valitusoikeutta rajataan maakunnallisesti merkittäviin ja valtakunnallisiin asioihin, niin syntyy epäselvyys siitä, missä asioissa elyllä nyt sitten oikeasti on oikeus valittaa, jolloin valituskierrokset saattavat pidentyä, kun ensin käydään mahdollisesti korkeinta hallinto-oikeutta myöten kiistaa siitä, oliko elyllä valitusoikeus, ja jos todetaan, että oli, niin sitten siitä varsinaisesta sisältöasiasta käydään se toinen valituskierrros. Esimerkiksi Lappeenrannan kaupunki on todennut, että ely-keskusten ohjaava rooli on ollut hyvä.

Tässä keskustelussa edustaja Maijala totesi, että elyjen rooli tulisi keskustelelevammaksi. Oikeasti hallituksen esitys vähentää myöskin tätä ely-keskusten keskustelevaa roolia, kun niiden neuvotteluvetoa kaavoista vähennetään aivan samalla tavalla kuin myöskin niitten valitusoikeutta.

Kolmanneksi maisematyöluvista hakkuissa. Maisematyölupavaatimusta on kritisoitu turhana byrokratiana, koska hakkuulupa on aina myönnetty. Maisematyöluvien pointti ei

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

olekaan ollut se, että maisematyölupavaatimuksella estettäisiin hakkuita, vaan maisematyölupavaatimuksella on haluttu vaikuttaa siihen, millä tavalla hakkuita toteutetaan sellaisilla alueilla, jotka ovat lähistöllä asuvien ihmisten ulkoilu- ja virkistysmaastojen maisemien kannalta tärkeitä.

Asia, josta tässä keskustelussa en ainakaan ole huomannut, että olisi vielä mainittu, jota myöskin pidän huononnuksena hallituksen esityksessä, on se, että rannoille kaavoitettaessa ja rakennuslupia myönnettäessä ei laki enää vaatisi sitä, että turvataan riittävä yhtenäinen rakentamaton ranta kyläalueille. Myöskin tämä huonontaisi elinympäristön laatua maaseudulla.

Tässä keskustelussa ei myöskään ole mainittu juurikaan sitä, että hallitus esittää aika merkittävää muutosta, jota esimerkiksi professori Juho Rajaniemi lausunnossaan ympäristövaliokunnalle on pitänyt periaatteellisesti hyvin merkittävänä, että kunta voi delegoida asemakaavapäätöksissä päätösvallan kunnanvaltuustolta kunnanhallitukselle. Professori Rajaniemi toteaa, että asemakaavojen keskimääräistä käsittelyaikaa tämä muutos voisi lyhentää ehkä noin kaksi viikkoa mutta kunnallisen demokratian ja kaavajuridiikan periaatteellisella tasolla muutoksen merkitys on erittäin suuri, varsinkin kun tätä ei rajata merkitykseltään pieniin kaavoihin vaan tässä ei tavallaan aseteta mitään rajaa, miten isoja asemakaavapäätöksiä voidaan delegoida kunnanhallitukselle. Myöskin Suomen Arkkitehti-liitto on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota ja pitää sitä kunnallisen demokratian ja avoimen päätöksenteon kannalta huononnuksena.

Arvoisa puhemies! Ymmärrän kaikkia niitä, jotka haluavat maaseudulle lisää asukkaita ja lisää työpaikkoja ja elinkeinoja, mutta en mitenkään voi ymmärtää, että tämä tavoite toteutuisi sillä, että palvelut viedään entistä kauemmaksi asutuksesta, kuntakeskusten palvelutasoa ja asemaa heikennetään entisestään, helpotetaan sisällöltään lainvastaisten kaavojen voimaantuloa, sälytetään kaavojen sisällön laillisuusvalvonta käytännössä paljolti yksittäisille kansalaisille ja järjestöille, helpotetaan kansalaisille tärkeiden virkistysmaastojen vieressä olevien metsien avohakkuita ja mahdollistetaan se, että kylissä ei jatkossa ole lainkaan yhtenäisiä rakentamattomia ranta-alueita, jotka toimivat yhteisenä rantavirkistysalueena, ja lisäksi mahdollistetaan se, että kunnissa kaavapäätökset tehdään paljon pienemmassä piirissä kuin nykyisin. Kaiken kaikkiaan tämä kokonaisuus mielestäni on pikemminkin omiaan heikentämään maaseudun elinvoimaa kuin parantamaan sitä.

**16.39 Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Olen hyvin tyytyväinen tässä maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa toteutettavaan byrokratian karsimiseen. Jatkossa esimerkiksi asuinrakennukselle asetetut tekniset vaatimukset täyttävän vapaa-ajanasunnon käyttötarkoituksen muuttaminen on mitä todennäköisimmin huomattavasti nykyistä helpompaa. Aurinkopaneelien ja aurinkokeräimien asentamisen sääntelyä helpotetaan ja johdonmukaistetaan. Myös maalämpökaivojen poraamisen luvitusta järkeistetään ja byrokratiaa karsitaan tältäkin osalta. Se on hyvä ratkaisu.

Olen tyytyväinen myös metsien hakkuiden maisematyölupaviidakon karsimiseen. Näin saamme karsittua ne ilmeisen turhat lupaprosessit pois. Aiheita tyytyväisyyteen on myös maa- ja metsätalouden sekä sen liitännäiselinkeinojen rakentamisen helpottamisesta.

Arvoisa puhemies! Ely-keskusten roolista on täällä tänään puhuttu paljon. Minä pidän hyvänä ely-keskusten valitusoikeuden kaventamista koskemaan vain maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittäviä kohteita. Kannatan siis sitä, että ely-keskuksilla on jatkossa

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

konsultoiva, ei niin ohjaava rooli. Nyt päätöksentekovaltaa kaavoituksessa tuodaan lähemmäs niitä, joita se koskee, ja hyvä niin.

**16.40 Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Täällä tänään tässä keskustelussa on käytetty useita puheenvuoroja ely-keskusten roolista ja sen muuttumisesta. Itse katsoisin asiaa pikemminkin siten, että ely-keskuksista tulee nytten neuvotteleva ja yhteistyökumppani nimenomaan kunnille — niin kauan kuin ely-keskukset ovat olemassa — elikkä ely-keskuksen rooli muuttuu valvojasta enemmän maankäytön suunnittelua edistäväksi yhteistyötahoksi.

Itse vierastan sitä, että meillä on joku, joka suunnittelee, ja sitten on se, joka jälkeensä tulee siihen ja valvoo sitä. Tätä kautta nykyjärjestelmä meillä on sellainen, että hankkeet pitkittyvät aivan turhaan, ja se aiheuttaa myöskin lisäkustannuksia, ja monet isot hankkeet myöskin kariutuvat tämän kautta, eli on hyvä, että elyn valvonnan rajaaminen vähentää kuntien ja valtion päällekkäistä toimintaa ja edistää viranomaisten voimavarojen tarkoituksenmukaista kohdentamista. Nyt tämän hallituksen esityksen kautta elystä tulee se yhteistyökumppani nimenomaan kunnille, niin että jo aikaisessa vaiheessa katsotaan niitä asioita, ja silloin myöskin ne vähäiset ely-keskusten tekemät valituksetkin voivat jäädä pois, ja itse toivon, että näin käy. Itse uskon ihan vilpittömästi siihen, että kyllä kunnissa halutaan kaavoittaa ja tehdä sellaista rakentamista, joka edistää nimenomaan kuntien elinvoimaa ja sitä, mitä niille tarvitaan siellä alueella.

Paljon keskustelua on myöskin ollut tästä vähittäiskaupan suuryksikön koon nostamisesta 2 000:sta 4 000 kerrosneliömetriin. Tästä asiasta varmaan voidaan olla monta mieltä, mutta Suomi on myöskin erilainen maa, ja kyllä tuolla Kaakkois-Suomessa tällaista asiaa kannatetaan. Nimenomaan siellä on itärajan takaa tullut paljon ostosmatkailijoita, ja on hyvä asia, [Puhemies koputtaa] että tämä nostetaan 2 000:sta 4 000 kerrosneliöön.

**16.43 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tästä esityksestä kyllä yksi semmoinen erityispiirre tulee selvästi esiin, ja se on se, että tämä on tehty hyvin pitkälle maaseutujen näkökulmasta ennemminkin kuin suurten kasvavien kaupunkien näkökulmasta, ja se on ehkä sellainen selkeä puute tässä esityksessä.

Hyvää on, että tämä tehdään nyt ennen kokonaisuudistuksen tekemistä, sillä kun sitten sitä aletaan tehdä, niin mahdolliset virheet, jotka tähän jäivät ja jotka osoittautuvat sitten käytännössä selkeästi huonoiksi vaihtoehtoiksi, voidaan siinä kokonaisuudistuksessa korjata.

**16.43 Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hassi piti puheenvuoron tuossa viimeksi, ja täytyy sanoa, että kyllä me olemme hyvin monesta asiasta todella eri mieltä. Sen vuoksi olenkin todella tyytyväinen, että me saamme tämän maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen tehtyä nyt, kun meillä on tästä asiasta vastuu, ja me myöskin kannamme vastuun tästä asiasta, miten me elämme tuolla maaseudulla jatkossakin.

Edustaja Hassi oli peloissaan siitä, että kaikkia rantoja aletaan rakentamaan ja sinne ei jää enää virkistyskäyttöön alueita. Meillä on Suomessa vuosikymmenten mittaan ollut mahdollisuus rakentaa rannoille hyvinkin paljon, ja siitä huolimatta meillä on äärettömän vähän rannoilla rakennuskantaa. Siellä, missä on rakentamista tarve rajoittaa, on tehty jo rantakaavat, ja siellä on muitakin kaavaratkaisuja tehty näihin asioihin, niin että kyllä ne on näillä kaavoilla pystytty ja pystytään jatkossakin rajoittamaan, jos tarvetta on. Mutta suu-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

rimmassa osassa meidän ranta-alueistamme on aivan mahdollista ja järkevääkin, että siellä rakennustoimintaa tullaan harjoittamaan, jos joku sinne vain tulee rakentamaan jotakin. Sitten todellakin kunnilla on jatkossakin erittäin paljon ohjaamistoimenpiteitä ja mahdollisuuksia näitä asioita viedä eteenpäin.

Oli hyvä, että tuli esille — tämä edustaja Torniaisen puolesta sanottuna — että ely on yhteistyökumppani, äärettömän hyvä sana: yhteistyökumppani. Me emme ole toinen toistemme käyttäjiä ja peräänkatsojia, vaan tehdään yhdessä näitä asioita, yritämme yhdessä saada hyviä ratkaisuja aikaiseksi.

Vielä lopuksi tästä maisematyölupa-asiasta. Se on todellakin ollut byrokratian kukkanen, byrokratian kukkanen siksi, jos kerran yhtään metsänraivausta ei ole sillä estetty, että sitä ei ole tullut. Kyllä niiden menetelmien täytyy olla semmoiset, joilla on todellakin merkitystä ja vaikutusta. Tällä ei ole ollut mitään muuta kuin rahastamisen merkitys koko tammöisellä M-alueella, tällä maisematyölupa-asialla.

**16.45 Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Tästä ely-keskusten roolista vain, kun tässä useampikin edustaja on puhunut siitä, että niistä tulee yhteistyökumppaneita. Luen nyt yhden kappaleen valiokunnan mietinnöstä: "Hallituksen esityksen tavoitteena on, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rooli muuttuu ja painottuu valtakunnallisesti merkittäviin asioihin. Ne eivät jatkossa enää ohjaa kuntien alueidenkäyttöä ja rakennustoimen järjestämistä, kun lain 18 §:stä ehdotetaan poistettavaksi ohjaustoimivalta. Yleis- ja asemakaavoja koskeva viranomaisneuvottelutehtävä rajataan siten, että se on pakollinen vain niiden kaavojen osalta, jotka koskevat vaikutuksiltaan valtakunnallisia tai merkittäviä maakunnallisia asioita tai ovat valtion viranomaisen toteuttamisvelvollisuuden kannalta tärkeitä. Samalla ely-keskusten valvontaoikeutta rajataan vastaavasti." Eli kyllä tämä elyjen ohjaava ja keskustelevalle rooli rajataan aivan vastaavalla tavalla kuin niiden valitusoikeus, eli se on kyllä ihan väärinkäsitys, että niistä tulisi enemmän tammöisiä neuvottelukumppaneita — niiltä viedään myöskin tätä neuvottelumahdollisuutta pois.

**16.47 Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Tässä juuri, mitä valiokunnan puheenjohtaja sanoi, on selkeästi nähtävissä se, minkä vuoksi on täältä meiltä päin edellytetty sitä, että ely-keskusten ohjausta ei tehtäisi erillisenä vaan osana tätä mahdollista tulevaa maakunta-uudistusta. Ymmärtääkseni nyt maakunnan tehtäväksi ollaan kuitenkin saamassa se, että maakunta edistää kestävä kehitystä omalla alueellaan. Sille ei anneta kuitenkaan mitään välineitä, koska ei tässä olla sitten niitä tehtäviä, joita tässä kerrotaan elyille jäävän, siirtämissä myöskään maakuntiin — näin ainakin minulle on kerrottu. Eli tällä puheella, kun täällä puhutaan yhteistyöstä, ei ole juurikaan merkitystä.

Meidän on ymmärrettävä se, että kaavoituksessa ja maankäytössä on isot intressit, on olemassa yleinen intressi, on olemassa yksityinen intressi, ja nyt tässä ehdotuksessa mennään hyvin pitkälle yksityisen intressin suuntaan ja heikennetään yleistä intressiä. Tässä mielessä juuri sillä, että kuntien päätöksissä ei ole laillisuusvalvontaa, on erittäin iso merkitys.

Toisaalta myöskin ihmetyttää se asia, että tässä esitetään, että näistä asemakaavoista voidaan päättää kunnan työjärjestyksen mukaan [Puhemies koputtaa] sitten lautakunnissa tai hallituksissa, ja samaan aikaan asetetaan kuntalaisille velvoite valvoa tätä kuntien kaavoitusta. Tässä on erittäin iso ristiriita. Kyllä ainakin pitää varmistaa se, että kaavoitus on

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

mahdollisimman avointa, [Puhemies koputtaa] jotta voidaan lähteä siitä, että kuntalaiset voivat sitä myöskin valvoa.

**16.49 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä debatissa edustaja Eestilä otti aivan oikein esille sen, että kun puhutaan vapaa-ajan asunnon muuttamisesta vakituiseksi asunnoksi kaava-alueella, niin kyllähän tämä uudistus, vaikka tämä onkin erittäin hyvä ja erinomainen, jäi tältä osin puolitiehen. Siellä, missä on kaavoitettu alue, ei yhtä lailla vapaasti pystytä näin tekemään. Tämä on erittäin iso ongelma minusta erityisesti meillä Lapissa, missä on paljon vapaa-ajanasuntoja. Ne ovat tunturikeskuksissa, jotka ovat kaavoitettuja alueita. Siellä on kunnallistekniikka. Ne ovat niin kuin pieniä kyliä tai kaupunkeja. Ja siellä jos jossakin pitäisi joustavasti pystyä muuttamaan nämä, mutta siihen tämä ei nyt tuo valitettavasti helpotusta.

Mutta minusta on erinomaista, että ministeri Vehviläinen on käynnistänyt nyt selvityksen kaksoiskuntalaisuudesta. Toivottavasti tämä etenee. Minusta se on erinomainen hanke.

Sitten haluan vielä lopussa sanoa, että kun täällä on monessa puheenvuorossa kannettu huolta siitä, että kunnan ohjausvaikutus heikkenee, niin eihän tämä lakiesitys tule puuttamaan kuntien kaavoitusmonopoliin. Kunnilla säilyy edelleen kaavoitusmonopoli. Kunta on taho, joka kaavoittaa kunnan alueella niin yleiskaavan kuin detaljikaavat, ja siinä mielessä kaavoituksen kautta kunta voi erittäin voimakkaasti ohjata jatkossakin sitä rakentamista siellä kunnan alueella — ja tällä kertaa nyt hieman vapaammin, kun siinä ei sitten ole niin tiivistä yhteyttä sinne ely-keskukseen.

Olisiko tämän pitänyt odottaa nyt sitten maakuntauudistusta? Minusta on hyvä, että tämä tuodaan jo nytten. Maakuntauudistuksen kautta moni asia muuttuu ihan hyvään suuntaan, mutta kyllä se maakuntauudistuspaketti on jo nytten riittävän paksu, niin että ei siihen yhteyteen olisi pitänyt kaikkea maailman lainsäädäntöä liittää. Kyllä se 1 002 sivua on jo ihan nokko selvittääkseni täältä eduskuntakäsittelystä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### **9. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta sekä kalastuslain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 239/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2017 vp

*Osittain ainoa, osittain toinen käsittely*

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Ensin päätetään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön MmVM 2/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

*Keskustelu*

**16.51 Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ja itse asiassa jo esityksen valmistelu on kaiken kaikkiaan ollut surullinen tarina. Tässä päätetään ääret-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

töman isoista ja tärkeistä asioista. On kyse Norjan kanssa tehtävästä valtiosopimuksesta ja siihen liittyen kalastuslain muuttamisesta. Ja kun on mukana valtiosopimus, niin sitähan ei täällä enää rukata, vaan se joko hyväksytään tai hylätään — ja ettei kaikista tärkein asia unohtuisi: esitän hallituksen esityksen hylättäväksi.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön tehdyssä vastalauseessa ja myöskin pöydille jaettuna on monenmuotoisia lausumia, mutta lausumat ovat kuitenkin aina vain lausumia. Niissä voidaan ilmaista hyvää tahtoa, mutta lausumat eivät silloin pelasta, jos pohjaesitys on näin huono kuin tämä on.

Me täällä salissa emme ole kalabiologeja tai -tutkijoita, emmekä me kaikki ole perustuslakiasiantuntijoita, ja meillä kansanedustajilla puutteita on paljon muussakin osaamisessa. Mutta silloin hyvä ratkaisu olisi se, että kuunnellaan aidosti niitä ihmisiä, joita asia koskee, ja erityisesti silloin, kun on kyse vähemmistön oikeuksista ja ainutlaatuisen kulttuurin ja elämäntavan varjelemisesta. Kukaan ei voi sanoa ainakaan sitä, etteikö paikallisten ihmisten kanta olisi tullut selväksi. Kyllä se tuli jo viime vuoden elokuussa selväksi Pohjois-Lapissa, kun Lapin kansanedustajat siellä vierailivat.

Arvoisa puhemies! Tässä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä on kaksi lausumaehdotusta. Ensimmäisessä viitataan siihen, että Maanmittauslaitokselle pitää turvata riittävät resurssit, jotta vanhojen korvaustoimitusten loppuun saattaminen voidaan toteuttaa.

Toinen lausuma on kyllä kaikkien vesitysten mestarisaavutus. Siinä todetaan: "Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö tarkastelee yhdessä Norjan kanssa sopimuksen yleistä toimivuutta" — "tarkastelee" ja "yleistä toimivuutta" — "ja kalakantojen kehityssuuntia viimeistään kolmen vuoden kuluttua." Eli hyvin tällaisia ympäröiväisiä mainintoja, jotka eivät kauhean paljon velvoita mihinkään. Ja jos puhutaan kolmen vuoden aikajänteestä, että kolmen vuoden kuluttua, niin onko matkailu- tai ohjelmapalveluyrittäjällä varaa odottaa kolme vuotta, kun mitään varmuutta edes siitä, mikä tilanne on ensi kesänä, ei ole?

Enkä ole ollenkaan varma edes niistä ekologisista perusteluista tai syy—seuraus-suhteista, joita tämän sopimuksen hyväksymiseksi on esitetty. Viitataan esimerkiksi niihin lukuun, joita on esitetty maanomistussuhteista, ja Luonnonvarakeskuksen esittämiin arvioihin muita arvioita vastaan oikeasta tuotannosta ja kalakannan kestävydestä. Jos asiantuntijat — tai asiantuntijaksi itsensä nimittäneet — ovat asioista näin eri mieltä, niin silloin on kyllä miettimisen paikka.

Minulle henkilökohtaisesti tämän esityksen hylkäämiseen riittää jo se, jos kaksi perustuslaillista oikeutta lyövät toisiaan korville, eli vähemmistökansan ikimuistoiset oikeudet, jotka on perustuslailla ja kansainvälisillä sopimuksilla suojattu, ja toiselta puolen sitten se ei-aineellinen oikeus, joka esimerkiksi kiinteistökaupassa on siirtynyt. Silloin jo se olisi riittävä syy vetää jarrut päälle ja hylätä sopimus ja käynnistää uusi valmistelu.

Ja kaikkein huolestunein, arvoisa puhemies, olen siitä ilmapiiristä, joka on myrkyttynyt ja myrkytetty paikallisella tasolla. Pohjoisessa koetaan, että kun niin paljon on viety, niin nyt viedään vielä tämäkin. Tuoreessa muistissa on se, kuinka Inarijärven kalan jako-osuutta muutettiin niin, että kun se aikaisemmin oli puolet Metsähallitukselle, puolet paikallisille, niin sitten tehtiinkin sellainen ratkaisu, että jatkossa eli nyt Metsähallituksen kaupallisen käytön osuus on kaksi kolmasosaa ja paikallisille ainoastaan yksi kolmasosa.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

**16.57 Harry Wallin sd:** Arvoisa puhemies! Hyvästä mietinnöstä huolimatta kokonaisuus on sellainen, että SDP katsoo, että tämänkaltaisen sopimuksen tulisi nauttia vahvaa luottamusta ja hyväksyttävyyttä paikallisten keskuudessa sekä lisäksi sopimus ei riittävästi ota huomioon ulkopaikkakuntalaisten maanomistajien oikeutettuja etuja. SDP on yhtynyt vastalauseessa tehtyyn lausumaan, jossa vaaditaan selvityksen teettämistä siitä, mitä taloudellisia ja sosiaalisia sekä kulttuuriin, ympäristöön ja oikeuksiin liittyviä seurauksia Tenojoki-sopimuksella on.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mustajärven tekemää hylkäsesitystä hallituksen esitykseen.

**16.57 Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mustajärvi käytti ansiokkaan puheenvuoron ja kiinnitti yhteen asiaan erityistä huomiota, ja se on se, että me kyllä tämän asian ohi nukuimme, kun kalastuslain kokonaisuudistusta tehtiin viime kaudella. Me olimme kyllä onnekkaita Inarin osalta ja teimme lausumaehdotuksia — se muutamalla äänellä kaatui — mutta emme siinä kohtaa havainneet, mitä tapahtuu Tenon haarajoella.

Tässä vaiheessa, vaikka nyt ei juuri vielä ole valmistelusta tietoa, ollaan tuotu esille se, että Metsähallitus alkaa myymään lupia virkistyskalastajille. Ja tämä aiempi nautintaoikeus, mikä oli paikallisilla, on pois, ja nyt tässä tulee tuplakustannukset.

Olen kyllä hämmentynyt, että pohjoisen kansanedustajat ovat tavallaan niin pehmeästi ottaneet näihin asioihin kantaa. Edustajat Mustajärvi — poikkeuksellisesti — ja Ojala-Niemelä kyllä ovat olleet asian päällä.

Edustaja Wallin tuossa totesi hyvin, mitä vastalauseessa on. Siitä huolimatta olen omalta osaltani tehnyt pöydille jaettavan lausumaehdotuksen, ja — lukematta sitä — se keskittyy tietysti enemmän vielä saamelaisten oikeuksiin ja paikallisten toimijoiden elinkeinonharjoittamismahdollisuuksiin.

**16.59 Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Tenojoki on Pohjois-Atlantin helmi. Siellä elää kolmekymmentä erilaista lohipopulaatiota, kaikkein monimuotoisin lohikirjo koko maailmassa. Viimeisten vuosien aikana lohikantojen kehitys on ollut huolestuttavaa, sillä pyynti on liian suurta ja lohet vähenevät. Nykyinen Tenon sopimus ei enää riitä turvaamaan lohikantoja, saati sopimukseton tila. Viimeisten vuosien ajan Tenon lohisaaliit ovat olleet vuosittain keskimäärin 90 tonnia, kun reilu kymmenen vuotta sitten ne olivat 140 tonnia. Tutkijat ja asiantuntijat ovat kertoneet, että pyyntimääriä on leikattava vähintään 30 prosenttia, jotta kalakannat elpyvät parin kalasukupolven kuluessa noin kymmenen vuoden aikana. Varsinkin suurikokoiset lohet ovat vähentyneet joen latvoilla. Kalanousun turvaaminen on tärkeää.

Norjan kanssa neuvoteltu valtiosopimus Tenon kalastuksesta on kaikkien osalta kompromissi. Kalastuksesta vähennetään noin 30 prosenttia. Kalastusta on leikattu sekä kalastuskauden alusta että lopusta. Perinteisin pyydyksin tapahtuva kalastus on rajattu paikkakuntalaisille. Näin on haluttu turvata paikallinen jokisaamelaiskulttuuri ja elinkeinon harjoittaminen. On keskeistä, että saamelaiset voivat ylläpitää perinteistä Tenojoki-varren pyyntikulttuuriaan. Tähän kuuluvat patokalastus, verkkokalastus ja kulkutus eli ajoverkko-kalastus.

Sopimuksen suuri puute on, että ulkopaikkakuntalaisten saamelaisten osalta perinnepyynnin harjoittaminen estyy. On tärkeä arvo, että perintöoikeutena kalastusluvan saaneet voisivat pitää yllä alkuperäiskansakulttuuriaan ja -juuriaan matkustaessaan Tenojokilaak-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

soon. On epäkohta sopimuksessa, ettei Norjan kanssa ole sovittu ulkopaikkakuntalaisten saamelaisten kalastusoikeudesta. Lohikantojen tila on kuitenkin niin heikko, ettei ole kenenkään etu jatkaa vanhan sopimuksen pohjalta tai sopimuksettomassa tilassa.

Keskeistä sopimuksessa on, että kun tilanne lohien kannalta paranee, voidaan joustavammin tehdä muutoksia. Edellytän, että ensi tilassa ja lohikantojen sen salliessa parannetaan saamelaisten oikeuksia. Tenojoki-sopimuksessa perustetaan myös paikallinen seurantaryhmä, joka arvioi sopimuksen toimivuutta ja voi tehdä aloitteita. On keskeistä, että saamelaiset ovat mukana kaikissa jatkoneuvotteluissa.

Sopimuksessa on leikattu myös vapakalastusta eli matkailukalastuslupia kolmanneksen. On välttämätöntä, että jatkossakin perinteiset pyydykset on rajattu vain paikkakuntalaisten ja saamelaisten käyttöön. Sopimuksen tarkoitus on turvata lohi, jotta kannat säilyvät ja saamelaiset voivat jatkossakin harjoittaa pyyntikulttuuria Tenojokilaaksossa.

Valiokunnassa kuulin Luonnonvarakeskuksen tutkimusmenetelmistä ja Tenojoen lohien tilasta. Kalakantoja on tutkittu vuosikymmenten ajan: On emokalojen noususeuranta, videoseuranta, kalojen sukelluslaskentaa ja tutkimusta kaikuluotauksella. Kalojen genetiikkaa on seurattu suomenäytteistä. On olennaista, että tutkimusta kehitetään yhä kattavammin ja käydään vuoropuhelua paikallisten kanssa. Lohen turvaamisen kannalta on välttämätöntä estää lohiloisen pääsy Tenoon. Siksi Tenojoella saa käyttää vain sinne rekisteröityjä veneitä ja turistien pyyntivälineet on desinfioitava.

On kiirehdittävä myös Tenon sivuvesien lohikantojen suojelua turvaavaa asetusta. Tällä sopimuksella ei vaikuteta sivujokien kalastukseen, ja valiokunta onkin lausunut, että sivujokien kalastusta on rajoitettava.

Nyt käsillä olevaa sopimusta on neuvoteltu vuosia. Mikäli eduskunta päätyisi hylkäämään Tenon kalastussopimuksen, Norja todennäköisesti irtisanoisi nykyisen sopimuksen päättymään ennen vuoden 2018 kalastuskautta. Se on iso riski kaloille. Eduskunnalla ei ollut mahdollisuutta tehdä muutoksia sopimuksen sisältöön, koska asiat on sovittu valtiosopimuksessa Norjan kanssa. Toisaalta maiden välisellä sopimuksella voimme vaikuttaa myös Norjan puolella tapahtuvaan pyyntiin Tenon jokisuulla.

Sopimuksen muutoksista on neuvoteltava Norjan kanssa. Sopimusta on tarkasteltava alkuperäiskansojen kannalta paremmaksi, heti kun lohien kantojen elpyminen sen sallii. On keskeistä, että eduskunta edellyttää lausumalla jatkamaan neuvotteluita saamelaisten kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen turvaamiseksi. Myös saamelaisten oikeuksia turvaava alkuperäiskansojen sopimus ILO 169 on ratifioitava.

Arvoisa puhemies! Uudistettava Tenojoen kalastussopimus mahdollistaa uhanalaisen lohikannan elpymisen Atlantin tärkeimmässä lohijoessa mutta ei takaa saamelaisille riittäviä oikeuksia harjoittaa kulttuuriperinteensä mukaisia kalastusmuotoja. Saamelaisten mahdollisuus kulttuurinsa harjoittamiseen tulee taata myös tuleville sukupolville. Kuten perustuslakivaliokunta toteaa, oikeus oman kulttuurin harjoittamiseen ei perustuslaissa ole sidottu asuinpaikkaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt hyvää työtä sopimusta käsitellessään. Tämä sopimus on minulle vaikea päätös, sillä olen vahvasti saamelaisten puolella sekä ainutlaatuisen luonnon monimuotoisuuden ja lohien säilymisen puolella. Lohet ovat edellytys kulttuurin säilymiselle. Saamelaiskulttuuria ei voi olla, jos lohi häviää Tenolta. On tärkeää, että valiokunnassa kirjasimme mietintöön lausumaponnen, jossa vaaditaan sopimuksen toimivuuden tarkastelua kolmen vuoden päästä, miten se on vaikuttanut lohiin, saamelaisiin ja ulkopaikkakuntalaisiin.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Arvoisa puhemies! Saamelaisten oikeuksien turvaamisen on oltava jatkotyön keskiössä. Esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että saamelaisten perustuslaillisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusta ja siihen perustuvaa kalastussääntöä edelleen kehitettäessä on turvattava saamelaisten oikeus harjoittaa perinteisiä kalastusmuotoja asuinpaikasta riippumatta, esimerkiksi osoittamalla saamelaisille erillinen kalastuskiintiö. Saamelaisten oikeuksia tulee voida parantaa myös kesken sopimuskauden. Saamelaisten oikeuksien vahvistaminen tulee pitää esillä sopimuksen toimivuutta tarkasteltaessa ja viimeistään 3 vuoden kuluttua sen voimaantulosta."

**17.07 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Täytyy heti alkuun todeta, että olen edustaja Mustajärven kanssa useimmista asioista täysin samaa mieltä.

Jos käyttää mustaa huumoria, voi todeta, että tämä sopimus ja sopimusneuvottelu ovat olleet siinä mielessä tasapuolisia, että kukaan ei ole tyytyväinen tähän sopimukseen, sen sisältöön eikä oikein siihen prosessiinkaan. Vakavasti ottaen voi todeta, että tämä sisältö ei tyydytä alueen asukkaita, ei matkailuyrittäjiä — ei Suomen puolella, ei Norjan puolella, ei saamelaisia kummallakaan puolella — ja myös lappilaiset kansanedustajat ovat hyvin voimakkaasti yhdessä kritisoineet tämän sopimuksen sisältöä.

Arvoisa puhemies! Tenojoessa on Atlantin alueen suurin villilohikanta. Joesta on kalastettu vuosittain keskimäärin 130 tonnia lohta, mikä on suurin määrä missään joessa maailmassa. Viime vuosina saalismäärät ovat tosin hieman vähentyneet, mutta sitä, mikä on joen lohikanta ja sen tila todellisuudessa, minkä verran lohia sinne nousee, tätä määrää, on hankala todentaa, ja siitä on ristiriitaista tietoa ja tutkimusta. Sen takia pidän erittäin tärkeänä ja hyvänä sitä, että hallitus on myöntänyt määrärahan sille, että sinne jokeen tullaan nyt asentamaan kaikuluotainlaskurit, jotta saadaan oikeasti puolueetonta tietoa siitä, minkä verran niitä lohia nousee sinne jokeen.

Lohi on tuonut vuosikymmenten aikana myös merkittävän matkailijamäärän tuolle alueelle. Yksi tärkeä Utsjoen elinkeino on kalastusmatkailuun liittyvä matkailuelinkeino. Sekä Suomen että Norjan puolella paikallinen asutus on ollut pääosin saamelaisten asutusta. Utsjoki on ainoa suomalainen saamelaisenemmistöinen kunta. Kalastus perinteisillä pyydyksillä ja kalastustavoilla on aivan olennainen osa saamelaiskulttuuria.

Nyt Norjan kanssa neuvoteltu sopimus on ongelmallinen monessakin mielessä. Ensimmäinen ongelma liittyy siihen, että tämä sopimus merkittäväällä tavalla rajoittaa saamelaisten kalastusoikeutta perinteisillä pyydystavoilla. Jos me ajattelemme saamelaiskulttuuria, tässä salissa on viime vaalikaudella erityisesti mutta myös tällä vaalikaudella puhuttu saamelaisten oikeuksista ja heidän oikeuksiensa parantamisesta. On puhuttu pohjoismaisesta saamelaissopimuksesta, ILO-sopimuksesta, saamelaiskäräjälain uudistamisesta. Ja on tosi, että voidaanhan näitä lain pykäläiä uudistaa, mutta jos me tosiasiallisesti haluamme ylläpitää saamen kieltä ja kulttuuria ja turvata sen tulevaisuuden, niin ainoa tapa on huolehtia siitä, että perinteiset elinkeinot säilyvät elävinä ja alueella on mahdollisuus elää ja toimia niiden perinteisten elinkeinojen kautta. Niitä ovat — yksi niistä on perinteinen kalastus — poronhoito, saamelaiskäsityöt, metsästys ja niin edelleen. Jos nämä elinkeinot lakkaavat, niin silloin tämä kulttuuri on uhattuna, koska kieli ja kulttuuri kulkevat pitkälti näitten elinkeinojen mukana. Sen takia olen tästä erityisen huolissani, koska tämä sopimus rajoittaa kyllä paikallisten oikeuksia enemmän kuin olisi pakko lohikantojen ylläpidon turvaamiseksi.

Toinen asia, josta olen huolissani, on matkailuelinkeinon kehittyminen alueella. Siellä on useita yrittäjiä, jotka aivan aiheesta ovat hyvin huolissaan siitä, mitä tämä tulee käytän-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

nössä tarkoittamaan. On aivan selvää, että jos eduskunta tämän sopimuksen hyväksyy, jos tämä astuu voimaan Norjan ja Suomen välillä, niin kaikki ne toimenpiteet, joita pystytään tämän sopimuksen puitteissa tekemään, että matkailuyrityksille taataan toimintaedellytykset, pitää tehdä.

Kolmas asia, josta olen erittäin huolissani, on totta kai se Tenojoen lohikanta, tai ne lohikannat, niitähän on siellä kymmeniä eri kantoja. Se on selvää, että kukaan paikallinenkaan asukas ei halua, että pitkällä tähtäimellä ne Tenon lohikannat lähtisivät tuhoutumaan ja niitä kalastettaisiin niin, että ne ovat vaarassa. Se on täysin selvää. Paikalliset ihmiset elävät luonnossa ja luonnosta ja haluavat suojella sitä lohikantaa pitkällä tähtäimellä, pitää sen vahvana, niin että siellä on mahdollisuus elää, asua ja toimia myös elinkeinojen parissa.

Perustuslakivaliokunta käsitteli tätä sopimusta ja näki siinä kolmenlaisia asioita, jotka koskettavat valtiosääntöä, perustuslakia. Yksi on perustuslain omaisuudensuoja, 15 §, sitten on perustuslain 17 §, joka nimenomaan käsittelee saamelaisten oikeutta kulttuuriin, ja perustuslain 21 § käsittelee taas kaikkien vastuuta ympäristöstä, mistä johtuu tämä lohikantojen suojelu. Valiokunta totesi siinäkin lausunnossaan, jonka se antoi maa- ja metsätalousvaliokunnalle, että tämä sopimus on ongelmallinen näiden kaikkien kolmen perustuslain takaaman oikeuden kannalta. Ne ovat tietyllä tavalla myös keskenään ristiriidassa.

Valiokunnassa käytiin myös äänestys. Esitin itse, että tässä on ongelmia nimenomaan saamelaisten oikeuksien näkökulmasta niin paljon, että tämä tulisi käsitellä täällä kahden kolmasosan enemmistöllä. Valitettavasti äänestyksen hävisin, ja nyt olemme tässä tilanteessa. Se, mikä se keskeinen peruste oli minulla, oli se, että tässä sopimuksessa — vaikka lohta pitää suojella, kalastusta pitää rajoittaa — ne keinot olisi voitu valita myös niin, että ne olisi paremmin voitu yhteensovittaa saamelaisten oikeuksien ja paikallisen matkailukalastuksenkin kanssa. Siihen olisi ollut mahdollisuudet, ja sen takia tämä oli siinä määrin ongelmallinen, että mielestäni ja myös monien varteenotettavien asiantuntijoiden mielestä tämä olisi pitänyt panna kynnyksen taakse. Näin ei kuitenkaan käynyt, ja nyt eduskunnan, kun kyseessä on kansainvälinen sopimus, pitää joko hyväksyä tai hylätä tämä.

Me olemme hankalassa tilanteessa, koska tämä sisältö ei ole keskustan mieleen, tämä ei ole lappilaisten kansanedustajien mieleen, tämä ei ole myöskään hallituksen kanta, vaan tämä on se kanta, joka on syntynyt Norjan ja Suomen välisessä neuvottelussa. Kun Norjalta on kolmisenkymmentä lohijokea ja meillä on kolme lohijokea, joista kaksi on rajajokea, niistä merkittävin on Tenojoki, niin Norjan neuvotteluasetelmat ovat aivan eri kuin Suomen. Kun tämä joki — 60 kilometriä — lähtee, se virtaa ensinnä Norjan puolella ja sitten tulee vasta rajajokeksi. Tämäkin kertoo sen, mitkä ovat neuvotteluasetelmat. Tämä on erittäin surkea tilanne, että me joudumme tätä hyväksymään. Jos me olisimme saaneet päättää Suomessa tästä, tämä sisältö olisi aivan erilainen. Olemme nyt kuitenkin valitsemassa ru-ton ja koleran väliltä, hyväksyäkö vai hylätä, kun sisältöön ei voi vaikuttaa.

**17.16 Harry Wallin sd** (vastauspuheenvuoro): Niin, kun kuuntelin tässä tarkkaan edustaja Lohen mietintöjä, tulin kyllä sellaiseen tulokseen, että te vastustatte tätä sopimusta periaatteessa, ja kun asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa kaikki paikalliset asukkaat vastustivat, esittivät hylkyä, saamelaiset esittivät hylkyä, matkailuyrittäjät esittivät hylkyä, keskustan kansanedustajat eivät pidä tätä hyvänä, Lapin kansanedustajat pitävät tätä huonona, niin eikö tästä nyt tule selvä johtopäätös, että tämä pitää hylätä, niin kuin edustaja Mustajärvi on esittänyt ja minä olen häntä kannattanut, että pannaan hylky ja neuvotellaan

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

parempi, johonka ovat tyytyväisiä paikalliset asukkaat, saamelaiset, matkailuyrittäjät, siten keskustan kansanedustajat [Puhemies koputtaa] ja Lapin kansanedustajat?

**17.17 Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Wallin ymmärsi puheeni aivan oikein. En pidä tätä sopimusta missään määrin hyvänä, mutta se, mikä oli lopputulokseni kaiken tämän jälkeen, on se, että me olemme erittäin pahassa paikassa, koska on kansainvälinen sopimus, jossa osapuolena ovat Norja ja Suomi, tämä ei ole yksin meidän päätettävissämme. Jos me voisimme sisältöön vaikuttaa vielä, me vaikuttaisimme. Nyt on tilanne se, että jos tätä sopimusta ei hyväksytä, niin Norjan puolelta on annettu ymmärtää, että he irtisanovat nykyisen sopimuksen eivätkä lähde neuvottelemaan uudestaan, ja se tilanne, että meillä olisi sopimukseton tila joessa, jossa raja menee — ei mene keskelä jokea, vaan se menee joen syvimmissä kohdassa — ja joka on virtavesi, niin käytännössä soutaminen siinä joessa loppuisi. Tämäkään tilanne ei ole missään määrin hyvä. Silloin kyllä tilanne olisi äärimmäisen hankala. [Puhemies koputtaa] Tämä on se ongelma, missä me nyt olemme, kun tämä ei ole meidän käsissämme yksin vaan täällä on se Norja, joka on toisella puolella. Jos me voisimme päättää, me tietenkin sanoisimme, että muutetaan tämä paremmaksi, tämä on huono sisällöltään, niin kuin onkin.

**17.18 Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnassahan äänestettiin tästä asiasta, niin kuin edustaja Lohi totesi, mutta kun katsoo, jätettiinkö siitä perustuslakivaliokunnan kannasta, lausunnosta eriävää mielipidettä, niin jätettiin kyllä, mutta se oli yksin ruotsalaisten edustajan tekemä. Ainakin minä olen oppinut eduskuntaurani aikana sen, että jos jonkun asian kanssa on tosissaan, sitten valiokunnassa yritetään saada mietintö tai lausunto paremmaksi, muutettua sitä, tarpeen tullen äänestetään. Jos äänestyksessä ei pärjätä, niin sitten jätetään eriävä mielipide tai vastalause ja täysistunnossa toimitaan sitten sen mukaan. Eli on aika lailla mielenkiintoista se, että todetaan aivan yhdestä suusta, kuinka huono tämä esitys on, mutta annetaan kuva, ettei ole mitään muuta vaihtoehtoa. Minun vaihtoehtoni ratkesi jo viime elokuussa, kun kuuntelin paikallisia ihmisiä.

**17.19 Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi, että perustuslakivaliokunta äänesti tästä ja allekirjoittaneen esityksestä. Esitin, kuten kerroin, että tämän pitäisi olla niin sanotusti kynnyksen takana eli kahden kolmasosan hyväksymänä täällä eduskunnassa. Harmikseni se äänestys ei voittanut, 6—8 oli lopputulos. Sen jälkeen jos olisin jättänyt eriävän mielipiteen, se ei olisi tilannetta muuttanut miksikään. Se äänestys ratkaisi, mikä on perustuslakivaliokunnan lausunnon sisältö, ja olin harmissani siitä. Kun täällä nyt erityisesti vasemmistoliiton edustajat tästä käyttävät ihan hyviä puheenvuoroja sinänsä mutta osoittavat vähän toisia edustajia sormella, niin vasemmistoliitolla on valiokunnassa yksi edustaja, hän sattuu olemaan puheenjohtaja. Jos hän olisi tullut allekirjoittaneen taakse tässä, asia olisi ratkennut puheenjohtajan äänellä sen päätöksen eduksi. [Antero Laukkanen: Vai niin, tämä oli tärkeä tieto!]

**17.20 Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Olin lauantain ja sunnuntain Utsjoella. Oli muuten mielenkiintoista kuunnella utsjokelaisten keskustelua asiasta. Siellä muuten nousivat desibelit aika korkealle, siellä oli porukkaa yli puoluerajojen ja tunnelma oli todella kiivas. Ihmisillä oli hätä. Se oli todella hätä, että miten me tästä eteenpäin sel-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

viämme näitten asioitten kanssa. Ihmiset olivat kokeneet jääneensä todella yksin, olivat kokeneet, että meitä ei ole kuultu. Saamelaisen oikeuksia on poljettu todella pahasti. Siinä keskusteltiin todella monta monituista tuntia niiden kahden päivän aikana. Kiitos niistä kaikista viesteistä ja kommenteista ja eväistä, mitkä te annoitte minulle tänne matkaan. [Harry Wallin: Äänestäkää "ei", niin sillä menee perille se viesti!]

Nyt sitten siellä kuitenkin ymmärrettiin ja myöskin hyvin tuotiin esille se, että jonkun verran on tarve rajoittaa, jotta tämä lohikanta saadaan pidettyä hyvänä jatkossakin. Mutta tutkimukseen ei luotettu ollenkaan, ja mitä minäkin olen saanut nyt tutkimusmateriaalia, johon tämä esitys pohjautuu, niin en minä luota siihen tutkimukseen, jonka pohjalta tämä on tehty. Siksi onkin todella tärkeää, että tutkimustyöt saadaan jatkossa asianmukaisesti liikkeelle mahdollisimman pikaisesti.

Kesä on kohta, ja kukaan ei tiedä vielä, millä tavalla ensi kesänä myydään luvat. Jos me nyt jotakin päätämme tämän kanssa, niin tällä alkaa olemaan todella kiire, sillä Utsjoella pitää selvittää ensi kesäkin, ja kesä on kuitenkin niin tärkeä aika Utsjoen kunnalle.

Jotain onneksi saatiin jo viime syksynä ennen kuin tätä sopimusta tässä muodossa Norjan kanssa hyväksyttiin, saatiin jonkun verran positiivista aikaiseksi. Pitää pikkusen yrittää hakea niitä positiivisia asioita. Positiivisia asioita oli se, että siellä neuvotteluissa norjalaisethan pyrkivät siihen, että lohen kuolevuusprosenttia vähennetään 50 prosenttia. Suomi oli sitä mieltä, että 30 prosenttia riittää, ja onneksi saatiin 30 prosenttia, ettei sitä kuolevuutta ihan niin hirveästi vähennetä. Onneksi se Nuorgam—Tana—välinen osuus eli Norjan puoli saatiin myöskin tähän sopimukseen mukaan ja saatiin tekstiin matkaan sellainen osio, että Norjan puolella ei saa olla yhtään heikommat säädökset kuin on Suomen puolella. Tosin, jos minä olen ymmärtänyt puheista oikein, 80 prosenttia lohesta pyydetään Norjan puolella eli ennen kuin se on edes siinä Nuorgamin korkeudella.

Mutta jos — "mutta" ja "jos" — tämä sopimus nyt sitten eduskunnassa hyväksytään, niin olemme siinä tilanteessa, että jotakin on pakko alkaa todellakin tekemään ja pikaisesti. Jos olen yhtään ymmärtänyt oikein näitä papereita, jotka ovat supermonimutkaiset, niin tilanne on se, että ensi kesänä lohen kalastuskuolevuusprosentin väheneminen on huomattavasti suurempi kuin 30 prosenttia, koska ihme on, jos tämä esitys saadaan pelittämään suunnitelmien mukaisesti. Jos tai kun hyväksytään tämä viisivuotinen sopimus, niin meidän pitää muistaa kuitenkin, että sopimuksen liitteenä on kalastussääntö ja tämä kalastussääntö on taas sellainen, että sitä voidaan ja sitä tulee tarkastella vuosittain, ja kalastussäännössä ovat sitten mukana lähes kaikki ne ongelmakohdat, jotka keskusteluttavat. Ongelmakohdathan ovat juuri nämä kalastusajat, lupien määrät, lupien myymiset ja kalastusmenetelmät.

Mitä sitten pitää alkaa tekemään tästä eteenpäin? Ensimmäinen asia on se, että meidän pitää saada nämä tutkimusasiat heti liikkeelle elikkä että me saamme nämä kaikuluotaimet käyttöön heti, kun vedet sulavat, ja kaikki muutkin tutkimusasiat käyttöön. Ja sitten seurantaryhmä on asetettava heti. Utsjoella minulle annettiin kyllä terveiset siitä, että pitää huoli, että ne seurantaryhmät aloittavat työnsä heti ja että on koko ajan asianmukainen valvonta ja seuranta, että hommat lähtevät pelittämään toiminnassa. Ja mikä tämän seurantaryhmän rooli on — viimeistään vuoden päästä sen tulee käydä keskustelua sitten siitä, missä ollaan menossa. Siinä mukana pitää olla saamelaiset, aluevesioikeuksien ja kalastusoikeuksien omistajat ja nämä kaikki. Ja sitten on hallitusten välinen neuvottelu käytännössä vuosittain siitä, tarvitseeko tätä sääntöä millä tavalla muokata ja korjata, onko tämä sopi-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

muksen mukainen tavoite täytynyt vai onko se alittunut, mitä sille on tapahtunut. Elikkä tämän mukaan on toimittava.

Muita asioita sitten, mitä pitää pikaisesti tehdä, on se, että lupien myynti pitää saada järjestymään. Tällä hetkelläkään ei ole vielä tietoa, millä hullun lailla se supermonimutkainen, byrokraattinen lupien myynti saadaan järjestettyä, ja jos ei sitä pikaisesti saada hoidettua, niin ensi kesänä kalastusmatkailu on jo menetetty ja lupa- ja matkailutulot menetetty.

Sitten paikallisten, saamelaisten kalastusasiat: niistä on annettu ohjeistuksia, miten tehdään, mutta meidän täytyy myöskin auttaa niin, että ne paikalliset myöskin onnistuvat saamaan ne kalastusasiat liikkeelle edes sen verran kuin mihin tämä sopimus antaa mahdollisuuden.

Sitten on pidettävä huoli, että osakaskunnille, kalatalousalueille, ei saa muodostua kovia kustannuksia, sillä venerekisteriasioissa, valvonta-asioissa, lupienmyyntiasioissa, mitä kaikkia tähän liittyviä asioita onkin, on helposti käymässä niin, että osakaskunnille tulee huomattavasti suuremmat kustannukset kuin mitä ne tulevat mahdollisesti lupatuloja tämän kautta samaan, ja se ei saa tapahtua missään nimessä noin. Jos tämä lupamyynti ei ala pelittämään, niin kuin tällä hetkellä on pelättävissä, ja ongelmia tulee ensi kesänä, niin kyllä meillä täytyy olla joku valmius siihen, millä tavalla tilanne pystyttäisiin kesken kesäkin korjaamaan niin, että hommat varmasti onnistuisivat.

Muita asioita sitten, arvoisa puhemies:

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä oli se, että tämä Tenojoen korvauslaki on saatava toteutukseen. Se on 20 vuotta nytten pyörinyt, niin että kyllä se on nyt todellakin saatava hoidettua loppuun, ettei unohdu tämän asian hoitaminen.

Ja sitten kalastuslain 10 §:ssä on todella törkeästi ohitettu paikallisten oikeudet. Se oli jotain käsittämätöntä, miten semmoinen pykälä pystyttiin kalastuslakiin rakentamaan ilman, että paikalliset saivat edes tietää tai ymmärtää. Minäkään en ymmärtänyt, mitä siinä oli tapahtumassa. Siinä vietiin paikallisilta valtion virtavesistä — elikkä näistä sivupuroista, ojista, joista — kalastusoikeus kokonaan, ja niihin alueisiin nyt sitten valtio alkaa myymään lupia. Ne ovat täysin paikallisten oikeuksia. Vähintä, mitä me eduskuntana voimme tehdä, on korjata tämä kalastuslain 10 § hyvin pikaisesti. Sen me vähintään olemme velkaa utsjokelaisille, että me hoidamme tämän asian kuntoon.

Sitten Utsjoen kunnalta odotan ja toivon meille esitystä — mutta olemme mekin heidän kanssaan yhteistyössä — että laadittaisiin ja rakennettaisiin semmoinen selviytymissuunnitelma, miten Utsjoen kunta selviää tästä eteenpäin. Siellä on todella tärkeä, merkittävä lohenkalastusaika kesällä, mutta suurin osa vuodesta on matkailun osalta vielä hyödyntämättä. Muun muassa Norjan puolella on revontulimatkailu todella kovassa kasvussa. Myös Suomen puolella revontulimatkailu on kasvussa, mutta ei ollenkaan niin valtavassa määrin kuin Norjan puolella. Toivottavasti me saisimme Utsjoelle vaikka tämän revontulimatkailun ja muunkin talvimatkailun kehittymään, mutta lohen pitää olla kuitenkin jatkossa aina se matkailun kruunu, mitä Utsjoella on.

**17.29 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohi käytti täällä erittäin hyvän asiantuntijapuheenvuoron ja monelta puolelta tätä esitystä valaisevan puheen. Täytyy sanoa, että ei ole mikään mieluisa asia tämä kokonaisuus käsitellä. Tässä sopimuksessa on niin paljon huonoja asioita Suomen kannalta.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Asiat on sovittu valtioiden välillä. Eduskunnalla ei ole tähän muutosmahdollisuutta. Tämä on ota tai jätä -esitys, joten on kyettävä arvioimaan hyödyt ja haitat sekä tehtävä jonkinlainen kokonaisarviointi mielessään ensinnäkin Suomen edun kannalta, Tenojoen kannalta, saamelaisten kannalta ja lopulta jopa itse lohien kannalta. Tämä on monipuolinen kysymys. Sopimus on huono, mutta niin kuin täällä on käynyt ilmi, tämä on parempi kuin että ei olisi sopimusta ollenkaan. [Markus Mustajärvi: Kenen kannalta?] Tässä on, voi sanoa, lievästi sellainen tilanne, että Norja on ikään kuin niskan päällä tässä, ja tässä joutuu nyt käyttämään neuvottelutaitoja.

Jos oikein olen ymmärtänyt, tämä sopimus on viisivuotinen sopimus, ja se tarkoittaa sitä, että on välittömästi käynnistettävä uudet neuvottelut, jotta näitä monia asioita, jotka tässä ovat jääneet huomiotta ja jotka ovat Suomelle epäedullisia, tulisi parannettua. En tiedä, voi olla niin, että Norja ei ole valmis tämän pidemmälle tulemaan, mutta pitää yrittää. Jotenkin kokisin sen vastuuttomana, että tämä sopimus hylättäisiin, mutta kuuntelen täällä vielä minua viisaampien puhetta ja teen kokonaisharkintaa.

Kannatan myös täällä esille tullutta kalastuslain 10 §:n korjaamista välittömästi, niin pian kuin mahdollista, jotta nämä paikallisten oikeudet voidaan korjata.

Kannatan myös edustaja Karimäen lausumaa. Minusta siinä on kiteytettynä monia näitä kipukohtia, joiden kanssa menemme eteenpäin.

Täällä valiokunnan lausunnossa on hyvä kohta, jonka erityisesti haluan nostaa tässä esille. Se on sivulla 7 ja 3. kappale: "Valtion vuoden 2017 budjettiin on lisätty Luonnonvarakeskukselle ylimääräinen 490 000 euron määräraha kaikuluotainjärjestelmän testaamiseksi, kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi Tenon pääuomassa. Hyötyjen jakaantuessa kummallekin valtiolle valiokunta pitää tärkeänä myös norjalaisten osallistumista kaikuluotainjärjestelmän rahoittamiseen ja käyttöön. Valiokunta toteaa kuitenkin, ettei pääuoman kaikuluotauksen perusteella arvioidulla lohien kokonaismäärällä voida saada kanta-arvioita Tenon noin 30 erillisen lohikannan tilasta. Kaikuluotainarvioinnin lisäksi tarvitaan edelleen tiedot lohien saalismäärästä sekä saalisnäytteitä, joista määritellään kalojen geneettinen kanta. Myös sivujokien kaikuluotaukset ja videoseurannat sekä pienten sivujokien kutkalalaskennat ja muut populaatiokohtaiset seurannat on tehtävä jatkossakin. Yhdistämällä jokeen nousevien lohien kokonaismäärä sivujokikohtaisiin arvioihin voidaan arvioida paremmin myös niiden sivujokien lohimääriä, joissa ei jokikohtaista kantalaskentaa ole. Valiokunta pitää välttämättömänä, että uuden sopimuksen vaikutuksia Tenojoen lohikantoihin seurataan huolellisesti ja että tähän työhön varataan sekä Suomessa että Norjassa riittävät resurssit."

Toivon todella, että ne, joita tämä asia kaikkein eniten koskee, pitävät huolen siitä, että tässä lausunnossa olevat monet huolet ja esitetyt menetelmät otetaan todella aktiivisesti käyttöön. Tietysti uskon, että erityisesti pohjoisen kansanedustajat valvovat tätä ja pitävät huolta tästä asiasta ja tällä tavalla me saamme loppujen lopuksi pitkällä juoksulla käännettyä voitoksi tämän taistelun Tenojoesta.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Seuraavana edustaja Hassi. — Nyt totean tässä välissä, että arvioni on, että edustaja Lohi ei ole tässä yhteydessä jäävi puhumaan lohesta. [Naurua]

17.34 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoroa ensisijaisesti kannattaakseni edustaja Karimäen ehdotusta, mutta edustaja Laukkanen kerkesi sen jo

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

tehdä. Mutta ilmaisen näin myös tukeni ja kannatukseni edustaja Karimäen ponnelle, joka liittyy siihen, että perustuslakivaliokunta totesi sen ongelman, että saamelaisten perinteisten kalastusmuotojen käyttö sidotaan nyt tässä sopimuksessa ja kalastussäännössä asuinpaikkaan, vaikka perustuslaki sinänsä ei anna perustetta rajata asuinpaikan perusteella oikeutta oman kulttuurinsa harjoittamiseen, minkä perustuslakivaliokuntakin totesi ongelmaksi. Edustaja Karimäen esittämän lausuman ajatushan on se, että tämän sopimuksen käytännön soveltamista ja kalastussääntöä edelleen kehitettäessä pyritään tätä asiaa korjaamaan.

Haluaisin nyt tuoda esille sen, että voisin ymmärtää niitä, jotka haluavat hylätä tämän sopimuksen, jos hylkääminen tarkoittaisi sitä, että nykytilanne säilyy. Mutta kaiken todennäköisyyden mukaanhan hylkääminen ei tarkoittaisi nykytilanteen säilymistä, koska Norja on tehnyt hyvin selväksi sen, että jos Suomi hylkää tämän sopimuksen, Norja irtisanoo sen ensi vuoden kalastuskauteen mennessä, mikä tarkoittaisi sitä, että kesästä 18 alkaen kukaan Suomen kansalainen ei enää voisi koko joen leveydellä kalastaa ja saamelaisten perinteiset kalastusmuodot tulisivat saman tien kokonaan laittomiksi, koska niiden laillisuushan perustuu Suomen lainsäädännössä ainoastaan tähän Suomen ja Norjan väliseen sopimukseen.

**17.37 Mats Löfström r:** Arvoisa puhemies! Suomen ja Norjan välistä rajajokisopimusta ja muita Tenojoen kalastusta koskevia lakiehdotuksia on työstetty kauan. Nyt ehdotettu kalastussopimus rajoituksineen on pitkälti kompromissi, jossa kaikkien kalastajaryhmien kalastusta joudutaan rajoittamaan kalakantojen turvaamiseksi. Ongelma nyt neuvotellussa Tenojoki-sopimuksessa kuitenkin on, että sopimus heikentää merkittävällä tavalla saamelaisten oikeuksia suhteessa muuhun väestöön. On tärkeää, että Tenojoen lohikantoja suojellaan kalastusoikeuden rajoitusten myötä. Se kuitenkin heikentää merkittävästi saamelaisten mahdollisuuksia jatkaa kulttuurinsa kehittämistä, ja sopimus rajoittaa ennen kaikkea saamelaisten mahdollisuuksia perinteiseen kalastukseen Tenojoessa. Niin perustuslakivaliokunta kuin maa- ja metsätalousvaliokuntakin ovat todenneet, että rajajokisopimus loukkaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana. Tästä huolimatta lakiehdotus on etenevässä. Tämä ei ole hyväksyttävää.

Värderade talman! Jag är medveten om att det inte är riksfritt att förkasta fiskeavtalet för Tana älv. Ifall riksdagen beslutar förkasta avtalet kommer Norge sannolikt att säga upp det gällande avtalet före fiskesäsongen 2018.

De nu föreslagna fiskebegränsningarnas konsekvenser för samernas del utreddes dock inte i detalj under avtalsförhandlingarna. Därför anser jag att det är viktigt att säkerställa samernas rättigheter som ursprungsbefolkning bättre än vad det har gjorts i det nu framförhandlade avtalet. Därför anser jag och svenska riksdagsgruppen att det är nödvändigt att Finland inleder nya förhandlingar med Norge för att förhandla fram ett bättre fiskeavtal.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ruotsalainen eduskuntaryhmä ei kannata Suomen ja Norjan kalastussopimuksen hyväksymistä hallituksen esittämässä muodossa.

Kannatan edustaja Mustajärven vastalauseita.

**17.39 Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ensiksikin kiittääkseni niistä sadoista ja taas sadoista yhteydenotoista, joita maa- ja metsätalousvalio-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

kunnan jäsenenä olen tämän erittäin monimutkaisen ja moniulotteisen Tenojoen lohisopimusasian tiimoilta saanut.

Toiseksi ajattelin kommentoida edustaja Wallinin puhetta. Wallin on esittänyt tämän sopimuksen hylkäämistä viitaten siihen, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa moni kuultavista tahoista esitti tämän sopimuksen hylkäämistä. Wallin ei kuitenkaan sanonut, että nämä hylkäystä esittäneet tahot esittivät sitä osittain eri syistä eli ne eivät olleet tästä keskenään yksimielisiä. Ainakaan minulle ei missään vaiheessa syntynyt kuvaa siitä yksimielisyydestä, mitä tässä on ehkä saatettu antaa ymmärtää.

Ja koska asia on niin monivivahteinen ja virittynyt, esitän mielipiteeni hyvin suppeasti ja toivottavasti ilman tulkinnanvaraa. Katson sopimuksen olevan vajavaisuuksineenkin parempi kuin sopimukseton tila ja tällä viittaan siihen, miten Norja on ilmoittanut reagoivansa siihen, jos tämä sopimus nyt hylätään.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Edustaja Eestilä. — Anteeksi, edustaja Wallin, vastauspuheenvuoro.

**17.41 Harry Wallin sd** (vastauspuheenvuoro): Kun nimeni mainittiin, niin on hyvä vastata. — Siis totesin asiantuntijakuulemisesta: Kaikki paikalliset, sekä saamelaiset että muut paikalliset, esittivät hylkyä. Sen lisäksi Utsjoen kunta esitti hylkyä, siis kunnanhallituksen päätöksellä esitettiin hylkyä. Ainut, mikä oli eri pohjalta, oli ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien yhdistys tai liitto, mikä on, ja siellä Veikko Rintamäki, joka esitti sitä hylkyä muilta pohjin. He totesivat, että ulkopaikkakuntalaisten etuja ei ole riittävästi otettu huomioon. Mutta saamelaiset, paikkakuntalaiset, muut kiinteistönomistajat sekä sitten Utsjoen kunta olivat sitä mieltä, että tämä pitää ehdottomasti hylätä ja neuvotella uusiksi.

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Ja nyt edustaja Eestilä.

**17.42 Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä eduskunta on joskus vähän erikoinen paikka, kun täällä etenevät sellaiset asiat, joita kukaan ei kannata, ja täällä eivät etene sellaiset asiat, joita kaikki kannattavat. [Naurua]

Mutta vakavasti puhuen, arvoisa puhemies, minä pikkuisen otan takauman tuonne viime vaalikauden alkuun vuoteen 2012, eli silloinen maa- ja metsätalousvaliokunta alkoi käymään taistelua omaa hallitustaan vastaan, ja syynä oli Itämeren lohipolitiikka. Se oli aika raskas tie, siitä useita viikkoja käytiin keskusteluja, ja loppujen lopuksi maa- ja metsätalousvaliokunnan näkökanta voitti. Tänä päivänä, jos me katsomme Tornionjokeen nousevia lohia, määrä on moninkertainen verrattuna vuosikymmenen alkuun. Sitä en tiedä, kuinka paljon tämä uusi lohilinjaus, joka pienensi kiintiöitä merkittävästi, on ollut auttamassa tätä asiaa, mutta kyllä sillä suuri merkitys joka tapauksessa on ollut. Jokainen kalamies tietää ja ehkä muutkin tietävät, että mitä enemmän meillä on kutevia lohia, niin sen parempi lohikanta meillä on tulevaisuudessa.

No, tämä Itämeren lohikysymys on asia sinänsä. Itse asiassa ainut yhteinen asia, mikä sillä on Tenojoki-lohiongelman ja Tenojokea koskevan Suomen ja Norjan välisen valtiosopimuksen kanssa, on se, että me haluamme pelastaa lohia ja lohikantoja. Erityisesti sivujoien kutukantatavoite täytyy saada paremmaksi ja tietysti myös pääuoman. Sehän tässä on koko sopimuksen takana, että jotain pitää tehdä, ja ainakin itse luotan tutkijoihin, koska he ovat tutkineet norjalaisten kanssa pitkään lohikantoja. Siellä on selvä trendi, että nyt tällä

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

vuosikymmenellä varsinkin on menty alaspäin ja pitkäaikaisesti on menty alaspäin sen kaikkein arvokkaimman perimän eli kolmen neljän merivuoden lohien kanssa. Tämä on se syy, minkä takia nyt lähdetään tekemään valtiosopimusta, jota kukaan ei täällä kannata.

Mutta sen verran tähän problematiikkaan, että kyllähän meidän kansanedustajien täytyy käsitellä näitä asioita oikeudenmukaisesti ja tuoda kaikkien intressiryhmien näkemykset esille. Eivät ne suinkaan ole saamelaiden oikeudet ja paikallisten oikeudet, joita tässä valtiosopimuksessa käsitellään, vaan kyllähän meidän täytyy perustuslakia noudattaa siltäkin osin, että jokaisen omaisuus on turvattu ja ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Joten minä ymmärrän sen, että Tenon kiinteistönomistajat ry on voimakkaasti ottanut tämän matkan aikana kantaa, että heitä ei tyydytä tämä sopimus. Ei se kyllä tyydytä saamelaisia, ja ei se tyydytä välttämättä paikallisiakaan. Näissä olosuhteissa päättäjillä on ollut aika hankalaa tehdä sellainen sopimus ja kompromissi, mitä tämä valtiosopimus edustaa, koska siellä taustalla on viisi perustuslaillista oikeutta ja koska aina, kun yhdelle annat ikään kuin enemmän perustuslaillista oikeutta, vähennät toiselta. Tämä on se tosiasia, ja emme me kansanedustajat voi tosiasioita paeta ja asettua puheissa milloin kenenkin kannalle.

Sen verran totean tästä valtiosopimuksen valmistelusta, koska tiedän, että Utsjoellakin tätä lähetystä seurataan, että kukaan meistä poliitikoista ei ole vaikuttanut siihen, että esimerkiksi ulkopaikkakuntalaisille annetaan lupakiintiöstä enintään 30 prosenttia. Se on annettu suure, ja se on tullut, ja kukaan meistä ei ole ollut rukkaamassa tätä. Nyt me vain olemme siinä tilanteessa, että hylätäänkö tämä sopimus vai eikö sitä hylätä. Kun tämmöinen valtiosopimus yksityiskohtineen tuodaan tänne tällä tavalla, ei maa- ja metsätalousvaliokunta ole voinut millään tavalla vaikuttaa näihin keskeisiin asioihin, kuten monenako päivänä viikossa kulutetaan tai pidetään verkkoja. Ne ovat tulleet meille Suomen ja Norjan välisen neuvottelun kautta.

Mutta yhdyin siinä kyllä edustaja Mustajärven näkemykseen, että itseänikin harmittaa, että tämä on nostattanut tunteita ja tässä on pistetty ihmisiä ja ihmisryhmiä vastakkain, ja se ei ole koskaan hyvä lähtökohta, koska kuitenkin meidän tarkoituksemme on tehdä Tenojoesta entistä parempi. Minulla on se käsitys, että jos me jaksamme kuitenkin 5–10 vuotta odottaa, niin siellä tulee olemaan enemmän lohia, mikäli me pidämme näistä sopimuksista kiinni. Toisaalta me emme koskaan tiedä, mitä siellä merellä tapahtuu, koska meriolosuhteet ja se biosfääri, mikä siellä on, voivat muuttua ja se vaikuttaa sitten jokeen nouseviin lohiin, mutta sille ei tämä eduskunta eivätkä norjalaiset eivätkä suomalaiset voi mitään. Mutta se on kuitenkin minun mielestäni täysin selviö, että kyllä meidän täytyy diplomaattisesti pyrkiä Norjan kanssa hoitamaan tämä rajajokisopimus ja lohikantojen suuruus ja kaikki kalastukseen liittyvät tekijät, koska 60 kilometriä on Norjan puolella tätä Tenojokea ja he sitten kuitenkin ovat se ensimmäinen kansa, joka kalastaa joko enemmän tai kalastaa vähemmän. Siinä suhteessa itse kannatan tätä rajajokisopimusta, eli se on ainut mahdollisuus yhdessä norjalaisten kanssa hoitaa tämä kysymys.

Mutta sen verran minua kyllä huolestuttaa, niin kuin täälläkin nousi esille, että suurin kärsijä tässä tulee olemaan — jo nyt me sen tiedämme — matkailuyrittäjät. En nyt käyttäisi sanaa "katastrofi", mutta ensi kesä tulee olemaan erittäin sekava, ja sen takia se on sekava, koska tälläkään hetkellä kukaan meistä ei tiedä, miten tämä luvanmyynti tullaan järjestämään, koska siellä on nyt ensimmäistä kertaa poolit ja sitten luvan hinnat muuttuvat ja ne asetuksella säädetään, eli tämä tekee tästä ongelmallisen sekä matkailuyrittäjien että myös turistien kannalta. Kukaan meistä ei nyt kavereitten kanssa tiedä, pystyykö sinne neljä saa-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

maan luvat ensimmäisellä viikolla heinäkuusta ja voidaanko, saadaanko ja mihin pooliin, eli nämä ovat kaikki epäselviä, ja se ei välttämättä ole kenenkään etu.

Yksi asia, mikä meidän täytyy ratkaista, tai mikä on lähinnä valtioneuvoston asia ratkaista asetuksella, on se, miten tullaan käsittelemään Metsähallituksen sivujokiin myytäviä lupia ja sitä määrää. Ainakin itselläni on se käsitys, kun tässä on 30 prosenttia nyt vähennetty pääuoman kalastusta, että meidän täytyy samalla tavalla käsitellä myös Metsähallitusta eli sen pitää olla synkronissa näitten rajoitteitten kanssa. Kun on pienennetty pääuomassa, niin myös sivujoissa pitää Metsähallituksen myynnin olla erittäin maltillista, ja niissä joissa, joissa tämä kutukantatavoite on karannut pahasti alakanttiin, pitää olla rauhoitus päällä, ja näinhän siellä on tehtykin. Itse kyllä luotan hyvin pitkälle paikallisiin asukkaisiin ja pitkäaikaisiin kalastajiin. He tietävät, mitä täällä tapahtuu, ja he ovat hyvin perillä, ja siinä mielessä on hyvä, että tämä paikallinen seurantaryhmä on nyt sitten perustettu. Mikäli eduskunta tämän sopimuksen hyväksyy, me arvioimme ensimmäisen kerran nähtävästi kolmen vuoden kuluttua, missä mennään. Toki siellä on lausekkeet, että aina sitä arvioidaan ja katsotaan kalakantoja, ja jos näyttää, että mennään huonompaan suuntaan, niin sitten ryhdytään vielä uusiin toimenpiteisiin.

Kyllä minä itse olisin sitä mieltä, että kun näyttää siltä, että tämä sopimus hyväksytään, niin kyllä me nyt yritämme kuitenkin siellä Lapissakin elää sovussa ja eri intressiryhmien kanssa nähdä tämän yhteisen tulevaisuuden, sillä eivät kyllä matkailuyrittäjät eivätkä ketkään voita, jos me jatkuvasti riitelemme keskenämme ja syyttelemme toinen toistamme. Vaikka tämä esitys nyt on sellainen, että kukaan ei tätä kannata, niin ilmeisesti eduskunta tämän hyväksyy, jos minä olen oikein tulkinut, ja oman tiedon mukaan Norja tulee tekemään vastaavan päätöksen ensi tiistaina eli viikon kuluttua, ja sitä me emme edes tiedä, mitä Norja sitten tällä sopimuksella tulee tekemään. Molempien valtioidenhan tämä pitää hyväksyä.

**17.49 Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Myllykosken tekemää lausumaesitystä, joka on jaettu pöydille ja jonka mukaan "eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa neuvotteluita saamelaiden kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen sekä paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamiseksi". Se lausuma velvoittaa myös tulevan asetuksen valmistelua niin, että turistien matkailukalastuskiintiö ei uhkaa lohta ja paikallisten oikeuksia, ja pakottaa myös arvioimaan sen, mikä on sivujokien kaupallisen pyynnin suhde paikallisten ihmisten oikeuksiin.

Teen myös esityksen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön vastalauseen mukaisesti lausumaesityksestä, joka on asiakirjassa.

Mutta sitten vielä, arvoisa puhemies: Tässä toistuu nyt samanlainen toimintatapa kuin Metsähallituksen metsätaloustoiminnan yhtiöittämisessä. Ihmettelin, miten kolme niin suurta hallituspuoluetta ja eduskuntaryhmää mahtuivat olemattoman EU-pykälän taakse piiloon. Tässä mennään nyt perustuslakivaliokunnan taakse ja sen mietinnön taakse.

Perustuslakivaliokunta kuitenkin arvioi hallituksen esityksiä ja valtiosopimuksia suhteessa perustuslakiin ja sitä, miten niitä tulee juoksuttaa eteenpäin. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä ei edellytetty sitä, että tämä hallituksen esitys pitää hyväksyä. Päinvastoin, poliittinen ratkaisu tehdään täällä salissa. Jos on niin hankalaa hallituspuolueille ja hallituspuolueitten eduskuntaryhmien edustajille noudattaa omantunnon ääntä, niin minä voin kyllä opastaa, kuinka sitä punaista nappia painetaan, (Naurua) sen verran minä olen sitä harjoitellut.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

17.51 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Se on hyvä, että silloin kun apua tarvitaan, se on lähellä. Minä luotan tässä asiassa edustaja Mustajärven opastukseen äänestyskäyttäytymisen suhteen. [Jukka Gustafsson: Kaikki me luotamme edustaja Mustajärven tässä asiassa!] Samalla kannatan edustaja Mustajärven tekemää esitystä mietinnön vastalauseessa olevasta lausumasta. Eli kannatan sitä Mustajärven tekemää esitystä.

17.52 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että edustaja Eesilä käytti erittäin hyvän puheenvuoron myös tästä kokonaisuudesta. Erityisesti on helppo jakaa se huoli kalastusmatkailun tulevan kesän tilanteesta.

Kun katsoo nyt tästä asiasta tehtyjä lausumaehdotuksia, niin edustaja Karimäki on tehnyt minusta aika hyvän lausumaehdotuksen kyllä. Tässä on vain yksi ongelma: kun tässä viitataan siihen, että pitäisi osoittaa saamelaisille erillinen kalastuskiintiö, niin meidän on hankala tietää, keitä ne saamelaiset ovat. Saamelaiskäräjien vaaliluettelo ei kerro, keitä saamelaiset ovat, ja vaikka se kertoisikin, se ei ole julkinen asiakirja, josta me sen näkisimme. Mutta läheskään kaikki saamelaiset eivät ole edes päässeet sinne vaaliluetteloon, ja sen takia tämä on ongelmallinen, mutta ajatus tässä on hirveän hyvä.

Sitten täällä on edustaja Myllykosken lausumaehdotus, joka lähtee siitä, että "eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa neuvotteluita saamelaisten kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen sekä paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamiseksi". Minusta tässä ajatus on erittäin hyvä. Nyt pitää tehdä tämän sopimuksen puitteissa ja sen jälkeen kaikki, mitä me voimme kotimaassa tehdä, että saamelaisten perinnekalastus voisi jatkua ja sitä tilannetta voitaisiin parantaa. Kun puhutaan elinvoimaisuuden turvaamisesta paikallisyhteisössä, niin kyllä tässä minusta on aivan olennaisessa osassa se, että me pystymme turvaamaan matkailuelinkeinon edellytykset siellä Tenojokivarressa Utsjoella.

Haluan, puhemies, tähän loppuun vielä todeta, että pääosa tuosta lohikannasta, joka nousee kutemaan Tenojokeen, kalastetaan merialueella ja sitähan ei sääntele tämä sopimus vaan EU:n yhteinen kalastuspolitiikka. Tämäkin on yksi ongelmakysymys tässä.

17.54 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! On mukava, että voi kerrankin olla samaa mieltä edustaja Myllykosken kanssa, kun hän ehdottaa lausumaa. "Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa neuvotteluita saamelaisten kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen sekä paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamiseksi." Hyvä tämä.

Mutta me tarvitsemme myös paljon muita saamelaisuuden kehittämiseen liittyviä asioita jatkossa huomioitavaksi.

Utsjoen hätä on nytten täällä kuultu, keskusteltu. Mutta Utsjoen hädästä kertoo varmaan paljon myöskin se — sattumalta olen viime päivinä palannut Utsjoelta — että Metsähallituksen luontotupa paloi ja Metsähallituksen toinenkin rakennus paloi seuraavana päivänä. Nämä ovat vakavia merkkejä siitä, että jotkut ovat valmiita toimimaan mahdollisesti jopa ääritoitinnallisella tavalla. Tämä ei ole koskaan tietenkään suotavaa eikä hyväksyttävää. Mutta ilman näitäkin vihjeitä me varmasti nyt kuulemme ja tiedämme sen, että Utsjoen osalta on tehtävä toimenpiteitä ja autettava erityisesti Saamen kulttuuria siellä heidän osaltansa.

Mitä muuta tämä auttaminen voisi olla, niin onhan se, että me saamme nämä perinnekalastusmenetelmät, koska siinä on saamen kieleen liittyviä asioita hyvin paljon. Kalastus ja saamen kieli liittyvät hyvin paljon toisiinsa.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Mitä muita saamelaisia asioita sitten on, mitä viime aikoina on loukattu saamelaisten osalta? Jo äsken mainitsemani kalastuslain 10 §, mutta siellä on monia muitakin kulttuuriin liittyviä asioita, mistä me varmasti joudumme lähiaikoina keskustelemaan ja miettimään muutenkin, miten voisimme auttaa heitä näissä asioissa eteenpäin.

**17.56 Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Oli hauska kuulla, että edustaja Lohi piti edustaja Karimäen ehdottamaa pontta aika hyvänä, eli toivon, että edustaja Lohi ja moni muu harkitsee sen tukemista huomisen äänestyksessä. Mutta kun hän mainitsi tämän saamelaisten erillisen kalastuskiintiön, siihen liittyvät vaikeudet, niin haluaisin painottaa, että tässä edustaja Karimäen ponnassa sanotaan, että on turvattava saamelaisten oikeudet harjoittaa perinteisiä kalastusmuotoja asuinpaikasta riippumatta esimerkiksi osoittamalla saamelaisille erillinen kalastuskiintiö. Tässä ei siis suljeta ollenkaan pois sitä, että keksitään joitakin parempia tapoja.

Kun toissa viikolla eduskunnassa kävi saamelaisten delegaatio keskustelemassa tästä asiasta, kysyin, mitä he itse ajattelevat siitä, että osoitettaisiin tällainen nimenomainen kiintiö saamelaisille tämän perinteisen kalastuksen harjoittamiseen. He pitivät sitä periaatteessa ihan toteuttamiskelpoisena, totesivat, että sitä samaahan nämä vanhat siidat, lapinkylät, tekivät. Eli uskoisin, että sekin on mahdollisuuksien rajoissa toteuttaa, jos oikeasti tahtoa löytyy. Tunnen hyvin tämän asian, että esimerkiksi saamelaiskäräjien vaaliluettelo ei ole julkinen asiakirja. Mielestäni ei kuitenkaan ole mahdotonta menetellä esimerkiksi sillä tavalla, että ihminen, joka haluaa päästä tällaisesta kiintiöstä, jos semmoinen perustetaan, osalliseksi, voi sitten itse vapaaehtoisesti ottaa hakemukseen liitteeksi todistuksen siitä, että on saamelaiskäräjien vaaliluettelossa. [Puhemies koputtaa] Nämä nyt ovat vain esimerkkejä mahdollisuuksista, joita uskon olevan paljon muitakin.

**17.58 Harry Wallin sd:** Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Lohi piti erittäin tärkeän puheenvuoron koskien edustaja Karimäen lausumaa. Viime kaudella perustuslakivaliokunnassa olimme yhtä aikaa, ja siellä oli pitkä käsittely saamelaiskäräjälain uudistamisesta. Se päättyi sillä lailla, että ministeri Henriksson veti esityksensä pois, koska oli mahdotonta määritellä, kuka on saamelainen. Tässä Karimäen lausumassa tarkoitetaan hyvää, mutta todellisuudessa sitä ei voi toteuttaa, kuten edustaja Lohi totesi. Eivät ainakaan sosiaalidemokraatit lähde sitä tukemaan.

**17.59 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä valiokunnan lausunnossa todetaan, että valiokunta korostaa, että sopimukseen liittyvä kalastussääntö on voimassa aluksi viiden vuoden määräajan, ja sitten kerrotaan, että pitää tehdä arviointi kolmen vuoden sisällä. Onhan tässä se mahdollisuus, että jos tämä sopimus on ihan mahdoton käytännössä, niin tämä myös sanotaan irti yksipuolisesti ja käynnistetään uudet neuvottelut. Se on tässä mahdollista.

**17.59 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä tähän lausumaan todeta sen, että tämä ajatus tässä edustaja Karimäen lausumaehdotuksessa on hyvä, mutta kyllä se vain on niin, että meidän on hirveän hankala lähteä määrittelemään, kuka on saamelainen, ja sitä kautta hakea tavallaan sitä kohtelua. Ei minusta sekään ole toimivaa, että se riittäisi sitten, saisi jonkun kalastusoikeuden, jos antaa todistuksen, että on saamelaiskäräjien vaaliluette-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

lossa, koska eivät sinne läheskään kaikki ole hakeutuneetkaan, jotka täyttäsivät kriteerit ja pääsisivät.

Tässä on yritetty nyt sitten lähestyä tätä sitä kautta, että on annettu nimenomaan sille paikalliselle väestölle erityinen ja erilainen asema kuin muille tahoille, vaikkapa kiinteistönomistajille, mikä toisaalta on vähän ongelma — siinä tullaan myös omistusoikeuden rajoja kyllä koettelemaan — mutta sillä on taas se tarkoitus, että paikallisten asukkaiden suosimisen kautta pyritäisiin tavallaan ratkaisemaan tämä saamelaiskysymys. Kun tätä perustuslakivaliokunnassa käsiteltiin, niin tämä oli tässä hallituksen esityksessäkin ja neuvotteluissa taustalla, mitä on ratkottu. Mutta tämä ei ole todellakaan täydellinen. Ne saamelaiset, jotka eivät asu Utsjoella, eivät pysty sitä perinteistä kalastusta harjoittamaan näitten paikallisten oikeuksien kautta. Tämä on ongelma tässä. Ja toisaalta sitten ongelma on sekin, että tällä sopimuksella merkittävästi lähdetään rajoittamaan niitä pyyntivälineitä ja -ajkoja ja niin edelleen, kalastusta, joka tähän liittyy.

Eli kyllä tässä on paljon ongelmaa, ja sen takia valitettavasti, vaikka ajatus on hyvä, ei tätä Karimäen lausumaa pysty kannattamaan. Myllykosken lausuma sen sijaan on hyvä. Ja neuvotteluja pitää jatkaa sen eteen, että voitaisiin ottaa huomioon paikallisten, myös yhteisön elinvoimaisuus paremmin.

**18.01 Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Kun tällä hetkellä tämä alueen ulkopuolella asuvien perinteisten kalastusmuotojen käyttöoikeus perustuu siihen, että on peritty kalastusoikeus, niin mielestäni tämä on myös yksi mahdollisuus, josta voitaisiin lähestyä sitten sitä, millä tavalla määritellään se, ketkä alueen ulkopuoliset ihmiset ovat oikeutettuja näiden perinnekalastusmenetelmien käyttöön, kun toivottavasti tämän sopimuksen jatkotyötä, myöskin sen kalastussäännön kehittämistä tehdään siltä pohjalta, että pyritään turvaamaan saamelaisten oikeudet oman kulttuurinsa harjoittamiseen sillä lailla kuin perustuslaki sanoo eli siten, että asuinpaikka ei ole se asia, johon on sidottu oman kulttuurin harjoittamisen oikeus. Uskon, että tähän löytyy ratkaisu, jos sitä tahtoa on, vaikka en mitenkään sitä halua vähätellä, mitä vaikeuksia tähän liittyy.

**18.03 Markku Eestilä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani haluan kiittää maa- ja metsätalousvaliokunnassa olevia kansanedustajia, että he tekivät erittäin paljon töitä tämän asian kanssa ja kuulivat kymmeniä asiantuntijoita ja tutkijoita. Haluan myös kiittää meidän neuvosta, joka teki erittäin hyvän pohjan tähän mietintöön.

Omalta osaltani lopuksi haluan todeta, että niistä tahoista, jotka meihin kansanedustajiin olivat yhteydessä joko omistajina, oikeudenomistajina, paikallisina ihmisinä tai saamelaisina, kukaan ei ollut tyytyväinen missään vaiheessa tähän mietintöön eikä näihin rajajo- kisuopimuksen linjauksiin. Siinä mielessä meillä oikeastaan oli mietintöä tehtäessä vain yksi päämäärä: meidän täytyy pyrkiä tekemään sellainen kompromissi, joka yleensä on edes jollakin tavalla hyväksyttävissä. Mutta minä korostan sitä, että kaikki tahot, jotka meihin olivat yhteydessä, halusivat, että tämä sopimus ei tule voimaan. Kukaan ei ollut tyytyväinen.

**18.04 Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hassin kanssa olen kyllä siitä samaa mieltä, että tavallaan yksi tie ratkaista tätä ulkopaikkakuntalaisten saamelaisten ongelmaa on se, että olisi otettu huomioon paremmin — ja jatkossa pitäisi ottaa paremmin huomioon — se, jos ne kalastusoikeudet ovat tulleet perintönä. Nyt tämä on erittäin ongelmal-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

linen myös näitten saamelaisten kannalta, jotka ovat perineet niitä kalastusoikeuksia mutta ovat joutuneet syystä tai toisesta muuttamaan sieltä alueelta ulkopuolelle. Ja nyt tässä käy itse asiassa niin, että jos joku muuttaa vaikkapa Euroopan unionin sisältä ulkomailta Ranskasta asumaan sinne paikkakunnalle, saa kotipaikkaoikeuden, niin hänen asemansa on paljon parempi kuin sellaisen asema, joka on lähtöisin sieltä alueelta ja perinyt kalastusoikeuksia kiinteistön omistajana ja niin edelleen.

Täällä on myös, täytyy tunnustaa, kyllä sekin ongelma, että jos omistat sieltä rannasta pienen kiinteistön, kun ne oikeudet on jyvitetty, niin kuinka monta päivää saat kalastusoikeutta. Jos sinulla on alle parin tuhannen euron kiinteistö, niin käytännössä tämä esitys vie sen kalastusoikeuden, joka on osa omistusoikeutta, ihan nolleen. Jos saat yhden päivän kaudessa kalastusoikeutta ja sattuu olemaan myrskyinen tai sateinen päivä, että et pysty sitä käyttämään, niin siinä se meni.

Tässä sopimuksessa on monta piirrettä, jotka ovat ongelmallisia. Näitä kaikkia käsittelee myös perustuslakivaliokunta ja totesi, että nämä oikeudet ovat tässä nyt ristiriidassa keskenään: saamelaisten oikeudet, omistusoikeus, johon tulee tämä oikeus kalastaa, ja myös siten ympäristönsuojelu, perustuslain 21 §, joka lähtee siitä, että kaikilla on oikeus puhtaan ympäristöön. Ja sieltä tulee tämä kalakantojen suojelu. Nämä kaikki ovat nyt hienosti sanottuna kollisiotilanteessa, ja pitää yrittää ratkaista jonkunlainen kompromissi. Siinä nyt ei parhaalla tavalla ole valitettavasti onnistuttu.

**18.06 Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Kun näiden saamelaisten kanssa olen ollut erittäin paljon tekemisissä, niin olen saanut jatkuvasti terveisinä sen, että saamelaisten oikeudet tulee turvata, saamelaisten oikeuksia ollaan nytten hävittämässä. Sitten minä olen kysynyt: mitä tarkoittavat nämä saamelaisten oikeudet — mitä tarkoittavat saamelaisten oikeudet? Loppujen lopuksi hyvin harva on osannut sanoa sitä auki, mitä niillä tarkoitetaan. Elikkä siinä on kyse kuitenkin aika monimutkaisesta, isommasta käsitteestä, ja ongelma on ehkä ollutkin silloin, kun tätä sopimusta ja säädöksiä on rakennettu ja yritetty laittaa kasaan: ei olla osattu sanoa, mitä ovat ne saamelaisten oikeudet.

Kyllä minä toivon ja pyydän, että löytyisi nytten auttamistahoa tai jotakin tahoa, joka osaisi tarkemmin kirjoittaa, mitä tarkoittavat ne saamelaisten oikeudet. Juuri tässä edellä oli puhe siitä, miten jatkossa turvattaisiin nämä saamelaisten oikeudet muun muassa tämän Teno-sopimuksen osalta siinä vaiheessa, kun aletaan korjaamaan muun muassa näitä säädöksiä. Siinä vaiheessa meillä olisi käytössä semmoinen listaus, teksti, mitä tarkoittavat nämä saamelaisten oikeudet.

Vielä lopuksi haluan itse sanoa taas, että toivottavasti me saamme nämä hommat nytten rullaamaan ja pyörimään niin, että minä pääsisin ensi kesänäkin sitten maistamaan, mille se Tenojoesta saatu lohi maistuu.

**18.07 Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että edustaja Eestilä puki sanoiksi sen, mitä tässä on ollut. Ja kun näitten oikeuksien sisälle mennään, niin onneksi valiokunta mietinnössään toi esille sen, että Maanmittaushallituksen on nyt saatava riittävät resurssit viedä loppuun näitten meidän maanmittausasioiden osalta. Kun, oliko, vuodesta 72 näitä on tehty, niin onhan tämä näihin omistuksiin liittyvä oikeuksien kansalaisille saattaminen niille kuuluvaan muotoon ollut kyllä valtionhallinnon taholta poikkeuksellisen huonoa asiointien hoitamista. Mutta onneksi valiokunta otti tämänkin mie-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

tinnön esille, ja toivotaan, että edustaja Wallin siellä jaostossa sitten valtion pussinnyörejä helpottaa, että tämä asia saadaan päiväjärjestyksestä pois.

Ja varmaan ensi viikolla saamme taas näitä omistusoikeuksia — keille niitä kuuluu ja minkälaisia — Hossan kansallispuiston äärellä sitten pohtia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 10. Työeläkeindeksin palauttaminen takaisin palkkatasoindeksiksi

Kansalaisaloite KAA 4/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2017 vp

*Toinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Nyt voidaan päättää mahdollisista lausumista.

*Keskustelu*

**18.09 Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Keskustelu taitetun indeksin ympärillä sen poistamiseen tähtäävän kansalaisaloitteen myötä on käynyt kuumana paitsi eläkeläisten keskuudessa myös muutoin, myös tämän talon seinien sisäpuolella.

Kun valiokunta antoi aloitteesta hylkäävän mietinnön, esitin viime viikolla käsittelyn pohjaksi niin sanottua puoliväli-indeksiä, jota myös useat valiokuntaan tulleet asiantuntijalausunnat ovat nostaneet esiin ja pitäneet oikeudenmukaisena. Muun muassa vakuutusalan asiantuntijat — vakuutusmatemaatikko, sosiaaliturvapolitiikan dosentti ja yhteiskuntatieteiden tohtori Olli Pusa ja sosiaali- ja terveysministeriön ylijohtajana, sen vakuutusosaston päällikkönä toiminut tilastotieteen professori Tarmo Pukkila — ovat esittäneet puoliväli-indeksiä toimivana vaihtoehtona myös pitkällä aikavälillä. Valitettavasti tämäkään ei saanut tässä talossa kannatusta. Pelkkien puheiden sijaan olisi tarvittu toimia.

Arvot ja asenteet vaikuttavat hyvin pitkälti siihen, miten asioita käsittelemme ja mitä pyrimme viemään eteenpäin. Ennen eduskuntavaaleja ja sen jälkeen olen usein puhunut, että asiakas, potilas, on saatava takaisin keskiöön. Lääkärin on hoidettava enemmän potilasta kuin näyttöruutua tai tilastointia. Eurot on ensisijaisesti suunnattava asiakkaisiin ja riittävään henkilökuntaan eikä järjestelmiin. Eläkeläisiin ja järjestelmään, eläkerahastoihin liittyen näyttää valitettavasti olevan niin, että keskiössä on järjestelmä ja eläkerahastot, jotka ovat valitettavasti monille kuin pyhä lehmä, mihin ei saa koskea. Samanaikaisesti itse ihmiset — eläkeläiset, nykyiset ja tulevat eläkeläiset — ovat jääneet kaikista kauniista puheista huolimatta aivan sivurooliin. Kyse on siis isosta joukosta ihmisiä, jotka ovat pitkälti rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin ja joille olemme ja tulemme aina olemaan paljosta velkaa.

Tällä hallituskaudella on tehty monia toimenpiteitä, jotka ovat kohdistuneet kaikista heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin, pienituloisiin eläkeläisiin. Tiukasta taloustilanteesta huolimatta eläkeläisiä ei pidä laittaa maksumiehiksi. Eläkeläisten toimeentulo on varmistettava, ja erityisesti kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten toimeentulon edellytyksiä

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

on parannettava. Eläketurvakeskuksen tilastoista käy ilmi, että lähes kolmasosa eläkkeensaajista, yhteensä 430 000 ihmistä, on tipahtanut alle virallisen köyhyysrajan Suomessa. Euroopan unionin määrittämä köyhyysraja Suomessa on yksineläjällä 1 190 euroa ja kahden aikuisen taloudessa 1 785 euroa per kuukausi. Suomen sosiaali ja terveys ry:n eli SOSTEn laskelmien mukaan 5 000 uutta henkilöä putoaa säästö päätösten seurauksena köyhyysrajan alapuolelle ja samalla suuri joukko tipahtaa köyhyysrajan tuntumaan.

Pienituloisimpia ovat erityisesti iäkkäät ja yksinasuvat naiset. Miesten työeläkkeet ovat keskimäärin korkeampia kuin naisten työeläkkeet. Vuoden 2015 lopussa maksussa olevissa työeläkkeissä eroa oli miesten hyväksi yli 580 euroa. Naisten keskimääräinen työeläke oli 1 167 euroa kuukaudessa ja miesten 1 750 euroa kuukaudessa. Erot johtuvat miesten pidemmistä työurista sekä korkeammasta palkkatasosta naisiin verrattuna. Tähän eroon on puututtava, sillä nämä naiset ovat tehneet merkittävän työn perheen ja lasten hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteiskunnan tulee antaa tälle työlle sen ansaitsema arvo. Merkittävän työn perheen ja lasten hyvinvoinnin — siis koko yhteiskunnan hyvinvoinnin — eteen ovat tehneet monet, monet kansalaiset, erityisesti iäkkäät naiset, jotka saavat kuukausittain alle 1 000 euroa ja alle 800 euroa. Kuka tällä rahasummalla tulee normaalisti toimeen nyky-Suomessa? Monien on yritettävä tulla tällä toimeen — vaikka leipäjonoissa tuon tuostakin seisten ja sosiaalitoimen luukulle jonottaen. Monille ikäihmisille tämä on niin nöyryyttävää, että yrittävät taiteilla muutoin. Pienituloisten eläkeläisten aitoon hätään on puututtava. Mikäli eduskunnalta löytyy tahtotilaa, niin käytössämme on kyllä erilaisia vaihtoehtoja eläkeläisten tilanteen parantamiseksi.

Esitänkin, että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa valmistelun takuu-, kansan- ja pienten työkyvyttömyyseläkkeiden tuntuvan korotuksen toteuttamiseksi sekä pienten eläkkeiden verotuksen keventämiseksi ja että hallitus aloittaa neuvottelut niin sanotun elinkustannuskorin sisällön tarkistamisesta huomioidakseen siinä paremmin eläkeläisten elinkustannusmenot ja selvittää mahdollisuudet eläkeläisille keskeisten palvelumaksujen alentamiseksi ja etuuksien korottamiseksi."

Lisäksi toisena lausumana ehdotan: "Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa keskustelut pienten työeläkkeiden kertaluonteisen korotuksen aikaansaamiseksi ja että hallitus käy vuoropuhelua eläkeyhtiöiden kanssa ikääntyvän väestön hyvää hoitoa ja erityisesti köyhien eläkeläisten hyvinvointia edistävien kotimaan investointien ja sijoitusohjelmien edistämiseksi." Sana "kertaluonteinen" ei tarkoita tässä sitä, että yhden kerran eläke maksetaan korkeampana ja sitten palataan entiseen, vaan että kerralla korotetaan merkittävästi ja siitä eteenpäin indeksikorotuksin lisää.

Eläkerahastoissa on tällä hetkellä noin 190 miljardia euroa rahaa. Tohtori Olli Pusan mukaan eläkerahastot ovat valtavan paljon suurempia kuin mitä arvioitiin järjestelmää luottaessa tarvittavan. Ne ovat Suomen suurimmat rahastokeskittymät, ja niiden valta-asema suomalaisessa yhteiskunnassa on jo epäterveellisen suuri. Rahastojen varallisuudesta arviolta 120 miljardia euroa on ulkomaisissa sijoituksissa. Voidaan katsoa, että 120 miljardia euroa on irrotettu Suomen kansantaloudesta ja siirretty rahoittamaan ulkomaista yritystoimintaa. Tämä on niin suuri rahasumma, että siitä jo pienen murto-osan käyttämisellä ikääntyvän väestön hyvää hoitoa ja erityisesti köyhien eläkeläisten hyvinvointia edistäviin kotimaan investointeihin, sijoitusohjelmiin olisi suuri merkitys monelle ikäihmiselle.

Toivon, että nämä lausumat saavat kannatusta ja äänestyksessä monet valitsevat toiminnan pelkkien puheiden sijaan. Meidän seniorimme ovat apumme ansainneet.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

**18.17 Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että eläkeläisten toimeentulo, sekä nykyisten että tulevien, on saatu laajaan keskusteluun myös täällä eduskunnassa. Itsekin allekirjoitin tämän kansalaisaloitteen ja olen aina kaikissa eduskuntaäänestyksissä äänestänyt indeksien korjaamisen puolesta, eikä vasemmistoliiton tuore eläkepoliittinen linjaus sitä sulje pois. Sitä en tosin ymmärrä, miksi kansalaisaloitteesta otettiin lähtökohdaksi täysimääräinen palkkaindeksi. Jos lähtökohta olisi ollut puoliväli-indeksi, niin paine eduskunnassa olisi ollut varmaan kovempi ja aloitteen vastustajilla kovempi työsarja.

Mutta ajattelin puhua siitä, mistä koko prosessin aikana on puhuttu vähemmän, eli korporaatioitten vallasta. Heti kun kansalaisaloite tuli julki, eläkeyhtiöt ja niiden hallituksissa istuvat korporaatioiden edustajat aloittivat vimmatun vyöryttämisen aloitetta ja indeksien korjaamista vastaan, niin kuin ovat tehneet aina ennenkin. Kerta toisensa jälkeen korporaatioitten edustajat kertoivat, milloin mikäkin asia on mahdoton tai epärealistinen. Tässä suhteessa on ollut aivan se ja sama, kummasta työmarkkinaosapuolesta puhutaan. Eliittiä se on eläke-eliittikin, enkä puhu nyt eläkkeensaajista vaan niistä, jotka istuvat isolla palkalla toisten rahojen päällä.

Eläkeyhtiöt ja -organisaatiot ovat rakentaneet eräänlaisen kartellin ainoaan oikeaan to- tuuteen, ja puolueet on velvoitettu noudattamaan niiden tahtoa. Kun aikajänne on tarpeeksi pitkä, vähintään kymmeniä vuosia, niin voi väittää melkein mitä tahansa. Toteen näyttäminen on huomattavan paljon vaikeampaa. Kaikkein vastenmielisintä on ollut havaita, kuinka kevyesti asetetaan vastakkain tämän päivän köyhät huomispäivän köyhien kanssa. Ne, jotka ovat halunneet sivuuttaa aloitteen, ovat halunneet kuunnella vain yhtä ainoaa oikeaa totuutta, jota on toistettu julkisuudessa. Esimerkiksi sellaisen vakuutusmatemaatikon, tohtorin ja asiantuntijan kuin Olli Pusan vaihtoehtoiset laskelmat on haluttu sivuuttaa ja vaieta täysin. Hänen asiantuntemustaan, kokemustaan ei varmaan kukaan tässä salissa voi kiistää. Pusa toteaa muun muassa: "Lopputulot tulevaisuudessa on suorastaan kammottava. Suomea hallitsee pari työeläkeyhtiötä, joiden tase on samaa kokoluokkaa kuin Suomen bruttokansantuotteen. Ja tätä kehitystä edistämässä ovat jo nyt eri tahot hämmästyttävän kuuliaisesti." Miksi sitten näin on tapahtunut? Työeläkeyhtiöt hallinnoivat eläkevaroja, valtavaa omaisuusmassaa. Ne haluavat pitää kiinni vallastaan eivätkä luovu vapaaehtoisesti mistään.

Koko kansantalouden kannalta on oleellista, mihin eläkevaroja sijoitetaan, kotimaahan vai ulkomaille, minkälaisiin yrityksiin ja millaisilla riskeillä ja tuotto-odotuksilla, sijoite- taanko ne moraalisesti, eettisesti ja kansantaloudellisesti kestäväällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisiäkin on joka lähtöön. On hyvin toimeentulevia eläkeläisiä, joiden kuukausieläke saattaa olla enemmän kuin jonkun toisen vuositulot. Sitten on niitä, jotka eivät tule toimeen, aina eivät edes pitkän työuran jälkeen. Vielä hankalampi tilanne on niillä, joiden työura on ollut vajaa ja rikkonainen. Jos eläkeköyhyyteen halutaan puut- tua, tarvitaan heti vaikuttavia toimia, muun muassa takuu- ja kansaneläkkeen tasokorotus, pienten työeläkkeiden ja kansaneläkkeiden uudenlaista yhteensovittamista ja eläkkeiden verokohtelun oikaisemista, mutta tarvitaan myös oikeudenmukaisempaa indeksijärjestel- mää, joka estää uusien ja uusien eläkeläisköyhien ryhmien syntymisen. Vääränlainen in- deksi on hiljainen rosvo, joka käy salakavalasti kukkarolla kuukausi kuukauden ja vuosi vuoden jälkeen.

**18.22 Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Ikäihmisten köyhyys on todelli- nen ongelma. Eläkeläisistä 13 prosenttia on pienituloisia, saman verran kuin koko väestös-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

tä keskimäärin. Eläkeläisköyhyyttä on kuitenkin eniten yksinasuvien joukossa. Kaikkein eniten pienituloisia eläkeläisiä on yli 75-vuotiaiden yksinasuvien joukossa, joista joka neljäs, 25 prosenttia, on pienituloinen. Yksinasuvista naisista jopa 27 prosenttia on pienituloisia.

Tilastotieto siitä, että eläkeläisten ostovoima on keskimäärin hieman eurooppalaista keskitasoa parempi tai että tuloerot eläkeläisten välillä ovat meillä EU-keskitasoa pienemmät, ei pienituloisen eläkeläisen tilanteessa paljon lohduta. Eläkeläisköyhyys on Suomessa ongelma, johon on löydettävä ratkaisuja. Monilla eläkeläisillä takuueläke tai kansaneläke ja pieni työeläke eivät riitä turvaamaan edes perustoimeentuloa, vaan eläkkeen lisäksi on turvauduttava asumistukeen tai jopa toimeentulotukeen päivittäisen arjen pyörittämiseksi. Kun ihminen on ikänsä tehnyt töitä, tuntuu monesta eläkeläisestä väärältä ja nöyryyttävältä se, että hän joutuu eläketurvansa lisäksi hakemaan toimeentulotukea.

Eläkeläisten toimeentulo muodostuu kokonaisuudesta. Tähän kuuluvat eläketulon lisäksi muut etuudet, verotus sekä maksut ja palvelut. Varsinkin pienituloisten eläkkeensaajien ostovoima on viime vuosina heikentynyt. Tämä ei ole oikein. Takuueläkkeen korotuskin on parissa vuodessa syöty pois, kun huomioidaan muut ratkaisut. Kyse on pitkäaikaisesta kehityksestä.

Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus ovat todellisia ongelmia, joihin on löydettävä ratkaisut. Paras tapa kaikkein pienituloisimpien eläkkeensaajien aseman parantamiseksi on takuueläkkeen korottaminen ja kansaneläkkeen tason parantaminen tekemättä samalla heikkennyksiä indekseihin. Myös verotuksen keventäminen on tehokas keino parantaa toimeentuloa. Tämä ei toki kaikkein pienituloisimpia auta. Hyviä tapoja pienituloisen eläkeläisen aseman parantamiseksi ovat myös palvelumaksujen ja maksukattojen alentaminen, lääkekorvausten tason parantaminen, asumistuen ja eläkkeensaajan hoitotuen kehittäminen, aivan päinvastoin siis kuin hallitus on toiminut.

Me sosiaalidemokraatit yhdymme valiokunnan näkemyksiin siitä, ettei työeläkeindeksin muuttaminen täydeksi ansioindeksiksi ole toimiva ratkaisu pienituloisten työeläkeläisten aseman kohentamiseen, mutta olemme jättäneet vastalauseen, koska katsomme, että mietinnössä ei puututa riittävästi eläkeläisköyhyyteen ja pienituloisten eläkeläisten toimeentulon turvaamiseen. Esitimme siis lausumaa, pontta, jossa valiokunta olisi edellyttänyt hallitukselta toimenpideohjelmaa eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Tähän hallituspuolueet eivät kuitenkaan yhtyneet. Tästä syystä jätimme asian valiokuntakäsittelyssä asiasta vastalauseen, ja tästä syystä esitän vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen nyt myös tässä toisessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys ja pienituloisuus on tunnistettava, ja eläkeläisten aseman helpottamiseksi tarvitaan ratkaisuja, joilla kohtuullinen toimeentulo voidaan turvata. Edellytämme vastalauseessa, että hallitus laatii nopeasti toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. On valitettavaa, etteivät hallituspuolueet voineet yhtyä tähän näkemykseen. Se on ikävää kansalaisaloitteen allekirjoittaneiden ihmisten kannalta, jotka onnistuivat määrätietoisella työllään nostamaan köyhien eläkeläisten ja pientä työeläkettä saavien eläkeläisten toimeentulon vahvasti julkiseen keskusteluun. Se on ikävää myös kaikkien niiden pienituloisten eläkeläisten kannalta, jotka ovat odottaneet tätä kansalaisaloitteen eduskuntakäsittelyä. Vaikka siis kansalaisaloitteen mukainen indeksimuutos ei ole ratkaisu pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon, meidän mielestämme olisi erittäin tärkeää, että mietimme keinoja ja pys-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

tymme tekemään yhteisiä päätöksiä pienituloisten eläkeläisten arkisen toimeentulon helpottamiseksi.

Eläkeläisten toimeentulo on kokonaisuus, jossa yksi parannuskeino ei voi korjata jokaista ongelmaa, vaan tämä vaatii useita eri toimenpiteitä. Tästä syystä esitän vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen. Eli esitämme vastalauseemme lausumassa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii nopeasti toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien asemaan. Osana kokonaisuutta tulee selvittää muun muassa vaihtoehdot kansaneläkkeen tasokorotuksen tekemiseksi ja verotuksen muuttamiseksi sekä eläkkeensaajien asumistuen, palvelujen ja palvelumaksujen vaikutus. Ohjelma tulee tuoda eduskunnan käsittelyyn selontekona syksyllä 2017."

Arvoisa puhemies! Eläkeläisten pienituloisuus on tosiasia, johon voidaan vaikuttaa poliittisin päätöksin. Me sosiaalidemokraatit olemme nyt avanneet keskustelun ja esittäneet erilaisia keinoja eläkeläisten aseman kohentamiseksi. Vaikka hallitus ei haluakaan laatia esittämäämme toimenpideohjelman eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten toimeentulon turvaamiseksi, odotamme edelleen, että hallitus tarttuisi tavalla tai toisella tähän yhteistyötarjoukseen ja toisi omat vaihtoehkonsa selkeästi tähän keskusteluun.

**18.27 Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! On syytä vielä lausua kiitokset Kimmo Kiljuselle ja kansalaisaloitteen tekijöille. Näen nimittäin kyllä sen, että tämä lopputulos on kuitenkin osavoitto aloitteen tekijöille. No miksi? Siksi, että se nosti eläkeläisköyhyyden ja pienituloisten eläkeläisten kokeman epäoikeudenmukaisuuden laajaan julkiseen keskusteluun.

Toiseksi, kiitos sosiaalidemokraattien, tämä aloite on myös johtamassa tuloksiin. Sosiaalidemokraattien vastalause nähdäkseni, mielestäni, pelastaa tärkeän kansalaisaloitteen kunnialliselle ja arvoisensa käsittelyn tasolle. Meidän nimittäin on syytä muistaa, että aloitteen takana on kymmeniätuhansia eläkeläisiä, jotka ovat kokeneet aidosti tämän eläkeläisköyhyyden ja eläkkeiden kehityksen epäkohdan. Meillä on, hyvät kollegani, lähes 900 000 pientä työeläkettä saavaa eläkeläistä. Kyllä nimittäin 1 500 euroa kuukaudessa eläkettä on pieni eläke, ja tällaisia eläkeläisiä on lähes 900 000. Uskon, että tämä kansalaisaloite tulee jättämään ison jäljen tuleviin eläkekeskusteluihin. Ja sanon nyt vielä pikkasen kriittisesti sen, että kaikella kunnioituksella sosiaali- ja terveystieteiden tekemää työtä kohtaan ilman tätä sosiaalidemokraattien syvällistä, perusteellista vastalauseetta olisi jäänyt kuva, että valiokunnan kanta on jotenkin niin kuin eläkeasiantuntijan pitämä puheenvuoro maamme eläkejärjestelmästä. Siis se oli sillä tavalla minusta vähän hengetön.

Olen ollut tyytyväinen siitä, että Eläkkeensaajien Keskusliitto on tullut jo nyt mukaan siihen keskusteluun, kun haluamme tämän köyhyysohjelman teon rinnalla puuttua ja vaikuttaa pieniin työeläkkeisiin. Itse asiassa tahtotila on nostaa niiden tasoa. Itse näen, että tässä haluamme kuljettaa näitä kahta asiaa eteenpäin: köyhyysohjelmaa, sitovaa toimenpideohjelman, ja pientä työeläkettä saavien aseman parantamista.

Tämä EKL:n esitys on sillä tavalla mielenkiintoinen, että heillä on tällainen tuloeroja kaventava työeläkkeitten indeksikorotusmalli, joka koostuisi kiinteästä prosenttitarkistuksesta ja sen päälle tulevasta kiinteästä euromääräisestä osasta. Eli korotusvarasta esimerkiksi kaksi kolmasosaa menisi euromääräiseen tarkistukseen ja yksi kolmasosa prosenttitarkistukseen. Ja mikä mielenkiintoisinta, Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu ry:n jäsenjärjestöjen TNS Gallupilla vuonna 2016 teettämän Huomisen kynnyksellä -tutkimuksen mu-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

kaan tämä EKL:n indeksimallin tavoite sai valtavan kannatuksen puoluekantaan, ikään tai muuhunkaan taustamuuttujaan katsomatta. Kaikista vastanneista 86 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa.

Arvoisa puhemies! Niinpä minun on helppo nyt kannattaa edustaja Elorannan esitystä vastalauseen 1 mukaisesta lausumaesityksestä.

**18.32 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin minäkin haluan osaltani kiittää kaikkia näitä kansalaisaloitteen tekijöitä, suunnittelijoita, allekirjoittajia ja nimien kerääjiä, koska tosiasia on, että ilman tätä kansalaisaloitetta me emme tänään tässä keskustelisi eläkeläisten tilanteesta. Tosin täytyy sanoa, että hieman ihmettelen kyllä sitä, miksi sosiaalidemokraatit jättivät toveri Kimmo Kiljusen yksin aloitteensa kanssa. [Jukka Gustafsson: Miten niin yksin?] Toverin voi siis jättää, nyt se on todistettu. — Voitte tähän kohta vastata, mielelläni kuulen vastauksen.

Kansalaisaloitteen tavoite on parantaa pienituloisten eläkeläisten tulotasoa ja elämää, ja tavoite on kannatettava. Uskon kaikkien kansanedustajien haluavan samaa, mutta niin kuin usein tässä talossa, tahto ja lupaukset kulkevat eri rataa kuin teot. Taitavat eläkeläiset nukua pois ennen kuin löytyy sellainen eduskunta, joka oikeasti tekee jotain näiden 430 000:n köyhyyteen ajautuneen eläkeläisen auttamiseksi. Nykyisen hallituksen eläkeläisiin kohdistuvat toimet ovat lisänneet todistettavasti eläkeläisköyhyyttä, ja jos tähän asiaan ei puututa, sitten tässä käy niin, että ennen kuin tämä vaalikausi on ohi, meillä on varmasti jo yli 500 000 pienituloista eläkeläistä köyhyysrajan alapuolella.

Sosiaali- ja terveystieteiden lausunto kuvaa hyvin eläkeläisten tilannetta. Kenellekään ei ole epäselvää, kuinka huonosti Suomi kohtelee pienituloisia eläkeläisiä. Täällä on nyt tehty monia lausumia tilanteen parantamiseksi, ja toivon, että kaikki niistä menisivät läpi. Ihan mikä keino tahansa tuntuu tällä hetkellä hyväksyttävältä, jotta eläkeläisten tilanne oikeasti paranee. Täällä on monenlaisia ohjelmia tehty ja toteutettu, ja Suomi on oikein kuntoutunut siinä, että on ongelma mikä tahansa, niin me teemme siitä akateemisen tutkimuksen, me teemme siitä erilaisia selvityksiä ja pohdimme strategioita, mutta harvoin menemme suoraan asiaan, puutummme ongelmaan ja laitamme niin sanotusti hanskat käteen ja alamme hommiin.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Sari Tanuksen tekemiä lausumia 1 ja 2. Vähintään niiden pitäisi löytää päivänvalo. Kannatan myös sosiaalidemokraattien tekemiä lausumia. Kannattaisin niitäkin, mitkä eivät täällä vielä ole, koska niin huolestuttava tämä tilanne on. Toivon, että kukaan ei provosoidu tästä väärällä tavalla, mutta jotenkin tuntuu, että on väärin näitä eläkeläisiä kohtaan, että pitää kerätä 50 000 nimeä, jotta saa oikean keskustelun aikaiseksi niistä ihmisistä, jotka, niin kuin edustaja Tanus sanoi, ovat rakentaneet tämän maan, antaneet työllensä panoksen — niin kuin minunkin äitini, pienituloinen, teki kolmea työtä pitääkseen nelihenkisen perheen edes jonkinlaisessa leivässä. Kunnioitan näitä ihmisiä tänään tällä puheella. — Kiitoksia.

**18.36 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos rakentavasta puheenvuorosta. Eräs yksityiskohta oli kuitenkin sellainen, että halusin sitä kommentoida. Olen itse allekirjoittanut tämän Kiljusen nimellä kulkevan kansalaisaloitteen sillä ajatuksella — niin kuin uskon monien muidenkin tehneen — että kuitenkin se päätavoite itse asiassa on ollut kulkea asteittain kohti puoliväli-indeksiä. Ja kun käytin äsken puheesani ilmaisua, että on kuitenkin osavoitto allekirjoittaneelle, niin viittasin nyt erityisesti sii-

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

hen, että tässä sosiaalidemokraattien vastalauseessa halutaan ottaa merkittävä askel nimenomaan, jotta parantaisimme pientä työeläkettä saavien asemaa. Että ei se nyt kyllä ihan sitä tarkoita, veli hyvä, että oltaisiin jätetty toveri Kiljunen yksin, ei todellakaan.

**18.38 Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ottaa huomioon, että eläkeläisten toimeentulo on kokonaisuus, jossa yksi parannuskeino ei voi ratkaista kokonaista ongelmaa. Aika usein näiden kansalaisaloitteiden käsittelyt ovat sellaisia, että niitä ei ole mahdollista hyväksyä tuosta noin vain, vaan yleensä tarvitaan taustaksi laajempi selvitys, missä selvitetään erilaisia asioita. Minusta tämä aloite on juurikin onnistunut hyvin tässä tavoitteessa. Nyt saadaan tämmöinen, tai ainakin meidän vastalauseemme esittäjän mielestä pitäisi lähteä liikkeelle, laajapohjainen selvitys, jossa selvitetään kaikki eri keinot, jotka ikääntyneiden ihmisten köyhyyteen vaikuttavat.

Siinä mielessä emme millään tavalla ole aloitteen tekijöille kääntäneet selkäämme vaan arvostamme kovasti sitä keskustelua, mitä tämän taustalla on. Että nyt en kyllä oikein ymmärrä edustajan esitystä siitä, että olisimme selkämme kääntäneet. Näin ei suinkaan ole, vaan aivan päinvastoin.

**Puhemies Maria Lohela:** Ja listalle.

**18.39 Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Erityisesti kaikkein pienimpien eläkkeiden jälkeensä jääneisyys on kieltämättä vakava yhteiskunnallinen ongelma. Elinkustannukset ja niistä erityisesti vuokrat ovat kohonneet nopeasti. Asumisen kalleus aiheuttaa pulmia monelle pienituloiselle eläkeläiselle varsinkin suurissa kasvukeskuksissa.

Mitä asuntojen ja asumisen hintoihin tulee, niin eduskunta on tällä vaalikaudella joustavoittanut merkittävästi kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyvää lainsäädäntöä. Tänäkin on käsitelty esitystä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Jatkossa tulee käydä keskustelua myös muun muassa yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen ylisuurten voittojen hyväksyttävyydestä ja keinoista, joilla näihin voidaan puuttua vuokratason kohtuullistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Ongelmia toimeentulon kanssa on erityisesti pienituloisimmilla eläkeläisillä. Työeläkkeiden indeksikorjaus nostaisi luonnollisesti suuria eläkkeitä euromääräisesti enemmän kuin pieniä. Lisäksi on otettava huomioon se, että taitetun indeksin korjaamisen toteutuessa pieniä työeläkkeitä saavien henkilöiden osalta kansaneläke pieneneisi puolella korotuksen määrästä. Näin ollen pienituloisimmat eläkeläiset olisivat myös suhteellisesti pienimmät hyötyjät. Mallia voidaan tietenkin jatkokehittää oikeudenmukaisempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi kiittää sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusta siitä, että se on kiinnittänyt mietinnössään huomiota eläkeläisten aseman parantamisen tärkeyteen ja siihen parhaiten sopiviin keinoihin. Esimerkiksi mietinnössä mainitulla tavalla takuueläkettä on jo korotettu merkittävästi tällä vaalikaudella, mikä helpottaa monen eläkeläisen toimeentuloa. Myös sosiaalidemokraattien vastalauseessa on todettu se, että takuueläkkeen korotus on pienituloisten eläkeläisten asemaa parhaiten helpottava toimenpide.

**18.41 Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafssonille, Elorannalle ja muille sosiaalidemokraateille sanoisin, että siinä missä sosiaalidemokraatit ovat puhuneet ja puhuneet paljon, kristillisdemokraatit ovat esittäneet käytännön toimia. Me tiedämme, että

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

jos taitettua indeksiä ei olisi otettu käyttöön, meillä ei olisi nyt niin paljon eläkeläisköyhiä. Niin kuin puheessani sanoin, esitin viime viikolla puoliväli-indeksiä käsittelyn pohjaksi. Se olisi ollut parannus nykyiseen tilanteeseen jatkoa ajatellen, ja vaikka sali oli melkein puolillaan sosiaalidemokraatteja, niin ei yksikään — ei yksikään — sosiaalidemokraatti kannattanut puoliväli-indeksiä. Nyt lausumassaan sosiaalidemokraatit ehdottavat toimenpideohjelmaa ja selvityksiä, eli he peräänkuuluttavat selontekoa, mikä pitäisi tuoda eduskuntaan syksyllä. Mutta siinä samassa me kristillisdemokraatit esitimme — siis minä esitin ja toinen kristillisdemokraatti Antero Laukkanen kannatti — konkreettisia käytännön toimia, joilla konkreettisesti parannetaan eläkeläisten, erityisesti pienituloisten eläkeläisten, tilannetta. Eli tältä perustalta minä en millään, missään nimessä voi hyväksyä ajatusta, että sosiaalidemokraatit ovat ikään kuin vieneet tätä kansalaisaloitetta tai sen jatkomainnkeina asiaa eteenpäin. Tietysti on hyvä tehdä selontekoja ja selvittää asioita, mutta niin kuin viime viikolla sanoin: Kun meillä on paljon tietoa eläkeläisköyhyydestä ja kaiken kaikkiaan ikäihmisten tilanteesta, niin minä näkisin, että meidän tarvitsisi jo enemmän tarttua käytännön toimiin, ruveta käyttämään aikaa ja käsiä siihen, että me formuloimme käytännön toimia, mitkä parantavat konkreettisesti pienituloisten eläkeläisten tilannetta. Selvitykset, selonteot ovat tietysti hyviä, mutta minusta on aika tarttua käytännön toimiin, ja sitä me yritämme tehdä. Lausumat ovat teillä luettavissa, ja niissä on useita käytännön toimia.

**18.43 Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se on nyt niin, että ei täällä eduskunnassa voi kovin pienillä selvityksillä asioita lähteä päättämään, vaan aina kun asioita muutetaan, niin sen kuitenkin pitää perustua virkamiesvalmisteluun, mitä ministeriössä tehdään, ja asioita pitää selvittää laajasti ja monet asiat huomioon ottaen. On tosi tärkeää, että eduskunta tekee päätöksiä tällä tavalla.

Mitä taas tulee takuueläkkeen korottamiseen — mikä on sinänsä hyvä asia, mutta on ikävää kyllä, että hallitus on muilla toimillaan syönyt tämän hyvän päätöksensä vaikutukset — viime vuonna annoitte kansaneläkeindeksin laskun, 0,4 prosenttia, myötä syödä takuueläkettä ja tosiaan tänä vuonna leikkasitte kansaneläkeindeksiä 0,25 prosentilla ja jäädytitte sen seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Elikkä hyvä päätös takuueläkkeen korottamisesta tulee kyllä tällä tavalla syötyä, että siinä mielessä se vähän sitten lyö korvalle näitä hyviäkin päätöksiä, mitä hallitus on tehnyt.

**18.44 Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikella kunnioituksella edustaja Tanuksen esityksiä kohtaan: on tietysti olennainen ero, jos sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä yhdessä valiokuntaryhmän kanssa ehdottaa ja on sitoutunut puoluekokouspäätöksensä mukaisesti parantamaan pientä työeläkettä saavien asemaa ja myöskin kaikkein köyhimpien eläkeläisten asemaa. Jos olen ymmärtänyt oikein, niin edustaja Tanuksella ei ole sen paremmin oman puolueensa tukea takana kuin eduskuntaryhmänsäkään, mutta se nyt nähdään sitten. Mutta niin kuin sanottu — nähdään sitten huomenna.

**18.45 Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraateilla puolueena on ollut kautta vuosikymmenten yksi sydämenasia: heikompiosaiset, vähempiosaiset, rinnalla kulkeminen, auttaminen. Siinä mielessä tuntuu jotenkin aika oudolta, että kokenut kansanedustaja Gustafsson esittää tuommoisia väitteitä. [Jukka Gustafsson: En

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

minä tuota ole kiistänytään!] Jos ajattelee ja luette kristillisdemokraattien ohjelmia, käytte siellä sivuilla ja niin edelleen, minusta on itsestään selvää, että mitään erillistä puoluekokouspäättöstä ei tarvita, jotta me tekisimme työtä vähempiossaisten köyhien kansalaisten eteen. Niin takuu-, kansan- kuin pienten työkyvyttömyyseläkkeiden tuntuvaa korotusta olen lausumassa ehdottanut ja monia muita käytännön toimia.

Mutta niin kuin sanottu, tässä salissa on paljon puhetta. Minä kaipaisin jo enemmän tekoja ihan jokaisen puolueen kansanedustajalta.

**Puhemies Maria Lohela:** Ja listalle.

**18.46 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on valtavan tunteisiin menevä keskustelu siinä mielessä, että yksikään puolue tässä salissa ei ole tehnyt riittävästi eläkeläisten hyväksi. Jokainen on puhunut riittävästi eläkeläisistä. Jokainen on esittänyt omia näkemyksiään siitä, miten asiat paranisivat. Mutta yksikään puolue ei ole tehnyt riittävästi, ei kristilliset eikä kukaan muukaan sen eteen, että eläkeläisillä olisi tänä päivänä se tilanne, että he voisivat kokea itsensä ja elämänsä arvokkaaksi. Tästä haluan keskustella.

Ymmärrän senkin, että Kiljusen tekemän kansalaisaloitteen keino ei ehkä ollut paras mahdollinen, mutta sen tavoite oli aito ja vilpitön, ja siihen olisi voinut valiokunta tarttua ja sosiaalidemokraatit olisivat voineet tarttua, että tukevat kansalaisaloitteen henkeä, muuttavat ehkä sitä varsinaista esitystä, mikä siellä on, mutta tukevat sitä. Näin ei tapahtunut.

**18.47 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisaloite taitetun indeksin poistamiseksi ja palaamiseksi ansiosidonnaiseen indeksiin on mielestäni jälkiviisasta puhetta siitä tilanteesta, mihin Suomen eläkeläiset ovat joutuneet. Edustaja Jukka Gustafssonin käyttäytyminen tässä asiassa mielestäni kuvaa parhaiten tämän asian ongelmaa: Edustaja Gustafsson äsken käytti oman puheenvuoronsa — äsken työhuoneessani seurasin suurella innolla tätä keskustelua — ja hän on allekirjoittanut tämän aloitteen mutta sitten valiokuntakäsittelyssä taas sen kieltänyt. Tietysti saavutetaanhan tässä se etu, että kun sitten vaalikentillä puhuu, niin voi yhdessä paikassa sanoa, että minä kannatin tätä aloitetta ehdottomasti, ja sitten kun menee toiseen paikkaan, niin jos siellä saa aika sapekasta palautetta, voi sanoa, että en minä sitten kannattanutkaan, koska minä valiokuntakäsittelyssä tämän kielsin. Muuan herrasmies aikanaan, 2 000 vuotta sitten, kolmesti kielsi ennen kuin alettiin uskoa, mikä se oikea herra on. — Mutta vakavasti puhuen.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! [Jukka Gustafsson: Josko minä kuitenkin itse päätän, mitä puhun vaalikentillä!] — Kyllä, kyllä. Edustaja Gustafssonilla on oikeus puhua, mitä hän haluaa, mutta tämä kuvaa tämän tilanteen hulluutta, että samaa aloitetta voi kannattaa ja vastustaa ja vielä sujuvasti väittää molemmissa tapauksissa olevansa oikeassa.

Minä sen sijaan suren eläkeläisten puolesta. Se on se suurin murhe. Meillä Suomessa on noin 100 000 eläkeläistä, jotka nauttivat niin pientä eläkettä, että heidän elämänsä ei varmasti kovin ruusuilla tanssimista ole. Ja mikä olisi keino? Se ei varmasti ole tämä taitetun indeksin poistaminen heidän asiansa auttamiseksi. Se ei ole se keino. Se on se keino, että nostamme takuueläkkeen noin 1 000 euroon — tai millä nimellä sitä sitten aikanaan kutsumme — ja nostamme pienimmän kansaneläkkeen alarajan 1 000 euroon, jolloin annamme jokaiselle ihmiselle tämän jäädessä eläkkeelle, joko täysiaikaisen palvelun jälkeen tai esimerkiksi jäädessä työkyvyttömyyseläkkeelle sairauden takia, arvokkaan vanhuuden

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

1 000 euron eläkkeellä. Sillä ei pärjää Helsingissä, ei tietenkään pärjää, mutta maaseutuolosuhteissa varmasti pärjää, ja moni tämän päivän suomalainen eläkeläinen monta sataa euroa pienemmällä eläkkeellä pärjää hyvin.

Meidän kansanedustajien kunnioitus kansalaisten silmissä ei lähde siitä, teemmekö me aloitteita ja vaadimmeko aloitteiden jälkeen taas uutta tutkimusta tai selvitystä, taas uutta aloitetta. Ei varmasti kansalaisten kunnioitus meitä kohtaan lähde siitä, että me teemme selvityksiä selvityksien jälkeen nähdessä koko ajan, mikä se todellinen ongelma on: ihmisten köyhyys. Tämä maa on rikkaampi kuin koskaan Suomen itsenäisyyden historian aikana. 100 000 eläkeläistä kaipaasi tämän oikaisun. Ja aikanaan kun Kimmo Kiljunen kansanedustajana ollessaan hyväksyi tämän taitetun indeksin ja nyt rupeaa vaalien alla taas puuhaamaan, että se indeksi on poistettava, niin minulla ainakin herää mielessä, että onkohan tässä nyt ihan rehellistä peliä kysymyksessä vai onko tässä kysymys jonkunasteisesta populismista, josta meitä kansanedustajia aina syytetään.

Tunnen suurta surua niitä ihmisiä kohtaan, jotka joutuvat tämän tällaisen arvottoman näytelmän kohteeksi. Ensin heitä kiitetään, että taitettu indeksi poistetaan, ja kehutaan, että tämä tilanne parannetaan, sitten tullaan eduskunnan valiokuntaan, jossa tämä aloite yksimielisesti kumotaan, ja sen jälkeen vielä täällä salissa, voisi käyttää termiä, viisastellaan siitä, että pitäisi tehdä tutkimus tai joku selvitys tai joku muu mahdoton manööveri, jossa monta tutkijaa istuu pöydän ääressä tutkien papereita ja antaen lausunnon ja siitä taas äänestetään, vaikka ongelma on maailman yksinkertaisin. Suomen Kansaneläkelaitos ja Eläketurvakeskus tällä hetkellä takuuvarmasti tietävät joka ainoan henkilön, jolla on alle 1 000 euroa eläkettä. Joka ihminen on tiedossa. Tiedämme myös sen, että jos taitettu indeksi, tämä aikanaan hyväksytty indeksimenettely, poistettaisiin, palattaisiin vanhaan, niin kaikista suurimmat eläkeläiset hyötyisivät siitä kaikista eniten ja se kaikista pienin eläkeläinen kaikista vähiten, ei juuri ollenkaan. Siitä huolimatta eduskunta tästä asiasta puhuu paljon ja tietää vallan hyvin, joka ainoa meistä tietää, mitä tälle pitäisi tehdä. Tällä me ammumme omaan jalkaamme, hyvät kansanedustajakollegat. Emme varmaan ansaitse sitä kunnioitusta, mitä nämä pienet eläkeläiset varmasti kaipaisivat niiltä ihmisiltä, jotka ovat heidän puolestaan asioista päättämässä. Kyllä mielestäni päätöksenteon moraalillakin pitää joku taso olla. Emme voi ihan päättömiä täällä puhua.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vielä tästä käsittelyssä olevasta asiasta se, miksi me tähän tilanteeseen olemme joutuneet. Sosiaalidemokraatit ovat täällä puhuneet — ihme kyllä läksivät tästä salista jonnekin, varmaan on joku tärkeä selvityksenteko meneillään. Oli niin tai näin, mutta kuitenkin: Työmarkkinajärjestöissä sosiaalidemokraateilla on ollut ylivoimainen määräysvalta viimeiset vuosikymmenet, ja sieltä on tämä järjestelmä, jota he ovat pyörittäneet työmarkkinoilla, tuottanut näitä pienipalkkaisia ihmisiä, joille sitten eläke laskeetaan, jotka ovat saaneet sen todella pienen eläkkeen, jolla eivät nyt tule toimeen. Sitten sen jälkeen tehdään täällä aloite, että josko tätä ruvettaisiin jotenkin korjaamaan. Kyllä siinä tulee jälkiviisauden maku aika pahasti minun mieleeni.

En halua ruveta tässä tuomariksi tai tuomioita jakamaan, kuka tässä on äärimmäisen oikeassa tai äärimmäisen väärässä, mutta peräänkuulutan vain sen verran meidän kansanedustajien moraalin perään, että kun me tiedämme tämän ongelman — 100 000 pientä eläkeläistä ja sitten hieman parempaa eläkettä nauttivat työeläkeläiset — heille voitaisiin sitä apua antaa, ja keinonkin me tiedämme. Se minun sydämeeni sattuu, että me tätä asiaa veivamme täällä tietäen ongelman tekemättä sille itse asiassa yhtään mitään. Turhan puheen ajat tämän asian tiimoilta mielestäni ovat jo ohi.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

**18.53 Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen puhui erittäin hyvin tilanteesta. Itselleni tämä on ollut tosi hämmäntävää. Silloin kun aloite tuli, alkoi se valtava vyörytys eläkeläisjärjestöjen puolelta, lobbaus ja niin edelleen, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa varajäsenenä en päässyt tällä kertaa, toisin kuin melkein aina muulloin, niin sanotusti pöydän ääreen, että olisin voinut siellä jo esittää sitä puoliväli-indeksiä. Odotin kovasti kyllä sosiaalidemokraateilta, jotka istuivat pöydän ympärillä useamman naisen ja miehen vahvuudella, esitystä puoliväli-indeksistä, koska he olivat siitä paljon puhuneet ja kyselleet myös asiantuntijoilta, ja myös lausunnoissa asiantuntijat olivat tätä nostaneet esiin, mutta kuinka ollakaan, ei siellä tullut esitystä. Sitten täällä tulee toisenmoista esitystä, ja ikään kuin he vievät vielä asioita eteenpäin. Kyllä tässä on tullut tunne, että vähän riippuen ajasta ja paikasta ja ympärillä olevasta tilanteesta ja ihmisistä puhutaan hyvin monella eri tavalla. Mutta edustaja Hoskonen kuvasi tilanteen varsin hyvin.

Se, minkä haluaisin sanoa edustaja Antero Laukkaselle, on se, että hän puhui viisaita. Ryhmässä useasti sanotaan, että Antero Laukkanen puhuu useasti viisaita, ja taas tänäkin iltana salissa hän puhui erittäin viisaasti ja osui ytimeen, kun sanoi, että mikään puolue ei ole tehnyt tarpeeksi eläkeläisköyhien eteen — mikään puolue, ei tänä vuonna, ei tällä kaudella, ei viime kaudella, ei edeltävien kausien aikana. Jos puolueet olisivat tehneet tarpeeksi eläkeläisten eteen — niiden ihmisten eteen, jotka oikeasti ovat rakentaneet, laittaneet alulle ja pitkälti eteenpäin tyrrkineet tämän maan hyvinvoinnin, niiden ihmisten eteen, joita ilman meillä ei olisi tämän päivän hyvinvointivaltiota; niiden ihmisten eteen mikään puolue todella ei ole tehnyt tarpeeksi — meillä ei olisi tällaista valtavaa eläkeläisköyhien joukkoa. Se on häpeäpilkku Suomessa.

**18.55 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hoskonen puhe sisälsi niin paljon hyviä elementtejä, että minä rohkensin toivoa, että hän ihan ottaisi ja monistaisi sen ja jakaisi sen kaikille keskustan kansanedustajille ja tekisivät oikein ryhmäpäätöksen, että tämä eläkeläisten asia hänen puheensa mukaisesti laitetaan käytäntöön. Se olisi upea Suomi 100 vuotta -juhlateko.

**18.56 Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Halusin vielä pyytää puheenvuoron ihan sanoakseni kiitokset kaikille niille ikäihmisille, jotka ovat uurastaneet sen kansalaisaloitteen kanssa, eikä vain kansalaisaloitteen kanssa vaan muutoinkin, jotka ovat yrittäneet omalta osaltaan toimia eläkeläisköyhyyden ja yleensä eläkeläisten tilanteen parantamiseksi. Me yritämme punnertaa eteenpäin ja tehdä voitavamme tilanteen parantamiseksi, mutta niin kuin sanottu, tietysti tässä yhteistyötä tarvitaan. Kristillisdemokraatit on valitettavasti ainakin vielä toistaiseksi pieni puolue, toivottavasti seuraavien vaalien jälkeen paljon suurempi, mutta tässä salissa ja eduskunnassa on kuitenkin puolueita, joitten kanssa voi tehdä yhteistyötä, ja siitä olen iloinnut. Toivoisin, että tässä asiassa puolueet voisivat laajemmassa rintamassa tarttua tähän asiaan vaikka nyt kannattamalla näitä lausumia, viemällä hallituksessa eteenpäin konkreettisia toimia eläkeläisten tilanteen ja erityisesti köyhien, pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi. Meidän seniorit ovat aikanaan tehneet niin paljon tämän maan ja meidän kaikkien hyvinvoinnin eteen, että sinä vuonna, jolloin Suomi täyttää 100 vuotta, minusta olisi oikeus ja kohtuus, että me toimisimme heidän parhaakseen. He ovat aikanaan tehneet niin paljon, että he ovat apumme ansainneet.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

18.57 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan lopuksi omalta osaltani tässä asiassa se toteamus vielä, että kunnioitan erittäin suuresti niitä henkilöitä, jotka ovat tämän aloitteen allekirjoittaneet. Uskon suuresti, että he ovat vilpittömällä mielellä asiassa toimineet ja toivoneet asiaan parannusta. Mutta pahoin pelkään myös sitä, että tässä asiassa kaikille allekirjoittajille ei ole kerrottu sitä, mikä tämän suomalaisen eläkeongelman syvin ydin on, niille kaikkein pienituloisimmille eläkeläisille, jotka eivät tästä aloitteesta hyödy mitään, ja sitten tätä kautta heitä on tavallaan harhaan johdettu, jotka kuvittelivat, että tässä voisi parannus asiaan tulla.

No, joka tapauksessa hyvä, että asiat keskustellaan, mutta mielestäni ihmisten harhaan johtaminen ei ole kovin hyvä asia. Se ei ole eduskunnallekaan kunniaksi, jos annetaan ymmärtää, että tällä se asia olisi hoidettu, vaikka itse asiassa se olisi ollut mahdotonta hoitaa tätä kautta. Mutta vanha kansanviisaus tässäkin asiassa pitää paikkansa: sen minkä taakseen heittää, sen edestään löytää. Luulen, että tässä käy niin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

### 11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 54 ja 58 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2017 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

#### *Keskustelu*

18.58 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen käsittelyn aikana kävi ilmi sellainen mielenkiintoinen asia, joka ansaitsee tulla tässä mainituksi. Se on se, että tämän esityksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen 10. marraskuuta 2016 antamat tuomiot. Kun paljon puhutaan siitä Suomen itsenäisyydestä ja meidän suhteestamme EU:hun ja siitä, millä tasolla EU Suomeen vaikuttaa ja minkälaiset päätökset sieltä sitten lopulta rantautuvat suomalaiseen lainsäädäntöön, niin tässä on erittäin hyvä esimerkki siitä, että tuomioistuinten päätökset hyvin nopeassa tahdissa — marraskuussa tehdyt — ovat jo meillä olleet täällä käsittelyssä, ja suomalaista tuomioistuinkäytäntöä tässä muovataan tämän esityksen pohjalta. Ei sen kummempaa, tämä on hyvin yksinkertainen ja pieni ja hyvä asia, niin kuin valiokunta on todennut. Mutta kyllä tämä Euroopan unionin ohjaus Suomen elämään on todella voimakasta ja merkittävää. Tästä meidän itsenäisyydestämme oikeasti ihan liian vähän keskustellaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

## Pöytäkirja PTK 26/2017 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 11/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

### 12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kestävä metsätalouden määräraikaisen rahoituslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 6/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2017 vp

#### *Ensimmäinen käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 3/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

#### *Keskustelu*

19.00 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kestävän metsätalouden rahoituslaki on ollut historiansa aikana eräänlainen tilkkutäkki, jota on aina paikattu sieltä sun täältä, ja nyt olemme varmasti siinä tilanteessa, että tämäkin hallituksen esitys ja siitä tullut maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö ovat kyllä tilkkutäkin jatkamista taas pieniltä osin. Hyvä, että tämäkin ongelma poistuu, että voidaan todellakin näitä pieniä yksityiskoh-  
tia parantaa nuoren metsän hoidon ja siihen liittyvien tukien osalta.

Mutta se iso ongelma on siinä, että meillä on tällä hetkellä uusiutuvan energian tuet kyl-  
lä sellainen sillisalaatti, että eipä siitä juuri selvää saa. Kaikkein pahimpana huipentumana  
tässä asiassa on se, että metsäteollisuus on saanut komission kautta lobattua sellaisen pa-  
ketin, jossa Venäjältä tulevalle hakkeelle saa nämä samat tuet Suomessa, mikä tarkoittaa  
hakkeella tuotetun sähkön tukea ja samoin sitten tätä päästökaupan kompensatiota, mikä  
yhteissummaltaan on noin 100 miljoonaa euroa. Samaan aikaan suomalaisten piensahojen  
hakkeet, purut ja puunkuoret jäävät pihoihin kasoihin happanemaan ja venäläinen hake  
kulkee rajan yli venäläisten kuljettamilla autoilla, ja sitten Suomen valtio maksaa vielä  
avustuksen näille. Tämä on verinen vääryys, joka minun mielestäni pitäisi korjata ja välit-  
tömästi.

Se, että Kemera-lakia hieman viilataan parempaan kuntoon, on ihan hyvä esitys, en ha-  
lua sitä vastustaa tietenkään, mutta tämä tilanne on jollakin lailla järjettömän tuntuinen,  
että me täällä pientä pilkkua viilaamme ja samaan aikaan Venäjältä tuleva hake lopettaa  
piensahatoiminnan tästä maasta ja uusiutuvan energian käytön omista metsistämme, mikä  
toisi lisäarvoa suomalaiseen yhteiskuntaan. Nyt se hyöty valuu tuonne rajan taakse ja met-  
säteollisuus vielä saa siitä napattua 100 miljoonaa euroa rahaa lisää, vaikka sille rahalle oli-  
si tässä maassa paljon paljon enemmän käyttöä. Hieman peräänkuulutan myös metsäteol-  
lisuuden isänmaallisuutta, jonka perään he itse huutavat niin suuresti. Olisiko tässä suurilla  
metsäpomoilla pikkuisen miettimisen paikka?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 6/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisäl-  
lön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

## **Pöytäkirja PTK 26/2017 vp**

### **13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 258/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2017 vp

*Toinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 258/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

### **14. Hallituksen esitys laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 267/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2017 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.3.2017 pidettävään täysistuntoon.

### **15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain 25 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esitys HE 256/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2017 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.3.2017 pidettävään täysistuntoon.

### **16. Nollasopimusten kieltäminen lailla**

Kansalaisaloite KAA 5/2015 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2017 vp

*Mietinnön pöydällepano*

Mietintö pantiin pöydälle 22.3.2017 pidettävään täysistuntoon.

### **17. Seuraava täysistunto**

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 22.3.2017 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola